

**NECDET NEYDİM'İN
ÇOCUK ŞİİRLERİ
ÜZERİNE
BİR ÇALIŞMA
Özlem Gülelma
(Yüksek Lisans Tezi)
Eskişehir, 2014**

NECDET NEYDİM'İN ÇOCUK ŞİİRLERİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

Özlem GÜLELMA

**Yüksek Lisans Tezi
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Zeliha GÜNEŞ**

**Eskişehir
Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
2014**

Yüksek Lisans Tez Özü

**NECDET NEYDİM'İN ÇOCUK ŞİİRLERİ
ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Özlem GÜLELMA

**Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mart 2014
Danışman: Doç. Dr. Zeliha GÜNEŞ**

Şiirleriyle çocuklara, hayata ve insana ait duyarlılıklar kazandırmak isteyen Necdet Neydim, çocuk edebiyatının en önemli temsilcilerinden biri olarak gerek şiirleri gerekse edebî ve fikrî aktarımlarıyla okuyucularına büyük bir zenginlik sunmaktadır.

Çocuk şiirlerine farklı bir boyut kazandıran Necdet Neydim'in şiirlerini daha yakından tanımak ve tanıtmak amacıyla yola çıkılarak hazırlanılmış çalışmamız ile akademik alandaki bu eksikliğe dikkat çekmek de istenilmiştir.

Çalışmadaki esas unsur Necdet Neydim'in hitap ettiği okuyucu kitlesine, çocuklara büyük bir özen ve ciddiyetle yaklaşımının şiirlerine yansımalarıdır. Bu sebeple şiirin çocuk için ne kadar etkili olduğu ortaya çıkmaktadır.

Necdet Neydim'in çocuk şiirleri üzerinde durularak şairin şiir anlayışı ortaya konulmuş ve Türk çocuk şiirine getirdiği yenilikler saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Necdet Neydim, Türk Çocuk Şiiri, Sen Isık Çalmayı Bilir misin?
İki Gözüm Üzümüm

Abstract

A STUDY ON NECDET NEYDİM'S CHILDREN'S POETRY

**Department of Turkish Language and Literature
Anadolu University, Social Sciences Institute, December 2013
Adviser: Zeliha GÜNEŞ, Ph. D**

Necdet Neydim who wants to create awareness about people and life to children by his poems, has been provided a wealth of both poems and literary thoughts as one of the most important representatives of children's literature to his readers.

With Necdet Neydim's poems in this study that gives a different dimension on children's poems was prepared to the aim of recognizing and introducing his poems, moreover was requested to draw attention lack of this study in the academic field.

Essential thing in this study that reflection of Necdet Neydim's approach to the reader that has addressed to care and severity. Thus poems' importance has been come out how effective for children.

Necdet Neydim's poetica has been introduced by his poems and determined modernity on children's poems.

Key Words: Necdet Neydim, Turkish Children Poems, Sen Isık Çalmayı Bilir misin?, İki Gözüm Üzümüm

02.04.2014

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tez çalışmasının bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumunda bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm hukuki ve ahlaki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Özlem GÜLELMA

Önsöz

Şair kimliğiyle çalışmamızda yer alan Necdet Neydim'in Günışığı Kitaplığı tarafından basılmış ve Suzan Aral tarafından resimlendirilmiş Sen Islık Çalmayı Bilir misin? (2007) ve İki Gözüm Üzümüm (2012) adlı iki şiir kitabında yer alan toplam 135 şiir değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Çalışmamın birinci bölümü Necdet Neydim'in hayatına ayrıldı. Böylece şairin hayatından kesitler bulunan şiirleri netlik kazanacaktır.

İkinci bölümde, çocuk edebiyatında şiire değinildi. Şiirin çocuk açısından önemi ortaya koyularak, çocuk şiirlerinin özelliklerine dikkat çekilmek istenildi.

Necdet Neydim'in iki şiir kitabında yer alan şiirleri öncelikle içerik açısından ele alınmıştır. Duygu yoğunluğu ve duyarlılığıyla böylece daha yakından tanıma fırsatı bulduğum değerli hocamın şiirleri daha sonra sunuluş bağlamında incelendi. Son olarak Necdet Neydim'in şiirleri çocuğa görelilik ilkesine uygunluk bakımından değerlendirildi.

Çalışmada amacımız, çocuk edebiyatı türleri içinde daha az ilgi gören şiire çocukların duygularıyla dikkat çekmektir. Necdet Neydim'in şiirlerine bu bağlamda ışık tutularak, çocukların şiir vasıtasıyla kazanabileceği edinimler ortaya çıkarıldı.

Sonuç bölümünde, çalışmayı kısaca özetlenildi. Ekler sayfası ile de çalışma zenginleştirilerek Necdet Neydim ile yapılan söyleyişi ile sonuçlandırıldı.

Bu çalışmamda beni hiç yalnız hissettirmeyen, her satırda sürekli ilerlememi sağlayan çok sevdiğim hocam ve yanında çalışmaktan onur duyduğum danışmanım Zeliha Güneş'e, aramızdaki mesafeleri hiçe sayarak büyük bir sabırla e-posta ve telefonlarımı cevaplayan değerli hocam Necdet Neydim'e, bu çalışmayı bana büyük bir keyifle yaşatan çok sevgili arkadaşım Meral Aydın'a, maddi ve manevi olarak desteği, eleştirisi ve tahammülü için eşim Ali Emre Gülelma'ya ve yaşından beklenilmeyen bir olgunlukla bana destek olmaya çalışan biricik kızım Ece'ye en içten teşekkürlerimi sunarım.

Özgeçmiş

Özlem GÜLELMA

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

Eğitim

Y.Ls. 2014 Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı
Anabilim Dalı

Ls. 2004 Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Karşılaştırmalı
Edebiyat Bölümü

Lise 2000 Cumhuriyet Süper Lisesi, Yabancı Dil Bölümü, Manisa

Kişisel Bilgiler

Doğum Yeri ve Yılı: 25.06.1982 / Manisa

İçindekiler

Sayfa

Jüri ve Enstitü Onayı.....	ii
Öz.....	iii
Abstract.....	iv
Etik İlke ve Kurallara Uygunluk Beyannamesi.....	v
Önsöz	vi
Özgeçmiş.....	viii
Tablolar ve Resimler Listesi.....	xii
Kısaltmalar Listesi.....	xiii
Giriş.....	1

Birinci Bölüm

Necdet Neydim'in Hayatı, Edebî Hayatı ve Eserleri

1. Necdet Neydim'in Hayatı.....	2
2. Edebî Hayatı.....	4
3. Eserleri.....	6

İkinci Bölüm

Çocuk Edebiyatı

1. Çocuk, Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı.....	10
2. Şiir ve Çocuk Edebiyatında Şiir.....	13
2.1.Çocuk Şiiri.....	15
2.1.1.Çocuk şiirlerinin özellikleri.....	17

Üçüncü Bölüm

Necdet Neydim'in Şiirlerinin İncelenmesi

1. Şiirlerin İçerik Açısından İncelenmesi.....	22
1.1.Genel Konular.....	23
1.1.1.Çocuk ve çocuk sevgisi.....	23
1.1.2.Çocukluk.....	25
1.1.3.Anne ve baba sevgisi.....	26
1.1.4.Babaanne ve dede sevgisi.....	27
1.1.5.Yalnızlık.....	27
1.1.6.Arkadaşlık ve dostluk.....	28
1.1.7.Mutluluk.....	29
1.1.8.Hayvan sevgisi.....	29

1.1.9. Sevgi dolu bir dünya özlemi.....	30
1.1.10. Hayat.....	30
1.2. Toplumsal İçerikli Konular.....	31
1.2.1. Toplumsal eleştiri.....	31
1.2.2. Eğitimle ilgili kavramlara dair konular.....	35
1.2.3. Aile içi iletişime yönelik konular.....	36
1.2.4. Çocukların beklenti ve şikâyetleri.....	38
1.3. Öteki Konular.....	42
1.4. Diğer Şairlerin Sesleri.....	45
2. Şiirlerin Sunuluş Açısından İncelenmesi.....	54
2.1. Dil ve Anlatım Özellikleri.....	54
2.1.1. İçten ve doğal söyleyiş.....	56
2.1.2. Kısa ve eksilteli anlatım.....	61
2.1.3. Deyimler.....	62
2.1.4. Öyküleme.....	66
2.1.5. Betimleme.....	70
2.1.6. İç konuşma.....	72
2.1.7. Halk edebiyatı ürünleri olan tekerlemelerin kullanımı.....	73
2.1.8. Masalsı unsurlar.....	75
2.1.9. İkilemeler.....	77
2.1.10. Edebî sanatlar.....	78
2.1.11. Sıfatlar.....	80
2.1.12. Sıfat tamlamaları.....	83
2.2. Dize ve Cümle Yapısı.....	86
2.2.1. Dize yapısı.....	86
2.2.1.1. Tek sözcüklü dizeler.....	87
2.2.1.2. Dize bölme.....	87
2.2.2. Cümle Yapısı.....	89
2.2.2.1. Yüklem türüne göre.....	90
2.2.2.2. Yapılarına göre.....	92
2.2.2.3. Kuruluşlarına göre.....	94
2.2.2.4. Anlamlarına göre.....	97
2.3. Ses Ögelerinden Yararlanma.....	102
2.3.1. Kafiye ve redif.....	102
2.3.2. Tekrarlar.....	105
2.3.2.1. Ses tekrarları.....	105
2.3.2.2. Dize tekrarları.....	107
2.4. Biçim.....	109
2.4.1. Nazım birimi.....	109
2.4.2. Nazım biçimi.....	111

Dördüncü Bölüm

Çocuğa Görelik İlkesi Bağlamında Değerlendirme

1. Dil ve Üslup Özellikleri.....	117
----------------------------------	-----

2.Konu.....	118
3.İleti.....	119
4.Karakter.....	120
5.Resimler.....	121
6.Yazım ve Noktalama.....	131
Sonuç.....	132
Ekler	134
Kaynakça.....	147

Tablolar ve Resimler Listesi

Tablo 1. Tek dizeden oluşan şiirler.....	108
Tablo 2. İki dizeden oluşan şiirler.....	109
Resim 1. Sen ıslık çalmayı bilir misin? adlı şiir kitabının kapağı.....	122
Resim 2. Çocuk olmanın hoşluğu(!) adlı şiir.....	122
Resim 3. Sen ıslık çalmayı bilir misin? adlı kitabın iç kapağı.....	123
Resim 4. “Çocuklar şiirden ve aşktan anlamaz derler...” başlıklı yazı.....	123
Resim 5. Çaresizlik adlı şiir.....	124
Resim 6. Hiç hesapsız adlı şiir.....	124
Resim 7. Kimsin sen? adlı şiir.....	124
Resim 8. Niye ki? adlı şiir.....	125
Resim 9. Bir bilse adlı şiir.....	125
Resim 10. İki gözüm üzümüm adlı şiir kitabının kapağı.....	125
Resim 11. İki gözüm üzümüm adlı şiir kitabının iç kapağı.....	126
Resim 12. “Benim ‘iki gözüm üzümüm arkadaşlarım’...” adlı yazı.....	126
Resim 13. Bayram şekeri adlı şiir.....	127
Resim 14. Dilek adlı şiir.....	127
Resim 15. Ağzım adlı şiir.....	127
Resim 16. Kulaklar adlı şiir.....	128
Resim 17. Çocuk ve ağaç adlı şiir.....	128
Resim 18. Çocuk ve yıldız adlı şiir.....	128

Kısaltmalar Listesi

SIÇB: Sen ıslık çalmayı bilir misin?

İGÜ: İki gözüm üzümüm

Giriş

Edebî türler içinde şiirin ayrı bir güzelliği vardır. Şiirin yapısal özelliğinden kaynaklanan bu durumu sebebiyle çok çeşitli tanımlar yapmak mümkündür. Anacak herkesin kabul edeceği kesin bir tanım olamayacağı için şöyle bir yorum yapmak uygun olacaktır: Şiir, okuyanda duygu ve coşku uyandıracak etkiye sahip sözlerden oluşan edebî bir türdür.

Hayatı ve insanı anlamlandırma çabasıyla ya da sadece şairin iç çatışmalarını, duygularını yansıtmaya amacıyla yazılmış olsun şiirin farklı bir boyutu vardır. Özellikle de çocuklar için yazılmış şiirlerin, çocuğa görelilik ve çocuk gerçekliği bağlamında oluşturulması gerekmektedir. Bunları göz önünde bulunduran Necdet Neydim'in çocuk gözüyle, çocuk diliyle ve duyarlılığıyla kaleme aldığı şiirlerini, bu alandaki önemli bir eksikliği kapatması bakımından ele aldık.

Türk çocuk şiirinin günümüzde çocuğun ilgi ve ihtiyacına yönelik olarak edebî bir gelişim göstermesi söz konusudur. Şiirin taşıması gereken ideolojiler olduğunu belirten şairlerin yanı sıra ideolojik kaygı ve mesajlar içermesine karşı olanlar da vardır. Neydim'in şiir anlayışı; çocuğun şiirde özgürleşmesi, kendini bulması, görmesi ve dile getirmesi amacını taşımaktadır.

Neydim bu amacını şu sözleriyle desteklemektedir: “Edebiyat ders verme aracı değildir. Edebiyatta siz hayatın içine girer, orada dolanırsınız. Keşfeder, sorgular, sorar, kendi sonuçlarınızı çıkarırsınız. Edebiyat ders vermez ama hayatın içinde siz o yolculuklardan çok şey öğrenirsiniz. O yolculuğu yaşamak önemlidir.”¹

Edebiyatın, çocuğun hayatı biçimlendirmesinde önemli bir rol üstlendiğini belirten Neydim, bunun için yetişkinlere de seslenmektedir. Şiirlerinde seslendiği yetişkinler, çocuğu bir birey olarak algılayamadıkları için eleştirilmektedir. Bu eleştiriler çocukların bakış açısıyla yapılmaktadır.

---

¹ Ü. Avcı (2013). Ümran Avcı ile Edebiyat Söyleşileri, *Habertürk*, <http://www.haberturk.com/yazarlar/umran-avci/843930-edebiyat-ders-verme-araci-degidir> (Erişim tarihi: 02.06.2013)

Birinci Bölüm

Necdet Neydim

Hayatı, Edebî Hayatı ve Eserleri

1. Hayatı

1955 yılında Ödemiş'te doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Ödemiş'te tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu Almanca Bölümünü bitirdi. Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu (1979–1981), M. E. B. İstanbul Yabancı Diller Yüksek Okulu (1980–81), İstanbul Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulunda (1983–88) ve Devlet Konservatuvarında (1990–1995) öğretim görevlisi, İ. Ü. Yabancı Diller Bölümünde (1985–2003) okutman olarak çalıştı. Yüksek lisansını Edebiyat Fakültesinde Çeviri Kuram ve Uygulamaları Anabilim Dalında tamamladı (1992–96).

Alman Dili Eğitimi Çeviri Kuram ve Uygulamaları Bilim Dalında “80 Sonrası Paradigma Değişimi Açısından Çeviri Çocuk Edebiyatı” başlıklı çalışması ile 2000 yılında doktorasını tamamlayan Necdet Neydim, 2003 yılında Edebiyat Fakültesi Çeviribilim Bölümü Almanca Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalına yardımcı doçent olarak atandı. Almanca, İngilizce ve Fransızca Mütercim Tercümanlık Anabilim Dallarında kültür derslerinin yanı sıra Metin İnceleme, Metin Yazarlığına Giriş, Karşılaştırmalı Edebiyat, Yazılı Anlatım, Karşılaştırmalı Dilbilgisi, Biçem Söylem Çözümlemesi, Çeviribilim Alanları Terimbilgisi, Temel Çeviri Becerileri, Formasyon dersleri vermiş ve vermektedir.

Ayrıca Neydim, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümünde iki yıl Çocuk Edebiyatı ve Çeviri Çocuk Edebiyatı, Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Çeviri Bölümü Almanca Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalında bir yıl Karşılaştırmalı Edebiyat ve Çeviride Özel Alanlar edebiyat dersleri verdi.

Necdet Neydim'in Almanca'dan yaptığı şiir çevirileri (Bertolt Brecht, Peter Härtling, Günter Grass, Erich Kästner, Erich Fried, Sarah Kirsch, Rilke) İnsancıl, Cumhuriyet Kitap dergilerinde; çocuk edebiyatı öykü, şiir ve çevirileri Kırmızı Fare, Milliyet Kardeş

Ebe Sobe dergilerinde; çocuk edebiyatı üzerine eleştiri yazıları Cumhuriyet Kitap, Dünya Kitap, Vatan Kitap, Virgöl, Varlık, Çoluk Çocuk dergilerinde yayımlandı. Neydim, Alman çocuk edebiyatı yazarları Peter Haertling ve Janosch'tan, Avusturya çocuk edebiyatı yazarı Christine Nöstlinger'den çeviriler yaptı. İstanbul'da yayın yapan Açı Radyo'da "Lambanın Cini Çocuk Kültürü ve Edebiyatı" programını (Ekim 2002-Nisan 2003) hazırladı ve sundu.

Münih Uluslararası Gençlik Kütüphanesinde üç ay araştırmalarda bulunan Necdet Neydim'in çocuk ve gençlik edebiyatına dönük şiir, öykü, roman ve araştırma kitapları bulunmaktadır.

Neydim, ÇİKEDAD (Çocuk ve İlkgençlik Kültürü ve Edebiyatı Araştırmacıları Derneği)'in kurucu başkanı, ÇAM (Çocuk Araştırmaları Merkezi)'in kurucusu, Çocuk Hakları Koalisyonu kurucularından, Çocuk İhmal İstismarını Önleme Platformu Medya Grubu kurucularından, ÇGYD (Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği) ile TÇYOV (Türkiye Çocuklara Yeniden Özgürlük Vakfı) yönetim kurulu üyesidir.

2. Edebî Hayatı

Çağımızın en verimli çocuk edebiyatçılarından olan Necdet Neydim'in çocuklara olan hassasiyeti ve tutkunluğu eserlerindeki çeşitliliğe yansımaktadır. Neydim, çocukların dünyasını yine onların gözünden gerçekçi bir tutumla aktararak onlar adına konuşmakta ve çocuğa verdiği değerin ürünleri olarak kaleme aldığı şiirleriyle "çocuklar için özgürlük seslenişi"nde bulunduğunu ifade etmektedir. Bu seslenişlerinde her zaman çocuktan yanadır ve çocukların şiir yazma konusunda ona cesaret verdiğinden söz eder:

"Çocuklarla buluşmalarımızda, söyleşilerde onlara yazdığım şiirleri okudum. Benim yayımlamaya hiç niyetim yokken onlar şiirleri okuduktan sonra gelip bana sarıldılar ve 'Beni anlatmışsınız, bu kitabı nerede bulurum?' diye sordular. Bu konuda beni yüreklendiren çocuklar oldu."²

Kısa ve açık bir üslupla yazan Neydim, çocuk şiirlerinde bulunması gereken özellikleri de şöyle özetlemektedir: "İçten, doğal, kendiliğinden ve çocuğun adına, onun özgürlüğü, eşitliği ve gerçekliği adına söylenmiş olmalı. Ritmi kendiliğinden oluşmalı, kaygılı bir uyak olmamalı. Çocuk orada adlaşabilmeli, keşfedebilmeli ve mutlu olmalı."³

Eğitim hayatı boyunca Almanca ve Alman edebiyatı ile ilgili olan Neydim, çocuklara yönelişinde, Susanne Kilian'ın şiir anlayışıyla buluştuğunu dile getirir; "ikimizde çocuk ve yetişkin dünyası arasında bir tercih yapmamız gerekirse çocuktan yanayız ve onun adına konuşuyoruz." der.

Kilian'ın "Kindsein ist Süß" adlı şiirinden esinlenerek yazdığı "Çocuk Olmanın Hoşluğu(!)" (SIÇB, s.54) şiiri ile çocuğa karşı gösterilen otoriter yaklaşımı bir çocuğun diliyle eleştirir.

Sen ıslık çalmayı bilir misin? ve **İki gözüm üzümüm** adlı şiir kitaplarıyla 6-12 yaş arası çocuklarla birlikte yetişkinlere de seslenmektedir şair. Özellikle **İki gözüm üzümüm** kitabında yer alan Türk edebiyatı tarihinde önemli yeri olan altı şairimizin en bilinen şiirlerini çocuklara uygun bir üslupla yeniden yazması dikkate değer bir çalışmadır. Bu çalışma için seçtiği şairler ve şiirleri şunlardır: Orhan Veli Kanık ve

²N. Neydim ile 13.07.2013 tarihinde yapılan yazışmadan.

³N. Neydim ile 03.09.2013 tarihinde yapılan yazışmadan.

“Güzel Havalar”, Bedri Rahmi Eyüboğlu ve “Karadut”, Attila İlhan ve “Üçüncü Şahsın Şiiri”, Sabahattin Kudret Aksal ve “Bir Sabah Uyanmak”, Cahit Sıtkı Tarancı ve “Abbas”, Ahmet Muhip Dıranas ve “Fahriye Abla”.

Bu konuyla ilgili olarak Neydim “O şiirler benim hayatımın içinde hep var olan sesler, tutkular, özlemlerdir. Ritmi, sesi, duygusu, seslenişi ile yaşaması gereken şiirler ve şairlerdi onlar. Aslında daha da var; ancak bu kadarı bir pencere açar diye umdum.”⁴ diyerek, açtığı pencere sayesinde çocuklara edebî bir alt yapı kazandırmaktadır.

Şiirlerinde yer alan en önemli konular çocuk ve çocukluktur. Bu sebeple de çocukluğa olan özlemini sık sık dile getirir. Çocuğun hayatındaki her şeyin ve herkesin önemine dikkat çekmek istercesine şiirlerinde çocuğun çevresini merkez alır. Mesaj verme kaygısından uzak, doğrudan doğruya çocuğun duygu ve düşüncelerinin bir tercümesidir Neydim’in şiirleri. Bu sayede çocuklar şiir okumanın ve dinlemenin keyfine varırlar.

Şair, şiirlerini dinleyen çocuklardan şöyle söz etmektedir:

“Çocuklara şiir okurken başlangıçta onların, ‘Yine bize ders vermeye geldiler!’ kaygısını hissettim. Ama şiirin içine girdikçe keyiflerinin arttığını, şiire eşlik ettiklerini gördüm. *Çocuk olmanın hoşluğu*’nu dinlerken gülmeyen çocuk yoktu. *Sen ıslık çalmayı bilir misin?* şiirini okurken, 600 öğrencinin koca salonda ıslık çaldığını ve benim o şiiri okuduğumu düşünün... 2005’te Kocaeli’nde yaşandı bu.”⁵ Çocukların içtenliğini dile getiren şairin, şiirlerinin özünü de bu içtenlik oluşturmaktadır. Kendi çocukluğundan izlenimlerle, çağrışımlarla donattığı şiirleri şairin özgün ifade tarzıyla kaleme alınmıştır. Böylelikle Neydim, şiirlerinde retorik somut anlatımın önüne geçmektedir.

---

⁴ N. Neydim ile yapılan 18.07.2013 tarihli yazışmadan.

⁵N. Neydim (2007). *Sen ıslık çalmayı bilir misin?* İstanbul: Günışığı Kitaplığı, 2007, s.7.

3. Eserleri

Şiir kitapları

Sen ıslık çalmayı bilir misin?, İstanbul: Günışığı Kitaplığı, 2007.

İki gözüm üzümüm, İstanbul: Günışığı Kitaplığı, 2011.

Araştırma kitapları

Çocuk ve Edebiyat: Çocukluğun Kısa Tarihi ve Edebiyatta Çocuk Figürleri, İstanbul: Bu Yayınevi, 1998.

Ben Özgür (müy)üm!?, İstanbul: Bu Yayınevi, 2001.

Çocukluğum Nerede Saklı, İstanbul: Bu Yayınevi, 2001.

Çocuk Edebiyatı, İstanbul: Bu Yayınevi, 2003.

80 Sonrası Paradigma Değişimi Açısından Çeviri Çocuk Edebiyatı, İstanbul: Bu Yayınevi, 2003 (Yayımlanmamış Doktora Tezi).

Türkiye’de Çeviri ve Telif Genç Kız Edebiyatı, İstanbul: Bu Yayınevi, 2005.

İlköğretimde Çocuk Edebiyatı, Yazarlar: Prof. Dr. Sedat Sever, Doç. Dr. Selahattin Dilidüzgün, Yrd. Doç. Dr. Necdet Neydim, Arş. Gör. Canan Aslan; Editör: Yrd. Doç. Dr. Zeliha Güneş, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eylül 2007.

İlköğretim Çocuk Edebiyatı Kataloğu (Proje Danışmanı, Editör), Ankara: Eğitim-Sen Yayını, 2010.

Okul Öncesi Çocuk Edebiyatı Kataloğu (Proje Danışmanı, Editör), Ankara: Eğitim-Sen Yayını, 2010.

Gençlik ve Genel Edebiyatı Kataloğu (Proje Danışmanı, Editör), Ankara: Eğitim-Sen Yayını, 2010.

Öykü kitapları

Annem Öyle Söylüyor, İstanbul: Bu Yayınevi, 1999.

Düşler Teknesi, İstanbul: Bu Yayınevi, 1999.

Öyküler, İstanbul: Bu Yayınevi, 1999.

Masal kitapları

Saklambaç Oynayan Şehzade, İstanbul: Şimşek Yayınları, 2011.

Romanları

İsmail ve Babamın 68 Kuşağı, İstanbul: Mavi Bulut Yayınları, 1997.

Şehrazat, İstanbul: Bu Yayınevi, 2002.

Çevirileri

Şiir çevirileri

“Küçük Dalga”, Peter Härtling, *Metis Çeviri*, Sayı 17, Güz 1991.

“Sana Bir Oda Yapsam”, Peter Härtling, *İnsancıl Dergisi*, Yıl: 2 Sayı 20, Haziran 1992.

“Fabian İçin”, Peter Härtling, *İnsancıl Dergisi*, Yıl:2 Sayı 23, Temmuz 1992.

“Dakik”, Günther Grass, *İnsancıl Dergisi*, Yıl: 2 Sayı 23, Eylül 1992.

“Beleş Adında Bir Balık”, Bertholt Brecht, *İnsancıl Dergisi*, Yıl: 3 Sayı 26, Aralık 1992.

“İnsan İnsana Dost mu Bir Bakalım”, Bertholt Brecht, *İnsancıl Dergisi*, Yıl: 3 Sayı 27, Ocak 1993.

“Bizden Sonra Doğanlara”, Bertholt Brecht, *İnsancıl Dergisi*, Yıl: 3 Sayı 32, Haziran 1993.

“Dünyayı Kim Düşünür?”, Peter Härtling, *İnsancıl Dergisi*, Yıl:3 Sayı 36, Ekim 1993.

“Erich Kaestner Çevirileri”, Şiir Atlası, *Cumhuriyet Kitap*, Sayı 498, Eylül 1999.

Öykü çevirileri

“Yodok’un Selamı Var”, Yazar: Peter Bichsel, *Kırmızı Fare Çocuklar İçin Edebiyat Dergisi*, Sayı 25, Kasım 1993.

“Masa Masadır”, Yazar: Peter Bichsel, *Kırmızı Fare Çocuklar İçin Edebiyat Dergisi*, Sayı 26, Aralık 1993.

“Kekeme”, Yazar: Eveline Hasler, *Kırmızı Fare Çocuklar İçin Edebiyat Dergisi*, Sayı 42, Nisan 1995.

“Yukarıya Bakan Adam”, Yazar: Carlo Manzoni, *Kırmızı Fare Çocuklar İçin Edebiyat Dergisi* Sayı 55, Ocak 1996.

“Unugunu”, Yazar: İina Kurshunov, *Kırmızı Fare Çocuklar İçin Edebiyat Dergisi*, Sayı 55, Mayıs 1996.

Çeviri çocuk edebiyatı kitapları

Aslanlarını Arayan Çocuk, Yazar: Peter Härtling, İstanbul: Afa Yayınları, 1993.

Büyükanne, Yazar: Peter H., Afa Yayınları, Temmuz, 1993.

İhtiyar John, Yazar: Peter H., İstanbul: Afa Yayınları, Kasım, 1994.

Palavracı Lari Fari, Yazar: Janosch, İstanbul: Kelime Yayınları, 2010.

Sen Bir Kızılderilisin Hannes, Yazar: Janosch, İstanbul: Mavibulut Yayınları, 1996.

Lolipop, Yazar: Christina Nöstlinger, İstanbul: Günışığı Kitaplığı, 2003.

Benjamin Anna'yı Seviyor, Yazar: Peter H., İstanbul: Günışığı Kitaplığı, 2005.

Palavracı Lari Fari, Yazar: Janosch, İstanbul: Kelime Yayınları, 2010.

Vay Panama Ne Güzelmiş, Yazar: Janosch, İstanbul: Kelime Yayınları, 2010.

Uyarlama eserleri:

Çağlar Yeni Arkadaşlar Ediniyor, Yazar: Christian Teilmann, Sabine Kraushaar, İstanbul: İş Kültür Yayınları, 2011.

Çağlar Tanımadığı İnsanlarla Bir Yere Gitmez, Yazar: Christian T., Sabine K., İstanbul: İş Kültür Yayınları, 2011.

Çağlar Tavşan İstiyor, Yazar: Christian T., Sabine K., İstanbul: İş Kültür Yayınları, 2011.

Çağlar'ın Süt Dişi, Yazar: Christian T., Sabine K., İstanbul: İş Kültür Yayınları, 2011.

Çağlar Korsan Gemisi Yapıyor, Yazar: Christian T., Sabine K., İstanbul: İş Kültür Yayınları, 2011.

Çağlar Dünya Şampiyonu, Yazar: Christian T., Sabine K., İstanbul: İş Kültür Yayınları, 2011.

Elif'in Bahar Bayramı, Yazar: Laine Schneider, Eva Wenzel-Bürger, İstanbul: İş Kültür Yayınları, 2011.

Elif Denizde, Yazar: Laine S., Eva Wenzel-Bürger, İstanbul: İş Kültür Yayınları, 2011.

Elif Diş Doktoruna Gidiyor, Yazar: Laine S., Eva Wenzel-Bürger, İstanbul: İş Kültür Yayınları, 2011.

Elif'in Doğum Günü, Yazar: Laine S., Eva Wenzel-Bürger, İstanbul: İş Kültür

Yayınları, 2011.

Elif Doktora Gidiyor, Yazar: Laine S., Eva Wenzel-Bürger, İstanbul: İş Kültür Yayınları, 2011.

Elif Kampa Gidiyor, Yazar: Laine S., Eva Wenzel-Bürger, İstanbul: İş Kültür Yayınları, 2011.

Elif Müzisyen, Yazar: Laine S., Eva Wenzel-Bürger, İstanbul: İş Kültür Yayınları, 2011.

Elif Okula Başlıyor, Yazar: Laine S., Eva Wenzel-Bürger, İstanbul: İş Kültür Yayınları, 2011.

Elif Pizza Yapıyor, Yazar: Laine S., Eva Wenzel-Bürger, İstanbul: İş Kültür Yayınları, 2011.

Elif Bisiklete Binmeyi Öğreniyor, Yazar: Laine S., Eva Wenzel-Bürger, İstanbul: İş Kültür Yayınları, 2011.

İki dilli telif eserleri

Mein Freund Das Gaenseblümchen (Papatya Dostum Benim), Verlag Anadolu GmbH, Hückelhoven, 2004 (İki dilli çocuk öykü kitabı) *Selim Macht Salat (Salata Yapan Çocuk)*, Verlag Anadolu GmbH, Hückelhoven, 2004 (İki dilli çocuk öykü kitabı).

Wie der Fuchs zu arbeiten lernte? (Tilki Çalışmayı Nasıl Öğrendi?), Verlag Anadolu GmbH, Hückelhoven, 2005 (İki dilli çocuk masal kitabı).

Der Wert der Majestaet (Elli Altın Eden Padişah), Verlag Anadolu GmbH, Hückelhoven 2005 (İki dilli fantastik öykü kitabı).

Vertrauen unter Freunden (Sana Güvenebilir miyim Dostum?), Verlag Anadolu GmbH, Hückelhoven 2005 (İki dilli fantastik öykü kitabı)

Yunus der Helseher (Geleceği Gören Çocuk), Verlag Anadolu GmbH, Hückelhoven 2005 (İki dilli fantastik öykü kitabı).

İkinci Bölüm

Çocuk Edebiyatı

1. Çocuk, Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı

Genellikle insan hayatının 0-16 yaş dönemi çocukluk olarak nitelendirilmektedir. Ancak, bu dönem, kimi zaman biyolojik gelişme ile psikolojik gelişmesi eşit düzeyde gerçekleşmeyebilir. Biyolojik açıdan çocuk ancak anlama ve algılama düzeyi açısından yetişkin olanlara, bedenen olgun olmakla birlikte anlama ve algılama düzeyi açısından çocuk olanlara da rastlayabiliriz. Bu noktadan hareketle çocuğu şu şekilde tanımlamak mümkündür: Duygu, düşünce, hayal ve zevklerin, olgun insanlardan farklı bir şekilde algılandığı dönemdir. Ruh dünyasının derinliklerinde şekillenen ve kelimelerle adlandırılan şiir, çocuğun hayal dünyasındaki zenginlikle eşdeğerdir. Bu yüzden şiirin özünde, çocuğun ve çocukça bir dünyanın saflığı ve temizliği vardır.

Edebiyat genel olarak düşünce, duygu ve hayallerin yazı veya söz ile dil vasıtasıyla güzel şekilde ifade edilmesi sanatıdır. Dolayısıyla edebiyatın malzemesini insan ve insana ait unsurlar oluşturmaktadır.

Gürsel Aytaç, edebiyatın estetik bir eğitim aracı olarak işlevini, kişinin “duygularını eğitime”, “bütüncül eğitimi”, “duygu ve akıl dengesinin oluşması” gibi süreçlerle ilişkilendirerek şöyle açıklar:

“Yazar, eserini yaşayarak ve okuyarak edindiği deneyimlerden kotardığı bir kurmaca gerçekliğe dayandırır. Kurmaca gerçekliğin içinde ise hem gerçek gerçeklik hem de hayal gücü vardır; bir çeşit bileşke diyebiliriz kurmaca gerçeklik için. Yani kurmaca gerçeklikte gerçek dünyanın bire bir yansıması değil, gerçek dünyanın yazar merceğinden süzülmesi vardır.”⁶

İnsanın yaşamı anlamlandırması için güçlü bir araçtır edebiyat. Çünkü farklı bakış açıları ile anlamlandırılan kişi, durum ya da olay netlik kazanacaktır.

Çocuk edebiyatının neyi içerdiğini ve önemini ise çocuğa olan katkılarını ele alarak

---

⁶G. Aytaç (2001). *Edebiyat Yazıları 1995-2000*. İstanbul: Multilingual Yabancı Dil yayınları, s.48.

açıklayabiliriz. Ferhan Oğuzkan'a göre çocuk edebiyatı, iki - on dört yaş arası çocukların ihtiyacını karşılayan, hayallerini, duygularını düşüncelerini anlatan sözlü ve yazılı eserlerin bütünüdür.⁷

Alanın önemli temsilcileri tarafından yapılmış çocuk edebiyatının işlevselliğine değinen diğer tanımları da şöyle sıralayabiliriz:

“Çocuk edebiyatı çocuğun fikir ve sanat eğitimine katkıda bulunarak, çocukta sanat duygusu ve üstünlüğü uyandıran; tekniği, ilkeleri olan, güzel ve etkili ürünlerden oluşan edebiyattır.”⁸ Bu tanım, edebiyatın sanatsal zevkinin yanında eğitsel boyutuna da dikkat çekmektedir.

Diğer bir tanıma göre edebiyat, “çocuğu okumaya iten; okuma alışkanlığını kökleştiren; giderek onda bir sanat beğenisi uyandıran eserlerdir.”⁹

Daha genel bir tanımlama ise İnci Enginün tarafından yapılmıştır: “Çocuk edebiyatı çocukların okuması için yazılmış, derlenmiş ve yayımlanmış olan bütün yayınları içine almaktadır.”¹⁰

Enginün'ün tanımını yaş gruplarına dikkat çekerek genişleten, çocuğa görelilik ilkesi üzerinde duran tanımlamaya yer verelim: “Çocuk edebiyatı, çocuğun ilişkilerini düzenleyen yaş grubuna göre, duygu ve düşüncelerini eksiksiz olarak anlatmasını amaç edinen bir edebî türdür.”¹¹

Tanımları çoğaltmak elbette mümkündür. Tanımlar farklı bakış açılarıyla yapılmış da olsa çocuk edebiyatının, çocuğun merkez alınarak oluşturulmuş ürünler olması beklenmektedir.

Edebiyat ve çocuk edebiyatı arasındaki farkın aradaki hedef kitle olduğu açıktır. Çocuk

---

⁷A. F. Oğuzkan (2000). *Çocuk Edebiyatı* (9. Baskı). Ankara: Anı yayıncılık, s.2-3.

⁸E. Naci Gökşen (1996). *Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız*. İstanbul: Okat yayınları, s.7-9.

⁹A. Köklügiller (1974). *Türkçe Edebiyat Sözlüğü*. İstanbul: Hür yayınevi, s.26-27.

¹⁰İ. Enginün (2001). *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları 1*. İstanbul: Dergah yayınları, s.376.

¹¹A. Yalçın ve G. Aytaş (2003). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Akçağ yayınları, s.17.

edebiyatı ile ilgili tanımlardan yola çıkılarak çocuk edebiyatının, çocuğun yaşına ve algılama düzeyine uygun eserlerden oluşması gerektiği söylenebilir.

Çünkü çocukları edebiyat ile tanıştırmak, onlara edebiyatı sevdirmek şüphesiz ki çok gereklidir. Edebiyat sayesinde onların çevrelerini tanımları kolaylaşır, hayata daha sağlam adım atmalarını sağlayabiliriz.

“Edebiyatın değişik insanlık durumlarını, serüvenlerini yansıtarak insan doğasını tanıtmak, bu yolla yaşantımızı zenginleştirip, güzelin tadına ve farkına varma gücünü geliştirme, insana yeryüzünde ne kadar insan varsa o kadar ayrı mizaç ve kişilik olduğunu canlı örneklerle gösterme, sadece kafaya değil daha çok kalbe hitap ederek insandan insana duyguları aktarma ve dolayısıyla insanlar arasında bir bağ ve birlik kurma, insanda birtakım özlemler, hayaller, tutku ve sevgiler uyandırma, bilinç düzeyini yükseltme, insan kişiliğini değiştirme ve geliştirme, insanoğluna sevmeyi, acımayı, heyecanlanmayı öğretme, kişiyi sığılıktan, bencillikten kurtarma”¹² gibi çocuğa çeşitli duyarlılıklar kazandırması söz konusudur.

Kısacası çocuk edebiyatının, çocuğun zihinsel, sosyal, kültürel anlamda gelişimine olumlu yönde katkıda bulunan yönlendirici ve eğlenceli kitaplardan oluşması gerektiğini vurgulayabiliriz.

2. Şiir ve Çocuk Edebiyatında Şiir

Şiir kavramını anlatmak üzere Batı dillerinde kullanılan *poème* (Fr.), *poem* (İng.) gibi sözcüklerin, Yunanca'da *imâl etmek, uydurmak* anlamlarına geldiğini belirten Doğan Aksan, şiir için çağlar boyu yapılmış çeşitli tanımlamaların hiçbirinin tam ve yeterli olmadığını vurgulamaktadır.¹³

En eski anlatım yolu olan şiir; zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan edebî anlatım biçimi anlamını taşımaktadır.¹⁴

¹²C. Kavcar (1999). *Edebiyat ve Eğitim*. Ankara: Engin yayınevi, s.2-6.

¹³D. Aksan (1999). *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*. Ankara: Engin yayınevi, s.8-9.

¹⁴TDK (1998). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu yayınları, s.2094.

Tanımdan da anlaşıldığı üzere, şiirde bir iç ritim vardır. Bu iç ritim, yazı öncesi sözlü edebiyat geleneğinin devamı olarak düşünülebilir. Çünkü sözlü edebiyat, ritimli ve yüksek düzeyli coşku taşıyan ürünlerden oluşuyordu. Şiir de insanların doğayı anlamaları, insanlar arası iletişim geliştirmeleri, mutluluk tabloları oluşturmaları sırasında kullandıkları ritimli, duygu yüklü, anlamlı seslerle birer sanat ürünü olarak değerlendirilmektedir.

Paul Valery düzyazıyı yürüyüşe, şiiri raksa benzetmektedir.¹⁵ Bu benzetmesiyle şiirde kullanılan ses özelliklerine, ahenk ve ölçüye dikkat çekmektedir.

Yani ses ve ritim unsurları şiiri düzyazıdan ayıran unsurlar olarak belirlemektedir. Şiirin dizelerinin sıralanışı, seçilen kelimelerin oluşturduğu ahenk dikkat çekicidir. Okuyucunun ilgisini uyandıran ve üzerinde etki bırakan şiir, işlevini yerine getirmiş demektir.

Çocuk edebiyatında şiir; çocukların dil becerilerini geliştirmelerinde, sözcüklerin sihrini ve dilin matematiğini kavramalarında önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. Çünkü sözcükler, değişik biçimde bir araya getirilerek çok zengin bir dünya oluşturulabilmektedir. Dilin bu gücünden yararlanabilen çocuk, yaratıcı düşüncesini de geliştirebilir. Çocukların dil gelişimini desteklemesi açısından olsun, hayatı anlamlandırabilmeleri açısından olsun onları şiirle buluşturmalıyız. Oğuzkan çocuklarla şiir arasındaki ilişkiyi şöyle açıklar:

“Küçük çocuklar şiire heyecanla tepkide bulunurlar, çünkü şiirin ritmi hayat ritimleri, kalp atışları, göz kırpması, yürüme, soluma gibidir. Şiirin sesleri çocukların dil üzerine keşiflerde bulunmalarına imkân sağlar. ... Sıçrarken, kayarken, oyun oynarken şarkı söylerler. Arkadaşlarına takılırken veya onlarla eğlenirken çocuklar kafiyelere başvururlar. Küçük çocuklar tekerlemeleri neşeyle dinlerler ve çoğu kez hoşlarına giden cümleleri tekrar ederler.” (2000: 250).

Şiirin bu özellikleri ile çocuk edebiyatında yer alması gerekir ki çocuğa ulaşabilsin. Çünkü diğer çocuk edebiyatı türleri içinde çocuğa en yakın olanı şiirdir. Çocuk

---

¹⁵ S. K. Yetkin (1978). *Edebiyat Üzerine Denemeler*, Ankara: İş Bankası yayınları, s.13.

edebiyatı bağlamında şiir “çocuğun sevinçlerini, hüznlerini, acılarını, korkularını kısaca duygularını, iç dünyalarını yansıtmak; duygularını eğitmek için en uygun yazınsal türdür; dilin en güzel işlendiği türdür...”¹⁶

İçinde yaşanan dönemin çocuğa bakış açısının da bir anlamda yankı bulduğu şiir, çocuk gerçekliği bağlamında çeşitli duyguları ön planda tutmalıdır. Bu sebeple de çocuk edebiyatında şiir türü belirli ölçütlere göre yer almalı ve çocuğa verilen önemi gösterecek özellikte sanat değeri taşımalıdır.

2.1. Çocuk Şiiri

Çocuk şiiri; çocuk düşüncesinin, çocuk bakış açısının, çocuk ilgilerinin şiire yansımalarıdır.

Şiirlerde yer alan ölçü, uyak gibi nitelikler çocukta doğuştan var olan ritim ve uyum duygusunun gelişmesini sağlar.¹⁷

Çocuklar için yazılmış şiirler de büyüklerinki gibi heyecan vermeli, onlara dünyanın güzelliklerini duyurabilmelidir. Şiirin çocuklarda neşe uyandırabilmesi; onların yaş düzeylerine, ilgilerine, ihtiyaçlarına cevap vermesine bağlıdır. Bu bağlamda şiirler, çocuğun edebî alt yapısının oluşumu için son derece yararlı ürünlerdir. Sedat Sever, bu konuda çocuğun ilgilerini, ihtiyaçlarını, dil evrenini göz önünde tutmak gerektiğini, hazırlanacak okuma metninin bunlarla örtüşmesinin bir zorunluluk olduğunu belirtmektedir.¹⁸

Küçük yaşlardaki çocuk için şiirde önemli olan ritim ve uyaktır. Çünkü şiirin hareketli olması çocuğun dikkatini çeker. Yine bazı dizelerin tekrarlanması çocuklarda iyi etki bıraktığı gibi, böyle şiirlerin çocuklar tarafından ezberlenmesi de kolay olur.

---

¹⁶R. Nas (2004). *Örneklerle Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı yayıncılık, s.302.

¹⁷İ. Kıbrıs (2000). *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Tekağaç Eylül Kitap ve yayınevi, s.103.

¹⁸S. Sever (2003). *Çocuk ve Edebiyat*. İstanbul: Kök yayınevi, s.9-10.

Çocuklara samimiyetle seslenen Neydim için şiir “ damıtılmış bir yaşam tanıklığıdır, sestir, ığlıktır, melodidir, bir ritimdir, ama en damıtılmış hali ile ortaya konulan bir metindir.”¹⁹

Böyle metinler üzerinden çocuklarla iletişim kuran Neydim "çocuklar şiirden ve aşktan anlamaz derler... Bunu diyenler, kesinlikle çocukları tanımayanlardır. Onlar her ikisinden de anlarlar; ama onların anladığını herkes anlayamaz." (Neydim, 2007: 6) diyerek, çocuk ve şiir arasındaki ilişkiye de hassasiyetle yaklaşmaktadır.

Çünkü çocuk şiirleri aracılığıyla çocuklar, çocuk dilinin en güzel örnekleri ile karşılaşacak, onları anlayacak ve kendisi de dili aynı güzellikte kullanacaktır (Yalçın ve Aytaş, 2002: 45).

Şiir okumak, sesteki ahengi fark etmektir. Bu sebeple şiir okuma ve okutma çalışmaları yapılması, çocukların şiire olan ilgisini arttıracaktır. Çocukların toplum önünde konuşma becerileri gelişerek kendilerine olan güvenleri de gelişecektir.

Şiirler dilin söz varlığı açısından, şiir okuma (inşat) becerisini geliştirmede önemli araçlardır. Bir şiiri, bir söylevi, bir edebî metni konuya uygun olacak şekilde çeşitli vurgularla, el, yüz, gövde hareketleriyle canlandırarak okumayı sağlayan bu beceri, şiir aracılığıyla çocuklara kazandırılabilir. Bunları kazanamayan çocuğun anlatımı zengin olmaz ve donuk bir ifadesi bulunur, duygular hareketlere, mimiklere yansmaz. Çocuklara şiir okuma becerisini kazandırmanın yolu şiirlerden geçmektedir; bu anlamda da şiir türü çocuk edebiyatında oldukça önemlidir.²⁰

Bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere, çocuklar ahenk bakımından kuvvetli, duyguları açık şiirlerden hoşanırlar. Mecazlar, benzetmeler, istiarelerle yüklü şiirleri kavrayamazlar. Yaş ilerledikçe hayal, duygu ve düşünce yönlerinden derin şiirler

---

¹⁹N. Neydim (2013). 31. Uluslararası İstanbul Kitap Fuarı ve Teması. <http://www.cicicee.com/necdet-neydim-ayin-roportaji-53166> (Erişim tarihi: 12.05.2013)

²⁰N. A. Önkaş (2009). Çocuk Edebiyatı Kitaplarında Şiirin Yeri, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi İlke*, (23). http://turkoloji.cu.edu.tr/html/nao_cocuk_edebiyati_siir.htm, (Erişim tarihi: 07.06.2013).

ararlar. On iki, on üç yaşlarından sonra ise büyükler için yazılmış şiirlerden zevk almaya başlarlar.²¹

Çocuk şiirleri genel olarak lirik ve didaktik olabilir.

Lirik şiirler başlıca şu konularla ilgilidir:

Periler, günlük hayat, aile, hayvanlar, kuşlar, böcekler, bitkileri doğa ve doğa olayları (gece, gündüz, mevsimler), millî meseleler, duygular.

Perilerle ilgili konuların kaynağı bilhassa folklor olabilir. Masallarda rastlanan birtakım hayal ürünü varlıklar şiirde de çocukları peşlerinden sürükleyebilir.

Didaktik şiirlerle ise çocuklara ulusal, ahlaki, insani konularda telkinlerde bulunulur. Bu çeşit şiirlerde kuru öğütlerden çekinilmeli; hareketli olaylar yardımıyla fikirlere ulaşılması okuyucuya bırakılmalıdır (Baymur ve Demiray, 1957: 195).

2.1.1. Çocuk şiirlerinin özellikleri

Çocuk şiirlerinin seçimi büyük bir önem arz etmektedir. Özellikle her yaşın algılayabileceği şiirlerin farklı olduğunu göz önünde bulundurmak gerekir. Çünkü çocuğun özgüven kazanması, okuduklarını özümseyip uygulaması, yaşına uygun olan edebiyat ürünlerinden faydalanması ile mümkün olabilir.

Bu durumda, şiirin çocuk üzerindeki iki önemli etkisi ortaya çıkar:

1. Dil zevki vermek,
2. Kelime dağarcığını zenginleştirmek²²

Dil zevki oluşan ve kelime dağarcığı zenginleşmiş olan bir çocuk, okuma edinimini sürekli hâle getirerek okuma alışkanlığı kazanır. Okuma alışkanlığı, okumanın bir

---

²¹F. Baymur ve K. Demiray (1957). *Çocuk Edebiyatı Antolojisi*. İstanbul: Milli Eğitim basımevi, s.194.

²²A. Sınar Çılgın (2007). *Çocuk Edebiyatı* (1. Baskı). İstanbul: Morpa Kültür yayınları, s.181.

anlamda otomatikleşmiş bir davranışa dönüştürülmesi olarak tanımlanabilmektedir.²³ Okuma alışkanlığı olan çocuk daha sağlıklı iletişim kurabilecek; sorgulama, araştırma, öğrenme, yorumlama, eleştirel düşünme gibi çeşitli zihinsel edinimler kazanacaktır.

Sadece belirli gün ve haftalar ile ilgili şiirler okuyan çocuklar için şiir çok sık bir edebiyat türü olarak benimsenmektedir.

Şiir çalışmaları aileler ve öğretmenler tarafından çeşitlendirilebilir etkinliklere dönüştürülmelidir. Günümüz çocukları, şiirin sadece “Atatürk’ü anlatan, belirli gün ve haftalarda okunulan yazı türü” olduğunu sanıyor. Oysa en yoğun duygu aktarım aracı olarak şiir; evde, ekranlarda ve okullarda çocuklarla sıkça buluşturulmalıdır. Örneğin, çocuğumuzu ödüllendirmek için ona okuduğumuz bir şiir onu mutlu edecektir. Sonrasında ise kendi yazdığı şiiri okumak isteyen çocuğumuz karşımıza gelecektir.

J. W. Stewig’e göre, çocuklar şiir okuma yoluyla, okumalarını dört farklı beceri açısından geliştirirler. Bunlar tempo, ritim, tonlama, duruştur.²⁴ Bu unsurların gerçekleşmesi için çocuğun şiiri doğru duyması gerekmektedir.

Okullarda “şiir dinletileri” adı altında şairler öğrencilerle bir araya gelebilirler ki Necdet Neyedim’in bu yöndeki çabaları dikkatimizi çekmektedir.

Şiir sevgisini yaygınlaştırmak amacıyla şiir yarışmaları düzenlenerek çocuklar cesaretlendirilebilir. Belediyeler de çocuklar için kültürel etkinliklere yer verebilirler. Çocuk edebiyatımızın şairlerini şehirlerine davet edebilirler.

Şiir okumanın çocuklara sağlayacağı başlıca yararlar şöyle sıralanabilir:

Anadil sevgisi ve sanatsal bir derinlik kazandırmak.

---

²³A. G. Aksaçoğlu ve B. Yılmaz (2007). Öğrencilerin Televizyon İzlemeleri ve Bilgisayar kullanmalarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Etkisi, *Türk Kütüphaneciliği* 21 (1), s.6. [http://www.bby.hacettepe.edu.tr/yayinlar/dosyalar/turkkutuphaneciligi21\(1\)3-28.pdf](http://www.bby.hacettepe.edu.tr/yayinlar/dosyalar/turkkutuphaneciligi21(1)3-28.pdf) (Erişim tarihi: 19.05.2013)

Yaratıcılığını ve hayal gücünü zenginleştirmek.

Sözlü ifade gücünü geliştirmek.

Ulusal ve evrensel değerlere ulaşmak²⁵ (Güleryüz, 2006: 274).

Gökşen de bu yararları ek olarak “toplumsal eğitim” ve “bellek eğitimi”nden söz etmektedir. “Toplumsal eğitim” ile topluluk karşısında şiir okuyan çocuğun edineceği olumlu duyguları dile getirir; “bellek eğitimi” ile çocuklara şiir ezberletmenin, onların dikkatlerini geliştireceğinden bahseder.

Görüldüğü gibi şiir, hayata dair her şeydir. Bu zenginliğiyle şiir okuyan çocukların hem hayata hem de kendilerine yönelimleri biçimlenecektir.

Çocukların isteyerek ve severek katıldığı şiir çalışmalarının başarılı olması için çocuk şiirlerinde bulunması gereken özelliklere dikkat edilmelidir. Bu noktada seçilecek şiirlerin içerik ve biçim yönünden belli özellikleri taşımaları gerekir (Ciravoğlu, 1997: 138-139; Gökşen, 1985: 138-148; San, 1987: 85).

İçerik Yönünden:

Şiirin kalıcılığı bakımından konu, anlam, söyleyiş özellikleri (dil ve üslup) önemli unsurlardır. Bu unsurlar farklı yaş düzeyindeki çocuklara uygun olarak verilmelidir ki çocuk şiir karşısında duygulanabilsin, heyecanlanabilsin ya da eğlenabilsin.

O hâlde çocuk şiirlerinin içerik açısından taşıması gereken özellikleri şöyle sıralayabiliriz:

- Okunacak şiirler çocuğun duygusal dünyasına ve ilgi alanına uygun olmalıdır.
- Durum, olay ve düşünceler açık ve kısa olarak anlatılmalıdır.
- Hayal ve duygular çocukların yaşantılarıyla ilişkili olmalıdır.
- Çocuklara aile, yurt ve ulus sevgisi aşılmasının yanında onların yaşama gücünü ve sevincini geliştirici nitelikler taşınmalıdır.
- Doğa, insan ve cansız varlıklarla ilgili betimlemeler yalın olmalıdır.

---

²⁴J. W. Stewig (1981). *Choral Speaking: Who Has The Time? Why Take The Time?*. 58 (1). Childhood Education.http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00094056.1981.10520482#.UtUIYNJ_vJg (Erişim tarihi: 18.03.2013)

²⁵H. Güleryüz (2006). *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem yayıncılık, s.274.

- Duygu çözümlemesinden çok olaylara yer verilmelidir.
- Anlam açık olmalıdır.

Biçim Yönünden:

Şiir dilinin yapı taşları olan uyak, ölçü, dize sayısı ve yapısı şiirsel anlatımı ön plana çıkaran biçimsel unsurlardandır. Biçimin, şiirin anlatım gücüne olumlu etkisi vardır. Şiir estetiği ile uyuşmayan örneklerden kaçınılması için çocuk şiirlerinin biçim özelliklerini şöyle sıralamak mümkündür:

- Dizeler uzun olmamalı, sözcükler az sayıda heceden oluşmalıdır. Şiirdeki sözcükler çocuğun sözcük dağarcığıyla örtüşmelidir.

- Durakları belli olmalı ve kolay sezilmelidir.

- Kutlanan bayram ya da belirli günle ilgili şiir türü arasında bir bağ olmalıdır. Taşdığı duygu yoğunluğu ile şiir, o günün coşkusu, heyecanını ya da hüznünü hissettirebilmelidir.

- İlköğretim birinci, ikinci, üçüncü sınıflarda okunacak şiirler iki ya da üç; dördüncü ve beşinci sınıflarda okunacak şiirler ise üç veya beş dörtlükten oluşmalıdır.

İçerik ve biçim özellikleri bağlamında çocuğun yaşına uygun olarak yazılmış şiirlerde göz ardı edilmemesi gereken çok önemli bir husus daha vardır ki bu da “çocuğa görelilik” veya “çocuk gerçekliği”dir.

Emin Özdemir’e göre “çocuğa görelilik”; onun ilgilerini, gereksinimlerini, dil evrenini göz önünde tutmayı; hazırlanacak okuma metnini bunlarla örtüştürmeyi zorlar.²⁶

Çocuğun yaş ve gelişimine paralel olarak yapılacak kitap seçimi ile çocuk gerçekliği kavramını göz önünde bulundurmuş oluruz.

Çocuk gerçekliğinin çocuksuluk ile karıştırılarak çocuksu olan metinde anlatımın kuru, yavan, sığ ve tekdüze olduğundan bahseden Selahattin Dilidüzgün bu tür eserlerde, dilin acemice ve özensiz bir şekilde kullanıldığını, ayrıca bunların edebî değerinin olmadığını

---

²⁶E. Özdemir (1983). “Anadili Olarak Türkçe Öğretimi”, *Türk Dili Dergisi Dil Öğretimi Özel Sayısı*, S.379-380, s.28.

da belirtir.²⁷

Şiir, çocuklar için hayatın bir yansıması olduğuna göre, onlara bu hayatı anlatmak da çocuğa uygun olarak sunmakla mümkündür. Çocuğun gerçek hayatta yaşanan birtakım sorunlara şahit olması ve bu sorunların çözümü için çıkarımlarda bulunması ya da yaşanan olaylara maruz kalan bir karakterle etkileşimde bulunarak olayları anlamlandırabilmesi için şiir, hayata açılan bir pencere olarak işlev görmelidir.

---

²⁷S. Dilidüzgün (2000). Çocuk Kitaplarında Yazınsal Nitelik, *I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu (Sorunlar ve Çözüm Yolları)*, Yayına Hazırlayan: Sedat Sever, Ankara: Ankara Üniversitesi basımevi, s.159-165.

Üçüncü Bölüm

Necdet Neydim'in Şiirlerinin İncelenmesi

Şiir çok değişik açılardan incelenebilir. Çalışmamızın bu bölümünde Necdet Neydim'in **Sen ıslık çalmayı bilir misin?** ve **İki gözüm üzümüm** adlı kitaplarında yer alan şiirlerini içerik ve sunuluş özellikleri bakımından örneklerle ele aldık. İçerik özellikleri bölümünde konular tespit edilerek, şairin bu konuları nasıl ele aldığı üzerinde durduk. Böylece şiirin anlam evrenine girdik. Sunuluş bağlamında ise şiirlerin dil ve anlatım, dize ve cümle yapısı ile çeşitli biçim özelliklerini saptamaya çalıştık.

1. Şiirlerin İçerik Açısından İncelenmesi

Necdet Neydim'in **Sen ıslık çalmayı bilir misin?** adlı kitabında 47 şiir, **İki gözüm üzümüm** adlı kitabında ise 43 şiir yer almaktadır. Şiirlerde konuların çok çeşitli olduğu görülür. Bu çeşitlilik karşımıza hep tanıdık, bildik, yakın çevremizdeki çocukları çıkarmaktadır. Bu çocuklar o kadar tanıdık ki gündelik hayatın telaşına kapılıp unuttuğumuz, ilgi ve sevgi bekleyen kendi çocuklarımızdır. Fikirleri asla sorulmayan, düşüncelerinin dile getirilmesine dahi izin verilmeyen, birey olarak görülmeyen bu çocuklar, şiirlerde sıkıntılarını rahatlıkla dile getirirken beklentilerinden de söz etmektedirler. Şair, bu bağlamda çocukların dili olmaktadır. Nitekim kendisi de bu durumu açıkça belirtir:

"Ben yazdığım şiirlerde hep sizin diliniz olmayı istedim ve sizi anlatmaya çalıştım." (**İki gözüm üzümüm**, s.6-7).

Neydim'in şiirlerinde yer alan mutlu ve mutsuz çocuklar olumlu duygu ve değerlerle donatılmıştır. Masumiyetlerinin yanı sıra olgunluklarıyla ve yetişkinlere seslenişleriyle dikkat çekmektedirler.

Neydim, ihmal edilmiş çocukları, büyük bir hassasiyetle ve sitemle dile getirmiştir. Örneğin, *Çaresizlik* adlı şiirde şair, büyükleri tarafından dinlenilmeyen bir çocuğun durumunu onun ağzından sitemkâr bir tutumla şöyle ifade etmektedir:

"Yavaş konuşsam

Dinlemiyorlar beni

Sesimi yükseltsem

Yine dinlemiyorlar

Bağırırsam suçlu oluyorum

Yavaş konuş diyorlar

Yavaş konuşuyorum

Beni dinlemiyorlar"

(Sen ıslık çalmayı bilir misin, s.46)

Hedef kitlesi çocuklar olan şair, çocukların her hâlini dile getirerek anne ve babalarla âdeta mesajlaşmaktadır. Demokratik, çağdaş bir toplum oluşturabilmek için önce bireylerin; günlük yaşamlarında, evlerinde, işyerlerinde, sokak vb. yerlerde diğer kişilerin görüşlerine saygılı ve hoşgörülü olmayı öğrenmeleri gerekmektedir. Bu amaçla da çocuklarımızla ilişkilerimizin önemi şairin hemen her şiirinde ön plana çıkmaktadır.

Neydim'in hayata dair ele alıp işlediği her şey ağırlıklı olarak çocuk bakış açısıyla, zaman zaman da şairin dilinden eleştirel bir tutumla aktarılmaktadır. Bu sebeple de şiirleri genel ve toplumsal içerikli konular olarak sınırlandırıp, alt başlıklar ile sunmak, konu çeşitliliğini de ortaya koymak için en uygun yöntem olacaktır.

1.1. Genel konular

1.1.1. Çocuk ve çocuk sevgisi

Çocuklara "güllerimiz" diyen Neydim, "... onlar bizim güllerimizse, onları dilediğimiz zaman koparıp atmaya, susuz, sevgisiz bırakmaya, görmezden gelmeye hakkımız yoktur. Onları bizim gülümüz yapan, bizim bahçemizde olması değil, onlara

harcadığımız emektir. Ve bu emek, zaten onların hak ettiği'dir."²⁸ sözleriyle, çocuklarımıza değer vermemiz gerektiğini babacan bir üslupla ifade etmektedir.

Şair, çocukları doğru anlamak gerektiğini, ilgi ve sevgi ile yetiştirmenin önemini şiirlerinde sürekli olarak dile getirmektedir. Aslında çocukların yaşadıklarının ya da yaşamak zorunda kaldıklarının temelinde, onları yeteri kadar tanımayışımız yatmaktadır. Şairin şiirlerinde de onları tanımak için neler yapmamız gerektiğini sade, içten bir anlatımla bulmak mümkündür.

Çocuğun barışın, kardeşliğin sembolü ve temsilcisi olduğunun anlatılmak istendiği *Ne önemi var ki?* (SİÇB, s.66) adlı şiirde, hangi milletten olursa olsun çocukların ağlamamasını isteyen bir şair vardır. Şiirde çocukların kardeşlik duyguları içinde birbirlerine yaklaşmaları aşılacaktır. Bilindiği gibi çocuklara doğru mesajlar verilmezse onların ileride olumsuz eğilimlere yönelmelerine sebep olunabilir.

Çocukları kelebeğe benzeten şair, *Kelebek* (İGÜ, s.68) şiirinde çocukların oyun oynamalarının, onları ne kadar mutlu ettiğini belirtmektedir. Şair, çocukların oyun oynayışını, kelebeklerin uçuşuna benzetmektedir. Kıyafetlerini kirleten çocuklara annelerinin kızacak olmalarına rağmen, hayatta en keyif aldıkları şeyleri yaptıkları için şair onların bu halinden hoşlanmaktadır. Ortada kızılacak bir durum yoktur. Çünkü çocuklar oyun oynayarak sosyalleşmekte; oyun yoluyla duygularını rahatça dile getirmektedirler. Çocuğumuzu oyun oynarken gözlemlememiz gerektiğini düşündüren bu şiir, çocuğun günlük dünyasını oyuna taşıyarak kendisini ifade ettiğini hatırlatmaktadır.

Çocuk ve yapabilmek (İGÜ, s.78) adlı şiirde bir çocuğun dilinden onlara aşırı sorumluluk yüklediğimiz anlatılmaktadır. Onları hayatımızın en değerli varlıkları olarak algılamamıza rağmen iyi birer rehber olamadığımız açıkça belirtilmektedir.

1.1.2. Çocukluk

Çocukluk dönemi, insanın hayatındaki en önemli ve temel başlangıç noktasıdır.

---

²⁸N. Neydim (2010). Gülünden Sen Sorumlusun. http://www.necdetneydim.com/?page_id=252, (Erişim tarihi: 14.05.2013).

Çocukların sadece fiziksel olarak büyümekle kalmadıkları, onların ruhsal açıdan, duygusal bakımdan ve sosyal olarak da sürekli bir gelişim içinde oldukları muhakkaktır. Gittikçe artan bir bireyselleşme sürecinin gerçekleştiği bu döneme, gelecekte çocukların ruhsal anlamda çalkantısız ergenlik geçirmeleri, öğrendiklerini hayatta iyi şekillendirebilmeleri için önem verilmelidir. Bu düşüncesini aktarmak isteyen şair, şiirleri ile sadece çocuklarla değil yetişkinlerle de iyi bir iletişim kurmaktadır.

Sihirli kutu (SIÇB, s.10) şiirinde içinde çocukluğa dair eşyaların yer aldığı bir kutu anlatılmaktadır. Kutudaki gizemi “Bil bakalım / Ne var bu kutuda?” dizeleri sağlamaktadır. İlk dört dizede verilen cevaplar olası cevaplardır: “Bir biberon, çingirak, kırmızı top, başlık, çoraplar ve patikler”. Şiirin son dörtlüğünde kutunun sırrı ortaya çıkmaktadır. Kutunun içinde şairin “doyamadığı çocukluğu” vardır.

Uçan balonun son arzusu (SIÇB, s.60) adlı şiirde ise çocukla balon arasındaki oyunun bitmesiyle gökyüzüne bırakılmış bir balonunun yalnızlığı anlatılmaktadır. Şiirde çocukluğun bitişi, balonun uçuşuyla simgelenmiştir. Uçan balonun isteği, tekrar o çocuğun elinde olmaktır.

Aynı şekilde *Bir masal ülkesidir çocukluğum* (SIÇB, s.68) adlı şiir, adından da anlaşıldığı üzere, şairin çocukluğuna dair bir özlem taşımaktadır. Bu sebeple de bir masal ülkesi olarak tasvir edilmektedir.

“Hey çocuk!” diye seslendiği *Kimsin sen?* (SIÇB, s.74) adlı şiirde şair, çocukluğundan izlenimleri paylaşmaktadır. Bir zamanlar çocukken ona ait olan şeyleri anımsar. O artık bir çocuk değildir ve “keten ayakkabıları, odası, tahta arabası, giysileri” çocukluğunun sembelleri olarak hafızasında kalmıştır. Her dize başında “Hey çocuk!” diye seslenmektedir şair. Şiirin son üç dizesinde ise “Bakışların ne kadar da bana benziyor / Kim koydu sana benim adımı? / Kimsin sen?” diyerek aslında kendi çocukluğunu sorgulamaktadır.

1.1.3. Anne ve baba sevgisi

Anne baba olmak, toplumu oluşturan aile birliğini sağlaması bakımından son derece önemlidir. Özellikle anne, mutlak sevginin ve karşılıksız fedakârlığın sembolüdür. Baba

da sonsuz bir güven kaynağı olarak bilinmektedir. Anneden daha geride kalıyor gibi görünse de babanın taşıdığı anlam çocuk üzerinde çok etkilidir. Bu sebeple şair, anne ve babaların çocuklarıyla kurduğu ilişkideki iletişim engelleri üzerinde durmaktadır.

Çocuk ve ağaç (İGÜ, s.82) şiirinde ağacı baba simgesi olarak veren şair, baba ile çocuk arasındaki ilişkiyi kısa ama güçlü bir biçimde ele almıştır. Çocuğun yaşamında babanın önemi, “güçlü dal” olarak belirtilmektedir. Bu dala oturan çocuğun mutluluğu ise “bir türkü tutturdu” diye betimlenmektedir.

Sen ıslık çalmayı bilir misin? adlı kitabın ilk şiiri olan *Niye ki?* (s.9), “Babam beni öpmedi / Bu gece” diyen bir çocuğun, babasının onu öpmeme nedenini sorgulayıdır. Çocukların hassasiyetine dikkat çeken bu şiirde yine babanın önemi vurgulanmaktadır. Babanın çocuğa yaklaşımının önemi ortaya konmaktadır. Zira hâlâ bazı bölgelerimizde babanın çocuğuna sevgisini göstermesi ayıp olarak kabul edilmektedir.

Hep sevdim ben babamı (SIÇB, s.34) ve *Hiç hesapsız* (SIÇB, s.48) adlı şiirlerde baba sevgisi anlatılmaktadır. *Hep sevdim ben babamı* şiirinde şair kendi babasına olan sevgisini ona dair yaptığı tasvirlerle betimlemektedir.

Al benim kanatlarımı (SIÇB, s.20) adlı şiirde anne ile çocuk arasındaki ilişkinin önemine dikkat çekilmektedir. Son altı dizedeki bölümde annenin kanatlarını çıkarıp yavrusuna uzatışı, yani hayata belki de anneliğe hazırlanan çocuğuna bilgi ve deneyimlerini aktarışının sembolüdür. Uçmayı öğrenecek olan çocuk kuşa benzetilmektedir. Annenin son sözü çocuğun hayatta kendi başına yapması gerekenleri gerçekleştirebilmesi içindir: “Unutma / Düşükçe yükseleceksin.

Bir bilse (SIÇB, s.33) adlı şiirde annelerin evlatlarını koruma çabası ve onlar için gösterdikleri titizlik anlatılmaktadır. Şiirin son dördlüğünde, çocuğun her sabah güneşi kucaklaması ve bundan annesinin habersiz oluşu ifade edilmektedir.

Anne sevgisinin “kocaman güneş”e benzetilmesi, annenin çocuğun hayatındaki anlamını ve önemini belirtmesi bakımından dikkat çekicidir.

1.1.4. Babaanne ve dede sevgisi

Benim babaannem bir balık (İGÜ, s.18-19-20) şiiri, babaannesine “Sen benim / Balığımsın” diyen dedenin bu yakıştırmasını anlamaya çalışan bir çocuğun babaannesini gözlemlemesiyle ve anlamlandırmasıyla başlar. Görür ki dedesi haklıdır; babaannesini balığa benzemektedir. Çocuğun duyguları güvene oturduktan sonra çocuk daha mutlu olmaktadır. Torunu tarafından “babaannelerin hası” olarak nitelenen bir babaanneyle torun ilişkisi keyifle aktarılmaktadır.

Ninem beni severken (İGÜ, s.38) ve *Dedem beni severken* (İGÜ, s.39) adlı şiirler ise yine torunuyla iletişim hâlinde olan aile büyüklerinin birbirlerine duyduğu sevgiyi dile getirmektedir. “Dedem beni severken” şiirinin son iki dizesi de çocuk olmanın güzelliğine değinmektedir: “Çocukluk / Ne güzeldi”.

Bir torunun dilinden anlatılan *Dedem* (SİÇB, s.42) başlıklı şiirde, torunuyla ilgili bir dede karşımızdadır. Torununun “can arkadaşı, mutluluk paydaşı, kocaman sırdaşı”dır bu dede.

1.1.5. Yalnızlık

Bir başıma bırakmayın beni (SİÇB, s.24) adlı şiirde yalnız kaldığında korktuğunu, bir köşeye büzüldüğünü anlatan çocuk, “Yalnızlık zor iş” tanımıyla kendisinden beklenemeyecek bir üslup sergilemektedir.

Çocukların yalnızlık korkularının sorumluluğu yalnızca onlara yüklenemez. Bu noktada ebeveynlerin ve çevrenin önemli bir etkisi olduğunu bilmeliyiz. Çünkü korkunun temelinde güvensizlik yer almaktadır. Böylece şair, çocuğun yalnızlık korkusundan yola çıkarak aslında bu korkunun esas sebebi olarak güvensizlik konusuna da dikkat çekmektedir.

Yalnızlık konusunun ele alındığı diğer bir şiir de *Pencere ve ihtiyar* (İGÜ, s.73). Bu şiirde yaşın ilerlemesine bağlı olarak yalnızlığın arttığı hissedilmektedir. Pencereden tek başına baktığını belirten bir yaşlının “Ah bu günü bilseydim / Büyümek hiç istemezdim” demesi, hislerinin yoğunluğuna ve yalnızlıktan kaynaklanan üzüntüsüne bağlıdır.

Bu bağlamda hepimizin bir gün yaşlanacağı hatırlatılmakta, yaşlılarımıza ilgi göstermemiz gerektiğine dikkat çekilmektedir. Şair, etrafımızdaki yaşlıların deneyimlerinden faydalanmamızı, onları yalnız bırakmamamız ve onlara karşı daha hoşgörülü olmamız gerektiğini düşünmemizi sağlamaktadır.

1.1.6. Arkadaşlık ve dostluk

Sen ıslık çalmayı bilir misin? (SIÇB, s.22) adlı şiirde şair, çocukluk arkadaşıyla ıslık çalarak kurduğu iletişimi anlatmaktadır. ıslık çalmanın arkadaşıyla görüşebilmesi için bir “parola” olduğunu söylemektedir. Ayrıca şair "Sen ıslık çalmayı bilir misin?" adlı yazısında bu şiiri, çocukluk dostu Ahmet ile geçirdiği günlerden esinlenerek, onun için yazdığını şöyle aktarmaktadır:

“Ahmet hem okul arkadaşımı hem de mahalle arkadaşım. Dahası can arkadaşımı. Sırdaşımı. Dostumdu. Paydaşımı.

Onunla ıslıkla haberleşirdik. Eve gelen hemen ıslık çalar ve ıslığın tonu o günün nasıl geçtiğini anlatırdı. Önemli bir şey varsa mutlaka bir araya gelir paylaşırdık. Öyle zırt pırt dışarı çıkmasına izin vermezdi babası. Bu nedenle ıslık çalmak çok işimize yarardı. Kendimize bir dil oluşturmuştuk.”²⁹

Bu bakımdan şairin dostluk konusunu işlediği en dokunaklı şiirdir. "Sen ıslık çalmayı bilir misin arkadaş" diye arkadaşına seslenen bir çocuğun, yalnızlığından ve korkularından kurtuluş olur ıslık (s.23):

“Çal öyleyse!
Dostum gelmiş diyeyim
Yalnızlığım yok olsun
Korkularım bitsin
Güneş doğsun
Gece yüklü ıssız sokaklarıma.”

---

²⁹N. Neydim (2010). Sen ıslık çalmayı bilir misin?, http://www.necdetneydim.com/?page_id=245 (Erişim tarihi: 27.03.2013).

Dostluk (SİÇB, s.30) şiirinde hayvanların özellikleri sunulmuş ve sergilenen ahlaki özellikler çocuklara anlatılmaktadır. Paylaşmak arı ile, dayanışma karınca ile, bilgelik baykuş ile, neşe ve sevinç bülbül sembolü ile verilmektedir. Tüm bu özellikler şiirin son üçlüğünde Ali'de bütünlük kazanmaktadır. Şiirde geçen iyi bir arkadaş olmak için gerekenler, çocukta arkadaşı ile olan ilişkisini gözden geçirme şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bunu algıladığı için de şiirden zevk alan çocuk, edindiği deneyimi yorumlayıp uygulayarak kendini geliştirme edimini kazanmaktadır.

Elveda kumru (Mustafa Tuncel'e) (SİÇB, s.63) adlı şiirde ise dostluk bir kumru olarak karşımıza çıkar ve kısa süreliğine de olsa bu kumru ile ilgilenmiş bir çocuğun hislerini dile getirir. Şiirde başlığın altında parantez içinde yer alan Mustafa Tuncel'e atfı, okuyucunun dikkatini çekerek güzel bir öykünün okunmasına vesile olması açısından önemlidir. Neydim, kumruların yuvalarını gözlemleyerek, onların yaşamından yola çıkarak kendi hayatımıza ait değerlerimizi anımsayacağımızı belirtmektedir.

1.1.7. Mutluluk

Mutluluk (SİÇB, s.58) şiirinde çocuğun atlı karınca üzerindeki mutluluğunu gece yarısı olmasına ya da havanın soğuk olmasına aldırmadan yaşayışı resmediliyor. *Ressam* (İ.G.Ü., s.53) adlı şiirde bu tablo daha da detaylı olarak sunuluyor: Kırmızı yapraklı ağaçlar, yeşil kanatlı kuşlar, rengârenk çiçekli bahçeler, çeşmeler...

1.1.8. Hayvan sevgisi

Kedim (SİÇB, s.12) adlı şiirde, kedisini çok seven, ona "Tekir" adını vermiş bir çocuğun ağzından kedisiyle ilgili özellikleri öğreniyoruz: "Farklı mı farklı miyav der, ciğer yer, elma sever, kocaman esner, tek ayak gider".

"Yalan mı/ Kim demiş/ İnanmayan gelir / Kedim tekir / Ona gösterir" diyerek, kedisinin tek ayağıyla yürüdüğünün vurgusunu yapan bu çocuğun, kedisi ile arasındaki sevgi bağı çok güçlüdür. Tekir'in tek ayaklı oluşu, çocuğu rahatsız etmemekte hatta ona göre kedisini farklı kılmaktadır.

1.1.9. Sevgi dolu bir dünya özlemi

Bilmece (SİÇB, s.25) adlı şiirde babasının verdiği harçlıkla silgi alan bir çocuğun “Siliyorum tüm kötülükleri dünyadan” demesi, etrafında yaşananlara kayıtsız kalamadığını göstermektedir. Bu sebeple çocuğun güvende olduğuna dair sık sık telkinlerde bulunulması, onun gelişimi açısından büyük önem taşımaktadır. Çünkü yetişkinlerin bile tanık olduğu şiddet olayları karşısında kaygı duyduğunu düşünürsek, çocukların ne kadar olumsuz etkilenebileceğini tahmin etmek zor olmuyor. Şiirin ikinci dizesinde bir sonraki harçlığı ile rengarenk boyalar alacağını söyleyen çocuk, “Bilin bakalım ne yapacağım?” diyerek güzellikleri çizeceğinin ipucunu vermektedir. Böyle bir çocuk “Bana bir bahçe kurun” (SİÇB, s.44) adlı şiirde huzurun, sevginin olduğu bir dünya özlemiyle duygularını dile getirmektedir.

Kendimize ve çevremize bakış açımızı biçimlendiren geçmişimizdir. Dolayısıyla geçmişe sahip çıkarak gelecek nesillere aktarmak istediklerimizi koruyabiliriz. Bunu bize anlatmak isteyen bir çocuk, *Eğer sadıksanız borcunuza* (SİÇB, s.67) adlı şiirde, “Şu dünyayı / Geri verin de bana, / Borcumu ödeyeyim / Gelecek kuşaklara” diyerek dünyamıza karşı bilinçli hareket etmemiz gerektiğini vurgulamaktadır.

Bariş şarkısı (SİÇB, s.80) şiirinde ise “Bir evren istiyorum” diyerek söze başlayan bir çocuğun sevgi dolu bir dünyada yaşamak istediği anlatılmaktadır: “Ben bir çocuğum / Sevgi verin bana”. Bir çocuk için en temel gereksinimin sevgi olduğu bir kez daha hatırlatılıyor.

1.1.10. Hayat

İstersen inanma (SİÇB, s.14) isimli şiirde çocuğunun dünyaya gelip büyümesini zamanın hızla geçişiyle aktaran bir anne vardır. Çocuğunu kırlangıç yavrusu ile betimleyen anne, kendi çocukluğunun ne kadar çabuk geçtiğini anlatır. “Ben büyüdüm. / O kadar çabuk mu demeyin! / Ben istemedim. / Hiç istemedim” diyerek şiiri sonlandırır şair. Neydim’in şiirlerinde konular değişse de çocukluğa dair bir özlem her an hissedilmektedir.

Yaşam boyu dersler (İGÜ, s.44-45) adlı şiir, Sezen Aksu’nun “Seni Yerler” isimli

şarkısının sözlerini hatırlatmaktadır:

“Seni yerler
Yerler
Seni ham yapar
Kediler”

Bir kuşun söylenilenlere aldırmandan uçabileceğine inanıp bunu başardığı ise şöyle anlatılmaktadır:

“Yok canım
Üzülmeysin sakın
Anımsadı kuş
Uçma yeteneğini
Uçtu
Hepsi bu”

Neydim’in şiirlerine genel konular başlığı altında incelediğimizde, çocuğun dünyasında en önemli yere sahip olan ebeveynler ve aile büyüklerinin önemi ile arkadaşlık ve dostluk kavramlarının çocuğun hayatındaki değerine dikkat çektiğini görmekteyiz. Çocuğun ve çocukluğun konumlandığı bu şiirlerinde yalnızlık-mutluluk zıtlığı öne çıkmaktadır.

1.2. Toplumsal içerikli konular

1.2.1. Toplumsal eleştiri

Necdet Neydim'in gerçek değil de sanal hayvanları seven bir çocuğun ağzından yazdığı *Hayvan sever bir çocuk* (SIÇB, s.38) adlı şiir, topluma yönelik bir eleştiri niteliğindedir. Evlere kapatılmış, bilgisayar oyunları ile saatlerini harcayan günümüz çocuklarının yaşadıkları hayata dair ne denli uzak kaldıkları bu şiirde “Siz beni hayvanları sevmez mi sanıyorsunuz?” diyen bir çocukla dile getirilmektedir. Aslında çocuğun hayvan sevgisinin “sanal” oluşu, çocuğun yaşadığı hayata uzaklığının somut bir göstergesidir: “Benim bir sürü sanal hayvanım var” diyen bu çocuk, sokakta bacağına sürtünen kediyi “cisim” olarak betimlemektedir: “Ama dün ayağıma bir cisim çarptı. “Düğmesi nerde

bir türlü bulamadım” diyen çocuk, bu kediyi yadsıyor ve “Ne pis şeydi, sürtünüp durdu bana” diyerek şikayette de bulunuyor. Çocukların konuşmayı öğrenmeden önce Iphone’larla oynamayı öğrendiği bir zamanda yaşıyoruz. Hızla yaygınlaşmış olan sosyal medya kullanımını aşırı bir boyuta ulaştığında, çocukların gerçek hayattan kopuşları söz konusu olmaktadır. Şair sanal oyunlar karşısında kilitlenen bu çocuklara dikkat çekiyor.

Zira şiirin başlığı ile içeriğinin birbiriyle tezat oluşturmasındaki amaç da budur. Kitapta yer alan *Kedim* (SİÇB, s.12) şiiri ile bu şiirin aynı kitapta yer alması şairin gösterdiği hassasiyet bakımından dikkat çekmektedir. Çünkü *Kedim* adlı şiirde, kedisini seven bir çocukla karşılaşmaktayız.

Çocuklarımız (SİÇB, s.36) isimli şiiriyle şair, çocuklara fırsatlar verilmesi gerektiğini anlatmaktadır. Şiir “Kapatmayın onları/ Tutmayın onları/ Engellemeyin onları/ Çekmeyin onları/ Bağlamayın onları” dizeleri ile başlar ve bu fiiller, çocuklara yönelik davranışların eleştirisi olarak algılanmaktadır. Bir milletin geleceği olacak çocukların her yönden geliştirilmesi, birey olarak varlığının ciddiye alınarak, onlara her alanda özgürlük tanınması gerektiği ifade edilmektedir.

Çünkü

“Gören gözdür değerli olan
Duyan kulaktır, konuşan dildir
Koşan ayaktır, tutan eldir
İnsandır o, bunlara değendir”

Bu dizelerle sonlandırılan şiirde şair, çocukların ihmal edilmemesini istemektedir.

Şairin “insan olmanın onuru”nu dile getiren *Sen seç* (SİÇB, s.43) adlı şiirini toplumsal eleştiri altında ele aldık. Çünkü insanların birbiriyle iletişimini temel alan bir şiirdir. İnsanların birbirlerine olumlu ve olumsuz davranışlarının sonuçları şiirde şöyle sıralanmaktadır: “Sözlerinle / Gönül alırsın / ya da / Kırarsın kalpleri”. “Ellerin okşar / Sevgiyle / ya da / Tokat olur patlar / Yüzlere” (s.43). Onurlu olmanın ölçütlerinin olumlu, sevgi dolu davranışlar olduğu vurgulanmaktadır. Bu da insanların birbirlerine

değer vermesiyle gerçekleşecektir.

Necdet Neydim'in şiir eksenini oluşturan “çocuk” kavramı varlığı ile belirsizleştirilen bir çocuktur. Evrensel bir “çocuk sevgisi” ile ele aldığı bu kavramla şair, *Çocuk olmanın hoşluğu (!)* (SİÇB, s.54) adlı şiirinde çocuk olmanın mutluluğunu dile getirmektedir. Ebeveynlerin çocuklarına emir cümleleri ile seslenerek, onlardan beklentilerini dile getiriş tarzları bu şiirde eleştirilmektedir.

Ebeveynlerin çocuklarıyla arasındaki böyle bir ilişki, son dizelerde çocuğa “Hadi yavrum koştur! / Çocuk olmak hoştur (!)” (s.54) diye çocuğa seslenilerek noktalanıyor. Bu seslenmenin sonundaki ünlem işareti ise çocukluğun hoşça yaşanmadığını belirtmektedir.

Emir cümleleri de ebeveynlerin bu üslubunun yanlışlığına dikkat çekmek için art arda sıralanmaktadır. Bu nedenle şiirin tümüne yer veriyorum:

“Yap bunu, yap şunu!
Getir onu, götür şunu!
Bırak bu huyunu!
Çabuk iç suyunu!
Yaptın mı ödevini?
Kızdırma öğretmeni!
Gene almışsın iki
Deli edeceksin beni!
Adam ol adam!
Öyle derdi benim babam.
Dökme üstüne yemeği!
Giy sıtına yeleği!
Terlik giy ayağına!
Çabuk yat yatağına!
Bırak şu sızlanmayı
Tara çabuk saçlarını
Dikilme başımda öyle

Ne söyleyeceksen söyle!
Koşa düşeceksin
Kafanı kıracaksın!
Neler yaptı senin için
İnkâr etme deli misin!
Sen çocuksun sus!
Çabuk sesini kes!

Hadi yavrum koştur!
Çocuk olmak hoştur (!)”

Neydim’in çocuğa karşı böyle bir yaklaşımı yanlış bulduğunu belirten bir yazısı, çocuğa öfkeyle seslenişimiz üzerinedir:

“Ne zaman, nasıl ve kime patlayacağını bilemediğimiz en korkunç silahların başında ise çocuklarımıza yüklediğimiz nefret, öfke ve intikam duygusu gelir. Başlangıçta gerçekten bir oyun gibi gelir çocuğa ve o duyguların nelere mal olacağını bilmez. Bildiği zaman ise artık insanlıktan çıkmış bir ölüm silahına dönüşmüştür.”³⁰

Kahkaha ve çığlık (İGÜ, s.64-65) adlı şiir de oyun oynarken çukurlara düşen çocuklar için yazılmıştır:

“Çocuklar
Çukur kazarlar
Çukurlara su koyarlar
Çukurda kayıklar yüzer
Salınır keyifle
Kahkahaları arasında
Çocukların

---

³⁰N. Neydim (2012). En Korkunç Silah Çocuğa Yüklediğimiz Öfkedir, http://www.necdetneydim.com/?page_id=792 (Erişim tarihi:01.06.2013).

Büyükler
Çukur kazarlar
Çukurlara su koyarlar
Çukura çocuklar düşer
Boğulur hüznle
Çılgınlıkları arasında
İnsanlığın”

Yetişkinlerin dikkatsizliklerinin çocukların hayatına mâl olması üzerine son derece önemlidir bu şiir. Kazılan çukurlara düşüp hayatını kaybeden çocukların kahkahaları yerine “insanlığın çılgınlıkları” duyulmaktadır.

1.2.2. Eğitimle ilgili kavramlara dair şiirler

İlkokula veda (SIÇB, s.76) şiiri, hepimizin hayatında ayrı bir yeri olan ilkokulun bitişini dile getirmekte olan bir öğrencinin duygularını aktarmaktadır.

Şiirde, bir çocuğun okula başlarken duyduğu heyecanını, annesinden ayrılma konusunda zorluk çıkaran arkadaşını, öğretmenin samimiyetini duyumsuyoruz. Bu bakımdan aile-çocuk-okul üçgeninin sürekli iletişim halinde olmasının çocuğun hem okulunu benimsemesinde hem de sağlıklı ilişkiler kurabilmesinde ne denli önemli olduğunu şiir diliyle ediniyoruz.

Ne zaman tahtaya kalksam (İGÜ, s.50-51) adlı şiirde ise çocuğun dersindeki başarısızlıktan ötürü alay edilme korkusu ele alınmaktadır. Öğretmeni sözlü yapacak diye korkan bu öğrenci, arkadaşıyla da sürekli rekabet halinde olduğundan başarısızlık kaygısı içindedir ve huzursuzdur. Aslında belli bir dönem hepimizin muhtemelen yaşadığı bu tür olumsuz duygu ve durumlar, kötü bir performansla sonuçlanmıştır. Şiirde de bu sonuç ortaya konulmuştur.

Öğretmenim (SIÇB, s.18) şiiri, çocuk için öğretmenin önemini vurgulamaktadır. Öğretmeniyle ilişkisi sağlıklı olan bir çocuk için dersler de sorunsuz geçecektir. Değerli

eğitimciler, bunun farkında olarak öğrencileriyle ilgilenmelidirler.

1.2.3. Aile içi iletişime yönelik eleştiri

Aile içi iletişim, ailede sözlü ve sözsüz mesajların nasıl ifade edildiği ile ilgilidir. Aile içinde iletişimin olabildiğince açık ve doğrudan olması ailenin sağlıklı olduğunu gösterir. Aslında açık ve doğrudan iletişim aile bireylerinin birbirlerine çekinmeden, tartışma ortamı açmadan, karşısındakini kırmadan her şeyi uygun bir dille söyleyebilmesidir. Böylece de ailede karşılıklı saygı ve güven ortamı oluşturulur. İletişimin eksikliği ise bu ortamın sağlanamaması demektir ki böyle bir aile ortamında yetişen çocukların da değişik psikolojik sıkıntılar yaşama ihtimali vardır.

Aslı niye ağlıyor öğretmenim (SİÇB, s.32) adlı şiirde de aile içinde yaşanan bir kavganın çocuk üzerindeki etkisi şöyle dile getirilmektedir:

“Sıra arkadaşım Aslı
İki gözü yaşlı
Titreyen elleriyle yazıyor.”

“Aslı’nın yüreğinde hüznün
Gözlerinde yaş var.”

Annesi ile babasının arasında yaşanan tartışmaya tanık olması Aslı’yı olumsuz etkilemiştir. Derste sürekli ağladığı “Aslı ağlıyor...” dizesinin tekrarından anlaşılmaktadır. Çocuğun ne kadar sarsıldığı ele alınmıştır.

Martılar ve insanlar (SİÇB, s.31) adlı şiirde üç kişilik bir martı ailesinden söz edilmektedir. Bu martı ailesi sohbet etmektedir. Birbirleriyle sohbet eden bu ailenin karşısındaki evde ise üç kişilik komşu aile, “Dayalı döşeli salonda / Televizyonun karşısında / Oturuyorlar.”. Bu ailenin birbirlerine karşı ilgisizliğini, sohbet etmeden sadece televizyon seyredişlerini şair şöyle belirtiyor: “Ne mi anlatıyorlar? / Hiç... / Sadece televizyon seyrediyorlar.”

Ben dürüstüm öğretmenim (SİÇB, s.50) adlı şiirde yine güven duygusu sarsılmış bir çocuk karşımıza çıkıyor. Çocuğun bu sarsıntıyı yaşamasındaki etmen, televizyonda izlediği olumsuz davranışların etkisinde kalmış olmasıdır:

“ ...

Televizyonda büyükler

Hep yalan söylüyor.

...

Televizyonda büyükler

Hep kavga ediyor.

...

Televizyonda büyükler

Hiç paylaşmayı bilmiyor.

...

Televizyonda büyükler

Birbirlerini hiç dinlemiyorlar.

...”

Televizyon izlemenin bir yaşam biçimi haline geldiği günümüzde, çocuklar da yetişkinlerle birlikte yaş düzeylerine uygun olmayan programları takip etmektedirler.

Televizyonun çocuğun sosyalleşme sürecine, zihinsel ve dil gelişimine olumlu katkı sağladığı bilinmektedir. Ancak aşırı televizyon seyreden ve yaşına uygun olmayan programları takip eden bir çocuk için bu olumlu etki ortadan kalkacaktır.

Şiirdeki çocuk da izlediği olayların ya da durumların yanlışlığının farkında olması bakımından bilinçlidir. Bu bilinçli tavrıyla öğretmenine şöyle seslenmektedir:

“ ...

Öğretmenim öğretmenim
Bırak beni yalan söyleyeyim!
Benimki beyaz yalan.
Bırak kavga edeyim
Ben barışmayı bilirim.

Bırak cimrilik yapayım
Benim başka oyuncağım yok
Bırak konuşayım
Ben dinlemesini bilirim.
Sen
Becerebilirsen eğer
Televizyondakileri adam et!
O zaman çok sevinirim.”

(s.53)

Özellikle çalışan ve yorgun anne babalar olarak, televizyonu çocuk için oyalayıcı, zaman geçirici bir kurtarıcı olarak görmemeliyiz. Neydim'in dikkat çekmek istediği nokta, aile olmanın farkına varıp çocuklarımızla verimli ve kaliteli zaman geçirmemiz gerektiğidir. Bu sebeple onların mutluluğu için kendimizi geliştirip kalıplaşmış alışkanlıklarımızı değiştirmeliyiz.

1.2.4. Çocukların beklentileri ve şikâyetleri

Ne sanıyorsunuz beni? (SIÇB, s.19) adlı şiir çocuğun istediği cevapları alamadığı sorularına karşılık yetişkinler tarafından geçirilmesi yerine çocukla sohbet dolu günler geçirmesi gereken ebeveynlere ithaftır. Çünkü çocuklarda düşünmeyi ve sorgulamayı uyarmak onlara açıklayıcı cevaplar vermekle sağlanabilir. Bunu yapabilmemiz için de öncelikle onları dinlememiz gerekmektedir. *Çaresizlik* (SIÇB, s.46) şiirinde konuşmaları dikkate alınmadığı için yetişkinlere sitem eden bir çocuk karşımızdadır. Alçak sesle de konuşsa sesini yükselterek de konuşsa bir türlü kendisinin dinlenmediğini dile getiren bu çocuk üzündür.

Bu konudaki benzer bir diğerk şiir de *Sanki yalan söylüyorum* (SİÇB, s.83) adını taşımaktadır. Şiirde bulutlara bakıp onları bir gemi şekline benzettiğini söyleyen çocuğun kimse tarafından dikkate alınmayışı anlatılıyor:

“Bir gemi gördüm
Uçuyordu
Herkes söyledi
Kimse inanmadı.

Bakmadılar bile
Gökyüzüne
Görürlerdi oysa
Bulutlara baksalardı
Kocaman
Yelkenli gemiyi.”

Palyaço (İGÜ, s.79) şiirinde kendisini seyredenleri güldürmeye çalışan bir palyaçonun gözlerindeki hüznün ve gözyaşını fark eden bir çocuk yer alıyor. Çocukların bakışlarımızdan bile neler hissettiğimizi anlamaları mümkündür. Bu sebeple onlarla kurduğumuz ilişkide her hareketimize büyük bir önem göstermeliyiz.

Siz benim yüreğimdiki depremi anlar mısınız? (SİÇB, s.56-57) adlı şiirde depremi yaşayan bir çocuğun hissettiği duyguları çocuğun dilinden öğreniyoruz:

“Bana depremi anlatmayın, biliyorum.

Yaşadım, gördüm, yaşıyorum.” diyen çocuğun yüreğinde yaşadıklarının burukluğu hâlâ devam etmektedir. Bu sebeple hassasiyetini “Siz benim yüreğimdiki depremi anlar mısınız?” diyerek dile getirmektedir.

Söyleyin yoksa (SİÇB, s.71) şiirinde çocuğun dayaağaa dair sorgusu yapılmaktadır. Çocuk babasına, öğretmenine ve dedesine dayaağın ne olduğunu sorar:

“Dayak mı

O da ne?

Babama sordum

Bilmiyor,

Ansiklopediye bak dedi.

Öğretmenime sordum

O da bilmiyor,

Yarın kütüphaneden

Bakarım dedi.

Dedeme sordum

Dedem anlatmıştı ama

Unuttum dedi.

Bilen varsa

Beri gelsin!

Nedir bu dayak

Söylesin.

Yoksa...”

Çocukların şiddete maruz kalmadan büyümelerini, böylece suçluluk duygusu değil sorumluluk duygusu kazanmalarını sağlayabiliriz.

N'olur (SİÇB, s.79), geleceğe sahip çıkmak isteyen bir çocuğun feryadıdır. Kendisini “Ben yarımım” diyerek tanıtan bu çocuk, onlara ne kadar değer verir özen gösterirsek, geleceğimizi de o kadar iyi teminat altına alacağımızı anlatmaktadır.

Ben oynadıkça (SİÇB, s.84-85) şiirinde oyun oynamanın çocuk için ne kadar önemli olduğu belirtilmektedir. Çocuklara sürekli ders çalışmalarını söylemenin yanlış bir davranış olduğu açıktır. Çocukların gözünden yetişkinlerin birbirlerine karşı tutumları “oyun oynamak” olarak nitelenmektedir. Küsen, barışmayan, paylaşmayan, sevmeyen

ve sevilmeyen yetişkinlere “Çocukken oynasaydınız eğer / Yaşanmazdı bütün bu kötülükler” diyen bilinçli bir çocuk, oyun oynayarak kazanılacak edimlerini vurgulamaktadır.

Oyun (İGÜ, s.33) şiirinde şair, ben anlatıcı ile kendi çocukluğunda oyun bahçelerinde oynayamadığının hüznünü hâlâ o bahçeleri düşleyerek dile getirmektedir.

Bebeğim ben (SIÇB, s.62) şiirinde bir bebeğin sevgiye olan ihtiyacı bebeğin dilinden anlatılmaktadır.

Nereden bilirdim ki (İGÜ, s.40-41) şiirinde dikkat çekmek ve ilgi görmek isteğiyle “Yeniden bir değrem / Diliyorum ben” diyen bir çocuk vardır. Depremde zarar gören çocuklara yapılan yardımlardan ve gösterilen ilgiden etkilenen bu çocuğun ilgi ve sevgiye olan ihtiyacı vurgulanmaktadır.

Bisiklet istiyorum (İGÜ, s.80-81) diyen bir çocuğun, bisikleti tehlikeli bulan ailesine karşı bu hususta dikkatli olacağını bildiren sözleri yer almaktadır.

Kırmızı ışık çocukları adlı şiir “Ben bir çocuğum” dizesiyle başlar ve sonraki dizelerde de tekrarlanır. Şiirde kırmızı ışıklarda “Mendiller, mendil alın!” diyen, para kazanmaya çalışan bu çocukların maruz kaldıkları koşullar sergilenirken, yeşil ışığın yanışıyla çocuk olduklarını hatırlayıp “oyun oynamaları, düşler kurmaları” ise sadece “bir dakikalık özgürlük” olarak betimlenmektedir. “Kırmızı ışıklarda bekleyen”, “yarı çıplak, soğuklarda üşüyen”, “uykusuz, yatağını özleyen” bu çocuklar, “okula hasret”tir. Şairin gözlemleyerek anlattığı bu çocuklar “Ben bir çocuğum / Hayır! / Ben bir anayım / Ben bir babayım” dizeleriyle itilmiş oldukları bu yaşama dair sitemlidirler: “Çocuk olsaydım eğer / Neler yapardım neler...” (s.41)

Neydim, toplumsal içerikli şiirlerinde çocuğun toplum tarafından nasıl algılandığını özgün bir görünürlük içinde ele almıştır. Çocuğun birey olarak belirginleştiği bu şiirleriyle yetişkinlere yönelik eleştirel bir yaklaşım içinde olmuştur.

1.3. Öteki konular

Yukarıda işlenen belli başlı konuları ele aldık. Bunların dışında değindiği çeşitli konular ise şunlardır: Evlat sevgisi, hastalık, bahar, duyu organları, değişik şeylere dair gözlemler vb.

Neydim'in evlat sevgisini işlediği *Suçiçeği Kızıma* (SİÇB, s.72) isimli şiirinde şair, suçiçeği geçiren kızına karşı duyduğu hassasiyeti bir baba şevkatiyle anlatmaktadır. Kızını bir çiçek olarak simgeleyerek, onun hastalanışını da "çiçeklenivermiş" diye imgelemektedir. Kızına "suçiçeklim" diyerek, hastalıktan sararıp yorgun düşmüş halini ona hissettirmemektedir. Hatta zaman zaman rastladığımız, çocuğu hastalandı diye ona kızan ebeveynlerin tutumlarına da bir tepkidir bu şiir. Ne panik yapmak ne de çocuğu azarlamak doğru davranışlar değildir. Özellikle çocuğun hastalık dönemlerinde ona olan yaklaşımlarda dikkatli olmak çok önemlidir.

Çocuğunun hastalanmasını istemeyen bir babanın *Sakın ha!* (SİÇB, s.21) şiirinde, çocuğunun rahatsızlıklarına karşı gösterdiği yaklaşımlar örnek oluşturacak niteliktedir. Neydim şiiri "Hasta olma olur mu?" diye bitirerek, her anne babanın evladına karşı olan hassasiyetine tanık oluyoruz.

26 Ocak'ta kızıma (İGÜ, s.66-67) ise kızının doğum gününü kutlayan bir babanın tüm içtenliğiyle evladına verdiği değeri duyumsuyoruz.

Tek dörtlükten oluşan *Merhaba bahar* (İGÜ, s.47) şiiri çiçeklerin açışıyla baharın gelişini anlatan şairin hissettiği mutluluğu duyumsuyoruz. Bu mevsimin kısalığı şiirin tek dörtlülle kurulması ile verilmiştir.

Yeni yıl bekle biraz (SİÇB, s.29) ise geçen bir yıllla olan vedalaşmanın güzel anılarla gerçekleştiğini görmekteyiz. Bu sebeple de şair, geçen yıla "eski dost" diye seslenmekte.

Burnum (İGÜ, s.10-11), *Ağzım* (İGÜ, s.14-15), *Gözler* (İGÜ, s.21) ve *Kulaklar* (İGÜ, s.31) şiirleri çocuklara duyu organlarımızı eğlenceli bir biçimde anlatmaktadır.

Çocuğun gözünden çevreye, insanlara ve özel eşyalarına dair gözlemlerin yer aldığı

şiiirleri de bu başlık altında ele aldık. Çocuğun ilgisini çeken, onun kendi dünyasına ait eşyalarının betimlendiği şiiirlerde, çocuğun sahiplik duygusu anlatılmaktadır. Örneğin, *Pabuçlarım* (İGÜ, s.36-37) adlı şiiirde çocuğun ayakkabılarını sevmesi onlara karşı özen göstermesi ile verilmektedir. Diğđer bir örnek olarak *Okul çantası* (İGÜ, s.70-71) adlı şiiiri vermek mümkündür. Burada çocuğun okul çantasını yerleştiren günleri sayması ve o günlerde hangi dersleri olduğundan söz etmesi okuyuculara güzel bir örnek oluşturmaktadır.

Uçurtma (İGÜ, s.56-57) şiiirinde, çocuğun yaptığı uçurtmanın dilinden çocuk ve uçurtma arasındaki ilgi eğlenceli bir biçimde aktarılmaktadır. Her çocuk uçurtma uçurmaktan büyük keyif alır. Ancak çocukların uçurtma uçururken neler hissedip düşünüyor olabilecekleri hiç akla gelmez. İşte bu şiiirde çocuğun duyduğu mutluluğa yer verilmektedir. Bu mutluluk uçurtmanın dile gelmesiyle aktarılmaktadır:

“ ...
Bak bana
Ben senin ulaşmak istediğın
Gökyüzüyüm
Ben senin
Kederinin bulutlara atılan
Tohumlarıyım
Yağmur yağmur sana yağın
... ”

Hangisi daha kirli? (İGÜ, s.16) adlı şiiirde oyun oynadıktan sonra kıyafetleri kirli olarak eve dönüp annesinin bu durum karşısındaki öfkesine anlam veremeyen bir çocuk vardır. Oyun oynamanın verdiği mutlulukla üstünün kirlenmesine aldırmayan bu çocuk, annesinin elinde tuttuğu beyaz gömleğın daha kirli olduğunu söylemektedir. Zaten önünde temiz ve düzgün elbiselerle geçireceği uzun bir hayatı olacaktır çocuğun. Bu sebeple annelerin bu titizliğinden ziyade zaman içinde temizliği beraber yapılacak ufak iş bölümleriyle çocuklarına öğretmeleri ve daha uygundur.

Nereye gitsem (İGÜ, s.88-89) adlı şiirde çocuğun sevdiği kişileri ve eşyalarını nereye giderse gitsin hep yanında bulmaktan duyduğu mutluluğu anlatılıyor:

“Nereye gitsem
Oraya geldiler
Masallarım, ninnilerim
Kederlerim, sevinçlerim

...

Nereye gitsem bilmiyorum
Nereye gitsem diye düşünmüyorum
Nereye gitsem
Hiç ardıma bakmıyorum
Nereye gitsem biliyorum
Hep sevdiğilerim peşimde”

Çocuğun, sevdiğilerinin her zaman yanında olacağını bilerek ya da hissederek büyümesi kaygı ve korkulardan uzak yaşamasını sağlayacaktır.

Öteki konular içinde savaş da yer almaktadır. *Düşler ülkesine yolculuk* (İGÜ, s.74-77) şiirinde savaşı yaşayan bir dede ile torunu karşımıza çıkıyor. Dede, torunu savaştan korkmasın diye silah seslerini, “bir şenliğin sesleri” olarak betimliyor. Kendilerinin de kısa bir süre sonra maruz kalacakları olayı hisseden dede, torununa şöyle sesleniyor:

“Bak oğlum inan bana
Gelecek kardan adam az sonra
Sakın korkma
Kıracak kapıyı girecek içeriye
Bakma elindekine
Sıkıca sarıl bana
Yalnızca düşler ülkesini düşün

Sorma hiç niye diye”

Neydim, öteki konular başlığı altında ele aldığımız şiirlerinde çocukluğu kendi bakış açısı içinde ve çocuğun dünyasını içeren ifadelerle birlikte sunmuştur.

1.4. Diğer şairlerin sesleri

Nurullah Çetin’e göre metinler arasında kurulan ilişkiler; “bir şairin kendinden önceki (art zamanlı) ya da kendi dönemindeki (eş zamanlı) başka yazarların, şairlerin ya da farklı kaynakların değişik metinleriyle bir şekilde ilişkiye girmesi”³¹ olarak tanımlanmaktadır.

Neydim, **İki gözüm üzümüm** adlı şiir kitabında yer alan altı şiirini Türk edebiyatında önemli yeri olan şairlerin en bilinen şiirlerinden yola çıkarak, çocuğa görelilik kavramı çerçevesinde yeniden oluşturmuştur. Böylece art zamanlı bir metin ilişkisi kurmuştur.

Bahar gelince (İGÜ, s.13), Orhan Veli Kanık’ın *Güzel Havalarda* şiirine yapılan bir göndermedir. İki dördlük ve bir beşlikten oluşan üç bölümlü bu şiir şöyle başlar:

“Orhan Amca’m
Bahar gelince
Eve ekmekle su götürmeyi unutmuş
Bense eve gitmeyi unutuyorum”

Kanık’ın “Eve ekmekle tuz götürmeyi / Böyle havalarda unuttum” dizeleri, çocuklar için “eve gitmeyi unutuyorum” durumuna dönüşmektedir.

Şiirin ikinci bölümünde, bahar bir yetişkin için âşık olunan mevsimken, çocuklar için grip olunan bir mevsime dönüşmüştür ve şöyle aktarılmıştır:

“Orhan Amca’m
Böyle havalarda âşık olmuş
Bense

---

³¹N. Çetin (2004). *Şiir Çözümleme Yöntemi*. Ankara: Öncü Kitap Yayınları, s.125.

Böyle havalarda grip oldum”

Kanık’ın,

“Böyle havada istifa ettim

Evkaftaki memuriyetimden” dizeleri çocuk tarafından telaffuz edilemeyeceği düşünülerek şu şekilde ifade edilmiştir:

“Orhan Amca’m

İstifa etmiş

Hafhaftaki muriyetinden

Anlamadım nedir

Ben de edeceğim işte”

Neydim’in bir çocuğun diliyle Orhan Veli Kanık için “Orhan Amca’m” seslenişi, çocukları Türk edebiyatındaki önemli şairlere yakınlaştırma amacını taşımaktadır. Bu sesleniş, “Sabahattin Amca” (İGÜ, s.55) ve “Cahit Amca” (İGÜ, s.58) olarak da diğer şiirlerde karşımıza çıkmaktadır

Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun *Karadut* adlı şiiri söyleyiş özellikleri ile Neydim’in *İki gözüm üzümüm* (İGÜ, s.28-29) adlı şiirini oluşturmuştur.

Karadut, **Karadut** adlı kitapla aynı adı taşıyan bir şiirdir. Şiir, 12 mısralık tek birimden oluşmaktadır. Aşk teması çevresinde ele alınan bu şiirde, tema sevgilinin bende uyandırdığı izlenimler boyutuyla dikkatlere sunulmaktadır. Burada anlatılmak istenen sevgilinin güzelliklerinden ziyade, “ben”de uyandırdığı izlenimlerdir. Bu izlenimlerin tümünün en güzel sıfatlarla tanımlanması dikkat çekicidir. Bu bakımdan şiir anlam ve ses bakımından bir bütünlük arz etmektedir.

Eyüboğlu’nun “Karadutum, çatal karam, çingenem” dizesiyle başlayan *Karadut* şiiri, Neydim’in *İki gözüm üzümüm* şiirinde şöyle başlar:

“Ahududum, bal bademim, fıstığım”

Eyüboğlu'nun üçüncü ve dördüncü dizeleri, *İki gözüm üzümüm*'de çocukların en sevdiği oyunlardan biri olan saklambaç ile bir tekerleme üslubunda yer almıştır:

“Ağaç isem dalımsın salkım saçak   “Ebe isem saklambacım, sobem
Petek isem balımsın a gülüm”   Sobe isem saklambacım, ebem”

Eyüboğlu'nun “Günahımsın, vebalimsin” ve diğer dizelerinin sonunda yer alan “Kadınım, kısırağım, karımsın” deyişi; Neydim'de “Dostumsun / Sırdaşımsın / Gülüşüm / Gözyaşımsın” olarak sıralanmıştır. Artık bir aşk şiiri değil sevgi şiirine dönüşmüştür.

Eyüboğlu'nun “Sigara paketlerine resmini çizdiğim / Körpe fidanlara adını yazdığım” dizeleri yine çocukların yaşamına uyarlanarak değiştirilmiştir:

“Uğruna okul kırdığım
Harçlığımla dondurma aldığım”

Karadut şiirinin ilk bölümü

“Karam, karam

Kaşı karam, gözü karam, bahtı karam

Sensiz bana canım dünya haram olsun” dizeleriyle son bulurken, *İki gözüm üzümüm* şöyle biter:

“Portakalım, mandalinam, üzümümsün
Sen benim bir tanem iki gözüksün”

Üçüncü olarak, Attila İlhan'ın *Üçüncü Şahsın Şiiri* karşımıza *Ne zaman tahtaya kalksam* (İGÜ, s.50-51) adıyla çıkar ve bir öğrencinin sözlü sınav uygulamasından ötürü duyduğu heyecanı dile getirir:

“Gözlerin gözlerime değince
Felâketim olurdu ağlardım
Beni sevmiyordun bilirdim

Bir sevdiğin vardı duyardım” dizeleriyle bir aşk şiiri olan *Üçüncü Şahsın Şiiri*, Neydim’in *Ne zaman tahtaya kalksam* şiirindeki ilk dörtlük bu dizelerin izindedir:

“Öğretmen sınıfa girince
Sözlü yapacak diye korkardım
Bir not defteri vardı bilirdim
Masaya koyardı görürdüm”

“Ne vakit karşımda görsem
Öldüreceğimden korkardım” diyerek âşık olduğu kızın sevgilisine duyduğu nefreti dile getirir Attila İlhan.

İlhan’ın bu nefreti Neydim’de aşırı kaygılı bir öğrencinin heyecanına dönüşür:

“Ne zaman adımı söylese
Öleceğimden korkardım”

İlhan’ın şiirinin ikinci bölümüne baktığımızda, şairin âşık olduğu kızını görünce duyduğu mutluluğu anlatışı içimize işlemektedir; ancak bu aşk platoniktir. Bu sebeple de kızın soğuk bakışları onu üşütür:

“Ne vakit maça'dan geçsem
Limanda hep gemiler olurdu
Ağaçlar kuş gibi gülerdi
Bir rüzgâr aklımı alırdı
Sessizce bir cıgara yakardın
Parmaklarımın ucunu yakardın
Kirpiklerini eğerdin bakardın
Üşürdüm içim ürperirdi
Felaketim olurdu ağlardım”

Neydim'in *Ne zaman tahtaya kalksam* şiirinin ikinci bölümünde İlhan'ın söyleyiş özellikleri esas alınarak, çocuğun sınıf arkadaşı Hasan ile olan rekabetten ötürü hissettiği duygular anlatılmaktadır:

“Ne zaman tahtaya kalksam
Tahtada sorular olurdu
Bizim Hasan pis pis gülerdi
Formüller beynimi sarsardı
Usluca bana bakardı
Notu avucuna yazardı
Gözleriyle işaret ederdi
Bilirdim avucunu yala derdi
Elim ayağım dolaşırды tırsardım
Hayatım kayacak diye korkardım”

İlhan'ın şiirinin son bölümüne geldiğimizde, Jezabel ismi dikkatimizi çeker. Bu isim, İncil ve Tevrat'ta geçen bir kral karısıdır. Kötü yürekli ve günahkârdır. Halkı zorla, işkenceyle putperestliğe sevk etmeye çalışmıştır. İlhan buradan yola çıkarak eziyet eden, aşkına karşılık vermeyen kadın çağrışımı olarak Jezabel ismini kullanmıştır:

“Akşamlar bir roman gibi biterdi
Jezabel kan içinde yatardı
Limandan bir gemi giderdi
Sen kalkıp ona giderdin
Benzin mum gibi giderdin
Sabaha kadar kalırdın
Hayırsızın biriydi fikrimce
Güldü mü cenazeye benzerdi
Hele seni kollarına aldı mı
Felaketim olurdu ağlardım”

Neydim, öğrencinin dilinden Hasan’la olan rekabetini devam ettirir. Jezabel’in yerini Hasan almaktadır:

“Sınavlar bir tufan gibi biterdi
Üstüm başım tebeşir içinde kalırdı
Her yanım ter içinde kalırdı
Tahtadan bir çocuk inerdi
Hasan tahtaya kalkardı
Bana sırtarak giderdi
Dersin sonuna kadar kalırdı
Tembelin tekiydi bence
Yüzünde güller açardı soruyu çözünce
Ah bir de yüz puan aldı mı
Kıskançlıktan çatlardım
Felaketim olurdu ağıldım”

Bir diğer örnek de Sabahattin Kudret Aksal’ın *Bir sabah uyanmak* adlı şiirinin *Bir sabah* (İGÜ, s.55) olarak yeniden yazılışdır. Aksal’ın hayatın güzelliğine dair okurun dikkatini çektiği şiiri, Neydim tarafından aynı amaçla ele alınmıştır. Önce Aksal’ın şiirini bir bütün olarak verelim:

“Bir sabah ellerin cebinde çık evinden,
Ceketin iskemleye asılı kalsın.
Bekleyedursun dostun
Kahvede..

İşe gitmekten de,
Bu günlük vazgeç.
Öyle dolaş, çiçek kokan sokaklarında
Güzel şehrinin..

Yeniden tat gökyüzünü,
Ağaçlara selam ver!
Apartmanların hatırını sor!
Senden başkaları için değil;
Bu güzel gün,
Mavi gök...”

Yetişkinlerin bir günlüğüne işe gitmekten vazgeçmesini isteyen, farkına varılması gereken güzelliklere değinen Aksal’ın yorumunu, Neydim bir öğrenci için şöyle dile getirmiştir:

“Bir sabah çantanı almadan çık evinden
Ceketin kravatın yatağın üstünde kalsın
Beklesin arkadaşların
Beklesin öğretmenin
Korkma söylemez Sabahattin Amca babana
Okula gitmekten bu sabah vazgeç
Bak ağaçlar çiçek açmış
Dolaş keyfince
Tadını çıkar yaşamanın
Herkes selam ver
Hele kuşları sakın unutma
Korkma söylemez Sabahattin Amca babana”

Haydi (İGÜ, s.58) şiiri Cahit Sıtkı Tarancı’nın *Abbas* adlı şiirinin çocuğa göre söylenmiş halidir. Tarancı, askerdeki emir eri olan, her türlü ihtiyacını daha o istemeden yerine getiren Anadolu çocuğu Abbas ile kurduğu arkadaşlığın etkisiyle bu şiiri yazmıştır.³² Abbas’ın saf ve içten hali karşısında duygularını şöyle dile getirmiştir:

“Haydi Abbas, vakit tamam;
Akşam diyordun işte oldu akşam.

---

³²Bilgi için bkz.: http://www.takvim.com.tr/Yazarlar/Savas_Ay/2011/07/07/taranci-kime-haydi-abbas-dedi.

Kur bakalım çilingir soframızı;
Dinsin artık bu kalb ağrısı.
Şu ağacın gölgesinde olsun;
Tam kenarında havuzun.
Aya haber sal çıksın bu gece;
Görünsün şöyle gönlümce.
Bas kırbacı sihirli seccadeye,
Göster hükmettiğini mesafeye
Ve zamana
Katıp tozu dumana,
Var git,
Böyle ferman etti Cahit,
Al getir ilk sevgiliyi Beşiktaş'tan;
Yaşamak istiyorum gençliğimi yeni baştan.”

Neydim de çocuklara seslenerek, Tarancı'ya bir gönderme yaptığı *Haydi* şiirinde, çocukların erkenden kaygı ve stres yaşamalarının eleştirisini yapmaktadır:

“Haydi çocuklar vakit tamam
Zil diyordunuz, işte çaldı zil
Toplayın defteri kitapları
Bitsin yüreğinizdeki sınav korkuları
Şu kapının dışında bahçe
Çıkın oynayın gönlünüzce
Korkmayın kızmaz Cahit Amca
Çocuklar bahçesinde gürültü yapınca
Onun beklentisi sihirli bir seccadedir
Yeni baştan gelecek ilkgençlik, ilk sevgilidir”

Son olarak, Neydim'in *Leylalar'ın evinden geçerken* (İGÜ, s.61) adlı şiirini Ahmet Muhip Dırnas'ın *Fahriye Abla* şiirinden esintilerle çocuklar için kaleme aldığını belirtelim.

Öncelikle Dıranas'ın *Fahriye Abla* şiirini ele alalım. Aynı mahallede yaşadıklarını anladığımız Fahriye isimli kadın, şairden yaşça büyüktür ve hareketleri, konuşmaları ile dikkatleri çekmektedir.

“Hava keskin bir kömür kokusuyla dolar,
Kapanırdı daha gün batmadan kapılar.
Bu, afyon ruhu gibi baygın mahalleden,
Hayalimde tek çizgi bir sen kalmışsın, sen!
Hülyasındaki geniş aydınlığa gülen
Gözlerin, dişlerin ve ak pak gerdanınla
Ne güzel komşumuzdun sen, Fahriye abla!

Eviniz kutu gibi bir küçücük evdi,
Sarmaşıklarla balkonu örtük bir evdi;
Güneşin batmasına yakın saatlerde
Yıkanırdı gölgesi kuytu bir dereye.
Yaz, kış yeşil bir saksı ıtır pencerede;
Bahçende akasyalar açardı baharla.
Ne şirin komşumuzdun sen, Fahriye abla!

Önce upuzun, sonra kesik saçın vardı;
Tenin buğdaysı, boyun bir başak kadardı.
İçini gıcıklardı bütün erkeklerin
Altın bileziklerle dolu bileklerin.
Açılırdı rüzgârda kısa eteklerin;
Açık saçık şarkılar söyledin en fazla.
Ne çapkın komşumuzdun sen, Fahriye abla!

Gönül verdin derlerdi o delikanlıya,
En sonunda varmışsın bir Erzincanlıya.
Bilmem şimdi hâlâ bu ilk kocanda mısın,

Hâlâ dağları karlı Erzincan'da mısın?
Bırak, geçmiş günleri gönlüm hatırlasın;
Hâtırada kalan şey değişmez zamanla.
Ne vefalı komşumdun sen, Fahriye abla!”

Neydim, *Fahriye Abla* şiirindeki anlatımla *Leylalar'ın evinden geçerken* adlı şiiri çocuklara uyarlamıştır ve nakarat olarak tekrar edilen dizeyi şiirin sonunda çocuklara uygun bir üslupla aktarmıştır. Leyla adlı arkadaşının evinden geçerken ona karşı hissettiği özel duyguları çocuğun dilinden sunmuştur:

“Sizin eviniz beni heyecanlandıran bir evdi
Beni yutacakmış gibi duran bir devdi
Akşam oldu mu bakmaya korkardım
Hele babanı görünce saklanacak
delik arardım
Önünden geçerken elim ayağım dolaşırdı
Beni görür görmez köpeğin havlardı
Ne ilginç arkadaşımydın sen sevgili Leyla”

2. Şiirlerin Sunuluş Açısından İncelenmesi

2.1. Dil ve anlatım özellikleri

Neydim'in şiirlerinde, çocuk okurların zaman zaman yetişkin hallerine de seslenildiği için, eğitsel öğretilere yer verilmez. Eğitimsel değil şiirsel bir çocuk dili ve anlatımı ile yetişkinlerin çocukluğuna yönelmelerine de bir anlamda katkıda bulunmaktadır.

İnsan yaşamı ve sevgisinin en üst düzeyde tutulduğu şiirleriyle Neydim, okuru sürekli kendisine yakınlaştırmaktadır:

“Sen ıslık çalmayı
Bilir misin arkadaş?”

(SİÇB, *Sen ıslık çalmayı bilir misin?*, s.22-23)

“Geçmişin

Geçmişini
Getirmek geleceğe
Güçtür gülüm”

(İGÜ, *Geçmiş gelecek*, s.52)

“Sevgili kelebek
Biliyorum annen kızacak
Üstünü kirlettin diye”

(İGÜ, *Kelebek*, s.68)

Dil ve anlatım yönünden çocuk eserlerinde bulunması gereken özellikleri Meral Alpay şöyle sıralamaktadır:

1. Millî dil kullanılmalı, gerekmedikçe yabancı kelimelere yer verilmemelidir.
2. Dil doğal ve basit olmalı, çocuğun dil zevkini ve sevgisini geliştirmelidir.
- 3.Çocuğun sahip olduğu dil seviyesinden başlayarak kelime dağarcığını zenginleştirmelidir.

4.Cümlelerde çocukların kavrama yeteneklerine, yaş ve yaşam düzeylerine uygun kavramlar kullanılmalı, ilk sınıflarda uzun cümle ve paragraflardan uzak durulmalı, düşünceler açık ve net olarak verilmeli, açıklamalarda da yakından uzağa ve bilinenden bilinmeyene kuralına dikkat edilmelidir.³³

Bu hususların Neydim’in şiirlerinde göz önünde tutulduğunu belirtebiliriz. Çeşitli anlatım teknikleri ile de şair duygu, düşünce, hayal, bilgi vb. dünyasını, kısaca anlatmak istediklerini anlatımda çeşitliliği sağlayarak dile getirmiştir.

2.1.1. İçten ve doğal söyleyiş

Doğan Aksan'a göre şiiri çekici kılan, ona içtenlik getirerek etkileyici ve kalıcı olmasını sağlayan özelliklerden biri, doğal söyleyiştir (1999: 47).

Konuşulan dildeki etkili anlatımı sağlayan devrik cümleler, soru cümleleri ve ünlemler

---

³³M. Alpay ve R. Anhegger (1975). *Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Kitapları*. İstanbul: Cem Yayınevi, s.88.

Neydim'in şirlerinde sıkça yer almaktadır. Bu da şiirlerin çocuklar tarafından zevkle okunmasını sağlamaktadır.

Bayram şekeri (İGÜ, s.24) adlı şiir, ilk iki dizesinde görüldüğü gibi halk arasında yaygın bir biçimde kullanılan folklorik ifadelerle süslüdür:

“Kaynanam kazan karası
Görümcem helva tavaşı”

Dedem beni severken (İGÜ, s.39) adlı şiirden şu dizelere bakalım:

“Tekke’de leylek
Çatalyol’da örnek”

“Tekke, benim memleketimde (Ödemiş/İzmir) önemli bir mekândır ve aynı zamanda yerleşim yerini (mahalle) tanımlar. İşte orada sadece yazdan yaza gelip yuva kuran leylek ne denli benzersiz ise (mekân ve leylek eşleşmesi) onun torununu da o denli benzersiz yapar. “Çatalyol’da örnek/Yavrum benim”, işte sonunda hedefine ulaşıyor. Bütün bu tanımlamalar onu, torununa, çok sevdiği çocuğa götürüyor ve söylemek istediğinin alt yapısını böylece oluşturmuş oluyor.”³⁴

Bu açıklamalarını yapan Neydim, çocuklarımızı severken onları değer verdiğimiz şeylerle tanımlamamızın önemine de *Ninem beni severken* (İGÜ, s.38) şiirinden şu dizelerle dikkat çekmektedir:

“...
Ballı pazar yoğurdu
Seni kimler doğurdu”

“Ballı pazar yoğurdu”. diyerek torununu kendisi için en değerli nesneyle tanımlıyor.

---

³⁴ N. Neydim (2010). Bugün “Çocuk Günü”ymüş <http://necdetneydim0-18.blogspot.com/2010/10/bugun-cocuk-gunuyumus.html> (Erişim tarihi:09.07.2013)

Hem değeri, hem yararlılığı, hem de tadı olan bir nesne.”³⁵

“Babam beni öpmedi

Bu gece

Niye ki acaba?”

(**SIÇB**, *Niye ki?*, s.9)

diyen bir çocuk, bu şiiri okuyan çocukta da aynı duyguyu hissettirebilmektedir. Bu kısa ve içtenlikle sorulmuş soruya son üç dizede verilen cevap içtenlikle anlatımı yoğunlaştırmaktadır:

“Niye olacak

Öpmeyince ben onu

O da beni öpmedi.

Hepsi bu.”

(**SIÇB**, *Niye ki?*, s.9)

Bu örnekleri çoğaltmamız mümkündür:

“Sen ıslık çalmayı

Bilir misin arkadaş

Çal öyleyse!”

(**SIÇB**, *Sen ıslık çalmayı bilir misin?*, s.23)

“Bil bakalım

Ne var bu kutuda?

Buldum!

Doyamadığım çocukluğum.”

(**SIÇB**, *Sihirli kutu*, s.11)

“Siz beni hayvanları sevmez mi sanıyorsunuz?”

(**SIÇB**, *Hayvan sever bir çocuk*, s.39)

---

³⁵N. Neydim (2010). Bugün “Çocuk Günü”ymüş! www.necdetneydim.com, (Erişim tarihi: 09.07.2013)

“Dayak mı
O da ne?”

(**SIÇB**, *Söyleyin yoksa*, s.71)

“Boğazına kıl kaçmış
Olur mu öyle şey!
Şimdi de yutkunamıyormuşsun
Allah Allah bu da nerden çıktı?”

(**SIÇB**, *Sakın ha!*, s.21)

Yukarıdaki örneklerden yola çıkarak, şairin kullandığı soru cümlelerinin genellikle cevap almaya yönelik olmadığı görülmektedir. Şiirdeki anlatım zenginliğini sağlamak ve çocukla şiir arasında bir yakınlık kurmak amacıyla kullanılmıştır.

“Korkularım var, umutlarım var iç içe
Dinle n’olur çözemesen bile”

(**SIÇB**, *Öğretmenim*, s.18)

“Ben nereden geldim
Diye sorduğumda
Deyin ki bana
Biz birbirimizi sevdik.
Ya sonra...
Sonrasını biliyorum canım.”

(**SIÇB**, *Ne sanıyorsunuz beni?*, s.19)

“Bekleyen bir ben değilim ki!

...

Ben bir çocuğum
Hayır!
Ben bir anayım
Ben bir babayım.”

(**SIÇB**, *Kırmızı ışık çocukları*, s.41)

“Bize çalışın çocuklar diyorsunuz.

Ama bakıyoruz
Siz hep oynuyorsunuz.
...
Biliyor musunuz
Çocukken oynasaydınız eğer
Yaşanmazdı bütün bu kötülükler.

Bize hep çalışın çocuklar diyorsunuz.
Bizim hakkımız oynamak
Sizin göreviniz çalışmak.”

(**SIÇB**, *Ben oynadıkça*, s.85)

Şiirlerinde kurallı cümlelerin yanı sıra seyrek de olsa devrik cümleler kullanan şair, şiir dilini renklendirmektedir. Bu türden cümlelerle şiirsel duyarlılığı daha yoğun hissettirmektedir:

“Hep sevdim ben babamı
Yumuşacık yüreği vardı onun
Kımadı kendinden başka hiç kimseyi”

(**SIÇB**, *Hep sevdim ben babamı*, s.34)

“Geldin, sadık dostum, vefalı.
Geldin, üstelik aileni de getirdin.
Biliyorum, çok aramışsın bizi
Taşınmıştık.”

(**SIÇB**, *Elveda kumru*, s.63)

“Kızma bana öğretmenim
Yeniden bir deprem
Diliyorum ben”

(**İGÜ**, *Nereden bilirdim ki*, s.40)

“Öğretmenim öğretmenim
Bırak beni yalan söyleyeyim!
Benimki beyaz yalan.

...

Sen
Becerebilirsen eğer
Televizyondakileri adam et!”

(SİÇB, *Ben dürüstüm öğretmenim*, s.53)

“Ne kaynatırlardı ama
Bir araya gelince
Gelin görünce,
Susarlardı hemen
Ben yanlarında bitince.”

(SİÇB, *Karışık hesap*, s.64)

“Ey bulut, ey kar, ey yağmur
Al götür beni de
O minik çocuğun ellerine.”

(SİÇB, *Uçan balonun son arzusu*, s.61)

Seslenme ünlemi olan “Ey” ile uçan balonun hüznü dile getirilmektedir.

Yine aynı şekilde *Bisiklet istiyorum* (İGÜ, s.80) adlı şiir “Hey dostum” ünlemiyle başlar ve böylece şair çocuğun isteğini şiire kuvvetli bir biçimde aktarır:

“Hey dostum
Sana bir şey söylemem lazım”

Örnekleri çoğaltmak mümkündür. Konuşma dili içinde kısa ve devrik cümlelerle, soru cümleleri kullanımı, kalıp ifadelerle ya da seslenme kelimelerine yer verilir. Bu unsurları rahatlıkla kullanan şair, şiirlerinde dilin bütün imkânlarına yer vermiştir.

Kısa, yalın ve güçlü anlatımıyla şiirlerinde içtenlikle duygularını dile getiren Neydim, duygu ve düşünce yoğunluğu ile hayatın gerçekliğine derinlik kazandırmaktadır. Yaşamın derinliği içindeki çocuk kavramı bu içten anlatım sayesinde daha açık olarak gözler önüne serilmektedir.

2.1.2. Kısa ve eksiltili anlatım

Kısa ve eksiltili anlatımlarda dikkat çekilmek istenilen olguyu şair üç nokta ile ortaya koymaktadır. Bu yapı, yarım kalmış cümleden farklıdır. Yarım kalmış bir cümlenin nasıl biteceğini bilemeyiz. Eksiltili bir cümlede cümlenin söylenen bölümünden söylenmeyen bölümünü kesinlikle ve rahatlıkla anlarız:

“Ne mi anlatıyorlar?

Hiç...”

(SİÇB, *Martular ve insanlar*, s.31)

“Çocuk olsaydım eğer

Neler yapardım neler...”

(SİÇB, *Kırmızı ışık çocukları*, s.41)

“Bilen varsa

Beri gelsin!

Nedir bu dayak

Söylesin.

Yoksa...”

(SİÇB, *Söyleyin yoksa*, s.71)

“Dede düşler ülkesine gidiyoruz

Gidiyoruz oğlum

Dede

...

Niye”

(İGÜ, *Düşler ülkesine yolculuk*, s.77)

kazandırılması, dili etkin kullanan bireylerin yetişmesini sağlayacaktır.

Neydim, şiirlerinde deyimler duygu ve düşünceleri vurgulayıcı bir biçimde dile getirmeleri açısından deyimleri sıkça kullanmıştır. Böylece çocuklara bu işlevsel kullanımlar kazandırılmaktadır. Konuşurken bir sürü cümle kurarak anlatabilecekleri bir durumu deyimler ile daha kısa ve etkili bir biçimde dile getirme becerisi de edinebilmektedirler.

Örneklerle devam edelim:

“Bil bakalım
Ne var bu kutuda?
Başlığın, çorapların, patiklerin
Tepe tepe kullandığın.”

(SİÇB, *Sihirli kutu*, s.10)

“Resimlere bakıp ah çekiyorlardı.”

(SİÇB, *İstersen inanma*, s.17)

“Oyuncaklarım ses vermiyor
Çığlıklarına”

(SİÇB, *Bir başıma bırakmayın beni*, s.24)

“Vur ensesine al ağzından lokmayı!

...

Yarım hasırım yok ya
Yansa da dünya.”³⁷

(SİÇB, *Hep sevdim ben babamı*, s.34)

“Sözlerinle
Gönül alırsın

---

³⁷ Ödemiş’te kullanılan yerel bir deyim.

Ya da

Kırsın kalplerini”

(**SIÇB**, *Sen seç*, s.43)

“Okulum, hoşça kal!

Gözüm arkada gidiyorum

Emin ol!”

(**SIÇB**, *İlkokula veda*, s.76)

“Hık demiş

Burnundan düşmüş

...

Burnundan

Kıl aldırılmazsın

...

Burnundan

Fıtıl fıtıl gelir”

(**İGÜ**, *Burnum*, s.10-11)

“Öyleyse dedim

Yolun açık olsun”

(**İGÜ**, *Kelebekler özgürdür*, s.27)

“Dehşete kapılırdım bakınca

...

Bilirdim avucunu yala derdi

...

Elim ayağım dolaşırđı

...

Her yanım ter içinde kalırdı

...

Yüzünde güller açardı soruyu çözünce

...

Kıskançlıktan çatlardım”

(İGÜ, *Ne zaman tahtaya kalksam*, s.50-51)

“Hele babanı görünce saklanacak

delik arardım

Önünden geçerken elim ayağım dolaşırđı”

(İGÜ, *Leylalar’ın evinden geçerken*, s.61)

“Ciğerimin köşesi”

(İGÜ, *26 Ocak’ta kızıma*, s.66)

“Bak dedim

Beni kızdırma

Seni bir boşaltırım

Görürsün gününü

Çok tasamdı

Dedi çantam

Hadi boşalt da

Sen gör gününü

...

Görmez olaydım

Duymaz olaydım

Hay çantayı boşaltmaz olaydım

...

Pazar ne yazar

Yine bizim kuyumuzu kazar”

(İGÜ, *Okul çantası*, s.70)

“Masal mı yoksa dediğın

Öyleyse sakın kırma umudumu”

(İGÜ, *Düşler ülkesine yolculuk*, s.76)

“Hem sen her işe
Niye burnunu sokarsın böyle
Vallahi kırarsın kafanı
Sokakta mı buldun
Sen bu canı”

(İGÜ, *Bisiklet istiyorum*, s.81)

2.1.4. Öyküleme

Öyküleme, bir edebiyat terimidir. Öyküleme edebiyatta anlatım türlerinin bir çeşidi olmakla beraber, Türk Dil Kurumunun yazın terimleri sözlüğü temel anlamda öykülemeyi; “anlatı” olarak alır ve “roman, öykü, masal, oyun gibi türlerde anlatılan gerçek ya da düşsel olayların anlatımı” biçiminde tanımlar.

Anlatılmak isteneni bir olay içinde veren öyküleyici anlatımda amaç, anlatılanları okuyucunun gözü önünde canlandırabilmektir. Bu sebeple verilmek istenilen düşünceler olayların içinde yer almaktadır.

Düşünceyle olayın birlikte, hareketli olarak anlatıldığı tür olan öykülemede olay yani asıl konu temelde ele alınandır; bir olayın üzerinden anlatımın gerçekleştirilmesidir.³⁸

Neydim’in bazı şiirlerinde tercih etmiş olduğu öyküleyici anlatım yöntemi ile şiirin yapısına sadık kalarak şiirine kurgusal bir bütünlük getirmiştir.

Örneğin, *İstersen inanma* adlı şiirinde kırlangıç yavrularından bahseden şair onların aslında o yavruları çocuklarla özdeşleştirmektedir:

“Bir kırlangıç yuvası vardı
Odamın köşesinde
Kırık camdan yol bulup
Girivermişti anne. ...

³⁸T. Yücel (1993). *Anlatı Yerlemleri-Kişi, Süre, Uzam*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları Ltd. Şti., s.17.

Yavrular doğdular sonra

...

Sonra büyüdüler

Okula başladılar.

İlkokul, ortaokul, lise, üniversite

Derken evlendiler desem,

Yalan mı yalan, dolan mı dolan

Söylediklerime inanmayan,

Gelsin görsün!

...

Neyse efendim

Biz yolumuza devam edelim

Şey... öykümüze.

Yavrular büyüdü

Ben büyüdüm.

O kadar çabuk mu demeyin!

Ben istemedim

Hiç istemedim.

Yavrular uçtu sıcak ülkelere

Ben gittim uzak şehirlere.

Yavruların yavruları oldu

Onların da yavruları.

Benim yavrum iki ayaklı

Minik suratlı

Güvercin kanatlı.

Ama kuş değil, uçmak ister.

Ben yavruma odamı anlatırım

İnanmaz.

Kim inanır?

Kırık cam varmış da
Kırlangıç girmiş de
Yuva yapmış da
Yavrular yorgana atlamış da.
Götürdüm yavrumu
Çocukluğumun odasına.
Toz vardı, toprak vardı
Yorgan vardı lekeler içinde.
Tavanın köşesinde yuva
Yuvanın üstünde annem
Bir de anne kırlangıç
Oturmuş kahve içiyorlar
Resimlere bakıp ah çekiyorlardı.”

(**SIÇB**, *İstersen inanma*, s.14-15-16)

Diğer örnekleri de Neydim’in şiirlerinin öykünün yapısına yaklaştığını göstermek ve şairin duygularını dile getirerek lirik bir anlatım yakaladığını sunmak amacıyla ele alıyoruz:

“Ben bir uçan balondum
Minik bir çocuğun sıcacık ellerinde,
Kaçıverdim fırsatımı bulup
Uçtum göklerin maviliklerine, özgürlüğe.
Bir başımayım şimdi
Bulutların arasında
Dostum yok söyleşecek
Hoplayıp zıplayacak
Birdirbir oynayacak.
...”

(**SIÇB**, *Uçan balonun son arzusu*, s.60)

“Ne zaman gelmiştin, unuttum
Anımsadığım soğuk bir kış günüydü.
Annem bulmuştu seni, sarıp sarmalamıştı.

Sepeti ben getirmiştim, kardeşim de kazağını.
Haftalar, aylar geçti, bydn.
Anladım, gidecektin.
...”

(**SIB**, *Elveda kumru*, s.63)

“Seninle ilk tanışmamızı anımsa.
Karın ağrısı tutmuştu
Ablam yanında olmasa
Annem çantamı evde unutmuştu.”

(**SIB**, *İlkokula veda*, s.76)

“Dn
Babaannemle
Denize gittim
Babaannem
Bir daldı
Denize
Çok uzaklardan çıkıp
El salladı bize”

(**İGÜ**, *Benim babaannem bir balık*, s.19)

“İpek kanatlı
Bir kelebek
Sordu bana
Akdeniz’e nasıl gidilir diye

Ah güzel kelebek dedim
Bu kanatlarla oraya
Bir tam gün gerekir varmaya
...”

(**İGÜ**, *Kelebekler özgürdür*, s.26)

“Bak oğlum dışarıda kar yağıyor

Doğanın şenliği bu
Kışın parıltısı
Bir kardan adam koşarak geliyor
Dağların ardında şimdi
Duyuluyor uğultusu
...
Bak oğlum inan bana
Gelecek kardan adam az sonra
Sakın korkma
Kıracak kapıyı girecek içeriye”

(İGÜ, *Düşler ülkesine yolculuk*, s.74-77)

2.1.5. Betimleme

Neydim’in sıfatları çok kullandığı betimleyici anlatım biçimi, şiirlerindeki gerçekçiliği ortaya çıkarmaktadır. Betimlemede esas olan gözlemdir.

Öznel olan betimlemeler “izlenimsel”, nesnel olanlar da “açıklayıcı” olarak nitelenmektedir. Neydim’in şiirlerinde kendi bakış açısıyla dile getirdiği betimlemeler daha yoğundur.

Örneğin *Mutluluk* (SIÇB, s.58) şiirinde geçen “boş bir lunapark, soğuk bir kış günü, gecenin tam ortası, beyaz atın üstünde bir sokak çocuğu” ifadeleri duygusallıktan uzak olarak verilirken, *Kırmızı ışık çocukları* (SIÇB, s.40-41) şiirindeki sokak çocuklarının dramını şairin bakış açısıyla ve duygu yoğunluğuyla okumaktayız:

“...
Ben bir çocuğum
Kırmızı ışıklarda bekleyen
Uykusuz, yatağımı özleyen.
...
Okula hasret, duvarından gözleyen.

...

Bir dakika bin yıl gelir

...”

Hepimizin rastladığı bu çocukların yeşil yanınca duyduğu sevinci bu şiiri okuduktan sonra fark edebileceğimiz kanısındayım.

Çocukların çalıştırılması ile ilgili olarak şairin “çocuklar, sırtlarından para kazanmak üzere nesneleştirilemezler.”³⁹ düşüncelerini şiirine yansıttığını görmekteyiz.

Diğer bir örnek olarak sunduğumuz aşağıdaki şiirde, açıklayıcı betimlemeyle başlayan anlatım izlenimsel betimlemeye geçmekte ve palyaçonun içsel bir portresi çizilmektedir:

“Rengârenk giysilerinde

Gördüm seni

Kocaman ağzın vardı

Gülümser gibiydin

Kırmızı burnun

Kardan adamdan çalınmış sanki

Hoplayan çocukların arasında

Yüzünde gülüş

Gözlerinde hüznün

Ve gözyaşı vardı”

(İGÜ, *Palyaço*, s.79)

2.1.6. İç Konuşma

Duygu ve düşüncelerini içtenlikle aktaran Neydim, çocuk psikolojisine uygun olarak kullandığı iç konuşma yöntemiyle iç çözümlemelere de yer vermiştir.

---

³⁹N. Neydim (2011). Çocukları bir Özne Olarak Görmek Kolay Öğrenilen Bir Şey midir?. www.necdetneydim.com (Erişim tarihi: 03.09.2013)

İç konuşma tekniğinde, bireyin iç hesaplaşmaları, içsel konuşmaları ve tepkileri görülür. İç çözümleme ise anlatı türleri içerisinde kişilerin iç dünyası, duygu, düşünce ve hayallerinin ifade edildiği bir anlatım tekniğidir.

“İç çözümlemede söz, anlatıcıya aittir ve kahramanın iç dünyası bize onun tarafından anlatılır. Şuur akımında ise anlatıcı, okuyucu ile kahraman arasından çekilir ve kahraman iç dünyasını doğrudan doğruya kendi diliyle bize anlatır. Dolayısıyla şuur akımı, tahkiye değil, bir tür gösterme/sahnelemedir.”⁴⁰

Neydim’in **Sen ıslık çalmayı bilir misin?** adlı şiir kitabının ilk şiiri olan *Niye ki?* bir çocuğun iç konuşmasını aktarır:

“Babam beni öpmedi
Bu gece
Niye ki acaba?
Vazoyu kırdım
Baba yadigârı dediği
Ondan değildir eminim.

Babam beni öpmedi
Bu gece
Niye ki acaba?
Çay döktüm dosyasına
Yarın başkasına sunacakmış
Ondan da değildir eminim.
...”

(**SIÇB**, *Niye ki?*, s.9)

Şair, iç çözümleme tekniği kullanarak, okuyucu ile çocuk arasından uzaklaşır ve çocuğun duygularını doğrudan dile getirir. Mendil satarak para kazanmaya çalışan bir çocuğun, yaşadığı bu hayata tepkisi dile getirilirken, iç konuşma tekniğinden faydalanılmıştır:

---

⁴⁰İ. Çetişli (2004). *Metin Tahlillerine Giriş*. Ankara: Akçağ yayınları, s.108.

“Ben bir çocuğum
Hayır!
Ben bir anayım
Ben bir babayım.
Çocuk olsaydım eğer
Neler yapardım neler...
...”

(**SIÇB**, *Kırmızı ışık çocukları*, s.41)

Şair, diğer bir şiirinde de aynı yöntemi bir öğrencinin sınav kaygısının dile getirildiği şu satırlarda da kullanmıştır:

“Öğretmen sınıfa girince
Sözlü yapacak diye korkardım
Bir not defteri vardı bilirdim
Masaya koyardı görürdüm
Kırk sayfası vardı kalınca
Dehşete kapılırdım bakınca”
...

(**İGÜ**, *Ne zaman tahtaya kalksam*, s.50)

2.1.7. Halk edebiyatı ürünleri olan tekerlemelerin kullanımı

Çocuk şiirinde tekerlemeler önemli yer tutmaktadır. Çocuklar kaynağı ne olursa olsun uyum, kafiye, tekrar gibi ses ve hayale, mizaha, şaşırtmaya (sürprize) ağırlık veren anlatım özelliklerinden dolayı tekerlemeleri dinlemekten ve ezberlemekten çok zevk duyarlar (Oğuzkan, 2000: 251).

Ses çağrışımlarından ve yinelemelerden oluşan yapı özellikleri ile tekerlemeler, anlamdan çok gülmece özelliğiyle çocukların dikkatini çekmektedir. Neydim de çocukları düşünsel iletilere hazırlayacak yönde oluşturduğu tekerlemelerle çocukların eğlenmesini sağlarken dil gelişimlerine de katkıda bulunmaktadır.

Teker teker tekerleme (**SIÇB**, s.26-28) adındaki tekerleme, aile bireylerinin şiirde yer

almasıyla canlılık kazanmıştır:

“Dedem toplarken bahçede dut
Ninem örerken ilmek ilmek umut
Amcam dedi markut
Haydi kulaklarını sarkıt.
...
Annem etti höt
Babam etti zöt
Dedem dedi kapıyı ört.
...”

Geçmiş gelecek (İGÜ, s.52) adlı şiir de bir tekerleme tarzındadır ve şiirde geçmişe dair yapılan vurgu ön plandadır:

“Geçmişin
Geçmişini
Geçmişin geçmişliğinde
Geçmiş geçmişin
Gecikmişliğiyle
Geçiriversek geçmişe
Geçmişin
Geçmişini
Getirmek geleceğe
Güçtür gülüm
Gel geçmişe gülgeç
Geleceğe gülümse”

Aynı şekilde *Kulaklar* (İGÜ, s.31) şiiri de tekerleme tarzında yazıldığı dikkat çekmektedir:

“Kepçe kulaklı

Kepçe kuklamın
Kepçe kulaklarında
Kepçe kulaklı
Kepçe kuklamın
Kepçe kulaklı
Kepçe kukla kuzusunun
Kepçeleri vardı”

Şiirlere yerleştirilmiş tekerlemeler de mevcuttur:

“Babaannelerin hası
Kalaylanmış tası”

(İGÜ, *Benim babaannem bir balık*, s.20)

“Kaynanam kazan karası
Görümcem helva tavası
...”

(İGÜ, *Bayram şekeri*, s.24)

“Ballı Pazar yoğurdu
Seni kimler doğurdu
...
Birkaç fıstıklı lokum
Sarılı mendile boğum boğum”

(İGÜ, *Ninem beni severken*, s.38)

“Tekke’de leylek
Çatalyol’da örnek”⁴¹

(İGÜ, *Dedem beni severken*, s.39)

---

⁴¹ Ödemiş’e özgü bir deyiş.

2.1.8. Masalsı unsurlar

“Masal sadece bir halk bilgisi gereci, bir çocuk yazını türü, bir düş yaratısı değildir. Çocuğun iç evrenini aydınlatan bir lâbadır.” diyen Ceyhun Atuf Kansu, çocuk ile masal arasındaki ilişkinin önemini ortaya koymaktadır.⁴²

Masallar, çocuğa anlatılmak ve öğretilmek istenilen şeyi dolaylı yoldan ifade etmenin en güzel ve eğlenceli yoludur. Çünkü “çocuk nasıl tabiatın emrinde ise masal da böylesine çocuğun emrindedir, yanındadır, içindedir ve onun malıdır.” (Gökşen, 1996: 59). Çocuk masal yardımıyla hayalden gerçeğe ulaşır.

Neydim, çocukla masal arasındaki bu güzel ilişkiyi şiirlerinde masalsı unsurları işleyerek açığa çıkarmaktadır.

Bir masal ülkesidir çocukluğum (SIÇB, s.68-70) adlı şiir, çocukluk döneminin bir masal ülkesi olarak tanımlanmasıyla başlıyor ve araya Kafkağı'nın girdiği zamana dek sürüyor. Artık çocukluk, şair için “Ulaşılmaz akşamların / Gurubunda saklı”dır. Bu masal ülkesinden akılda kalanları sıralıyor şair: “Alaaddin'in lambası, Ali Baba ve Kırk Haramiler, yazlık sinemalar, ilk aşk, Anka Kuşu'nun yaşadığı Kafkağı”. Bunlar çocuk okuyucuların dikkatini kolayca çeken ve onları meraklandıran bilgiler olarak çok değerlidir.

Dilerim yine gelir (SIÇB, s.37) şiirinde sınıfa giren öğretmeni lamba cinine benzeten çocuk, öğretmenin “dile benden ne dilersen” dediğini söylemektedir. Şiirin genel üslubu da masal tarzındadır: “Birden kapı açıldı / Bir cin girdi içeriye / Karşıma dikildi”. Oysa sınıfa öğretmenin girmesi beklenen bir olaydır. Burada öğretmenin içeriye girişi ani olarak anlatılmaktadır. O sırada ortalığın karmakarışık olması, herkesin bağırıp çağırması sebebiyle öğretmenin sınıfa girişi çocukta şaşkınlığa sebep oluyor ve bu şaşkınlıkta onun gelişini lamba cininin ortaya çıkışına benzetiyor.

Teker teker tekerleme (SIÇB, s.26) şiirinde geçen “Amcam dedi markut / Haydi kulaklarını sarkıt” dizeleri Türk, Altay ve Moğol mitolojilerinde geçen efsanevi kartalı

---

⁴²C. A. Kansu (1975). Çocukluktan Yazına, *Yansıma*, S.43,44,45, s.8-10.

hatırlatmaktadır. Markut (merküt/bürküt); “Anadolu 'da geleneksel Türk kültürünün taşıyıcılarından olan Yörük boyları arasında, yaramazlık yapan çocukları korkutmak için uydurulan düşsel bir varlıktır. Bu mitolojik varlık hakkında Yörükler arasında şöyle denilir: "Merküt Merküt ... Bacadan kolunu salla..." Aynı tekerleme bazı yörelerde "Harkıt. Bacadan torbanı sarkıt. Çocukları al git." olarak da söylenir.”⁴³

Şair “Annem dedi şu torbayı tut / Yasaktır ha içine bakmayı unut” dizeleriyle de yaptığımız çıkarımı doğrulamaktadır.

Tüm dünya mitolojilerinde gökkuşağına çeşitli söylencesel anlamlar yüklenmektedir. Bu *Gökkuşağı ne renk?* (SİÇB, s.82) şiirinde de arkadaşlarıyla oynarken ne kadar mutlu olduğunu “gökkuşağından kayarken” ifadesiyle dile getiren çocuk, bizlere gökkuşağının yedi rengini tuttuklarını ve onu kızdırdıklarını anlatmaktadır. Öfkesinden bembeyaz olabilen bir gökkuşağı anlatımı ise okuyan çocukta merak uyandırarak, onu gökkuşağı hakkında araştırma yapmaya yönlendirmektedir.

Büyücü (İGÜ, s.49) adlı şiirde ise *Bir üflesem* diye dileklerine başlayan bir çocuğun büyücü gibi karşımıza çıkışı söz konusudur.

Yolculuk (İGÜ, s.63) şiirinde gitmek istediği yerler Güneş ve Ay'dır. Yolculuğu için gerekli ulaşım aracını da kendisinin yapacağını belirten bu çocuk, hem temel gereksinimlerini hem de eğlenip sıkılmaması için gideceği yere annesini, babasını, kedisini, köpeğini ve kuşunu götürecektir:

“... ”

Ben bir gemi yapacağım
Kedimi köpeğimi kuşumu
Annemi babamı koyacağım
Ödevlerimi yanıma almayacağım
Gündüz aya gideceğim
Gece güneşe”

⁴³ <http://tr.wikipedia.org/wiki/Merk%C3%BCt> (Erişim tarihi: 09.07.2013)

2.1.9. İkilemeler

Vecihe Hatipoğlu'na göre Türkçede ikileme; şiire, düzyazıya, anlatıma güç, aydınlık katan; güzellik, ahenk sağlayan ve ancak bazı ozanlarca, yazarlarca sezilmiş bir sırdır (1982: 9-11). Neydim'in şiirlerinde biçim ve içerik açısından ayrılmaz bütünlüğü görmemizi sağlayan da bu sırrı ortaya çıkarışıdır:

“...
Çıngırak şingır şingır
...
Kırmızı top
Hop hop hoplattığın.
...
Başlığın, çorapların, patiklerin
Tepe tepe kullandığın.”

(**SIÇB**, *Sihirli kutu*, s.10)

“Bulutlar var küme küme
Ak ak kara kara”

(**SIÇB**, *Uçan balonun son arzusu*, s.61)

“Birkaç fıstıklı lokum
Sarı mendile
Boğum boğum”

(**İGÜ**, *Ninem beni severken*, s.38)

2.1.10. Edebî sanatlar

Neydim, en çok teşhis (kişileştirme) ve teşbih (benzetme) sanatlarını kullanarak şiir dilini renklendirmiştir.

Örneğin kitaba da adını veren “*Sen ıslık çalmayı bilir misin?*” şiirinde ıslık, “gece karanlığında ıssız sokaklarda, korkulardan kaçıp sığınılan bir limana” benzetilmektedir. Son dizede ise ıssız sokaklar “gece yüklü” olarak nitelendirilerek, bir kamyon benzetilmekte, böylece eğretilme (istiâre) sanatı yapılmaktadır; gece de bir eşya gibi

somutlaştırılmaktadır:

“Sen ıslık çalmayı
Bilir misin arkadaş?
Korkularından kaçıp
Sığındığın limandır
Gece karanlığında
İssiz sokaklarda.
...
Çal öyleyse!
...
Güneş doğsun
Gece yüklü ıssız sokaklarıma.”

(SIÇB, *Sen ıslık çalmayı bilir misin?*, s.22-23)

Silgi, anlamı genişletilerek kötülükleri dünyadan yok etmeye yarayan bir değneğe benzetilmektedir:

“Babam bana para verdi
Ben de gidip silgi aldım
Siliyorum tüm kötülükleri dünyadan”

(SIÇB, *Bilmece*, s.25)

Aşağıda da martının kişileştirilmesi ve konuşuyor olması teşhis ve intak sanatlarına birer örnektir:

“Üç kişilik martı ailesi
O günü konusuyorlardı
Balıkları denizi
Gökyüzünü, yarımı”

(SIÇB, *Martılar ve insanlar*, s.31)

Uçan balonun son arzusu (SIÇB, s.60-61) ve *Uçurtma* (İGÜ, s.56-57) şiirlerinde uçan

balon ve uçurtma konuşturulmaktadır. Dolayısıyla bu şiirlerde de intak sanatı yer almaktadır:

“Ben bir uçan balondum
Minik bir çocuğun sıcak ellerinde,
Kaçıverdim fırsatını bulup
Uçtum göklerin maviliklerine, özgürlüğe.”

(**SIÇB**, *Uçan balonun son arzusu*, s.60)

“Tut beni arkadaşım
İki elinle tut
Sıkıca tut

Bilir misin ki ben
Sen beni tutarsan uçarım
Bilir misin ki ben
Sen tutarsan gökyüzünden el sallarım”

(**İGÜ**, *Uçurtma*, s.56)

Başka bir şiirde çocuğun güneşi kucaklaması resmedilerek, güneş insana ait kucaklaşma eylemi ile sunulmaktadır:

“Ama annem
Benim her sabah
Kocaman güneşi kucakladığımı
Bilmiyor.”

(**SIÇB**, *Bir bilse*, s.33)

Şu dizelerde bayram günü şık kıyafetlerle gördüğümüz çocuklar şekere benzetiliyor:

“Mahallemizin
Bakkal Yaşar Amca’sı
Sunarken

Akide şekerlerini
Şeker gibi çocuklara
Şeker bayramında”

(İGÜ, *Bayram şekeri*, s.24)

İki gözüm üzümüm (İGÜ, s.28-29) adlı şiirde geçen benzetmeler dikkat çekicidir:

“Ahududum, bal bademim, fıstığım
Oyunlarda arabaya kısıtığım
Ebe isem saklambacım, sobem
Sobe isem saklambacım, ebem
Dostumsun
Sırdaşımsın
Gülüşüm
Gözyaşımsın

...

Portakalım, mandalinam, üzümüksün
Sen benim bir tanem iki gözüksün”

2.1.11. Sıfatlar

Sıfatlar canlı ya da cansız varlıkları niteleyen sözcüklerdir. İşlev ve anlam açısından “niteleme”, “belirtme”; biçim açısından “yalın”, “türemiş” ve “bileşik” sıfatlar olarak gruplandırılmaktadır.

İncelediğimiz şiirlerde yer alan sıfatlar ve sıfat tamlamaları ele alındığında, Neydim’in onları daha çok işlev ve anlam açısından kullanmış olduğu dikkatimizi çekmiştir. Bu sebeple de şairin kullandığı niteleme ve belirtme sıfatları üzerinde durulmuştur:

a. Niteleme Sıfatları

Varlıkların ya da kavramların kendilerinden ayrı düşünülemez temel ve yapısal özelliklerini karşılayan sıfatlara niteleme sıfatı denir.⁴⁴ Neydim'in şiirlerinde kullandığı sıfatlar içinde en geniş yeri niteleme sıfatları almıştır: "Kırık cam, minik suratlı, güvercin kanatlı, sıcak ülkeler, uzak şehirler" (SİÇB, *İstersen inanma*, s.14-16), "minik ellerim" (SİÇB, *Öğretmenim*, s.18), "rengârenk boyalar" (SİÇB, *Bilmece*, s.25), "eski yıl, eski dost, yeni yıl, yeni dost" (SİÇB, *Yeni yıl bekle biraz*, s.29), "şirin kangurum" (SİÇB, *Hayvan sever bir çocuk*, s.38), "kocaman sırdaşım, can arkadaşım, yumuşacık elleri / kardan bıyıkları var" (S.İÇB, *Dedem*, s.42), "boş bir lunapark, soğuk bir kış günü, gecenin tam ortası, bir sokak çocuğu, beyaz atın üstünde" (SİÇB, *Mutluluk*, s.58), "minik bir çocuğun sıcacık ellerinde, göklerin maviliklerine, küçük bir çocuk" (SİÇB, *Uçan balonun son arzusu*, s.60-61), "sıcacık kucaklar, minicik dertler, sıcacık bakışlar, sıcacık avuçlar, sıcacık annem" (SİÇB, *Bebeğim ben*, s.62), "kurumsuz kumru" (SİÇB, *Elveda kumru*, s.63), "örgülü ak saçlı, kınalı elli" (SİÇB, *Karışık hesap*, s.64), "tahta bir beşik" (SİÇB, *Bir masal ülkesidir çocukluğum*, s.69), "bahar kokulum" (SİÇB, *Suçiçeği kızıma*, s.72), "tombul oğlan" (SİÇB, *İlkokula veda*, s.76), "kocaman yelkenli gemi" (SİÇB, s.83), "çocuksuz mutluluklar, çıtır simitler, sıcak çaylar, içten dostlar" (İGÜ, *Dilek*, s.8), "yaramaz kardeşim" (İGÜ, *Burnum*, s.11), "güzel balık" (İGÜ, *Benim babaannem bir balık*, s.19), "üzüm gözlüm" (İGÜ, *Gözler*, s.21), "ipek kanatlı bir kelebek" (İGÜ, *Kelebekler özgürdür*, s.26), "kepçe kulaklı" (İGÜ, *Kulaklar*, s.31), "mutlu bir yıl, sağlıklı bir yıl, gülümseyen bir yıl" (İGÜ, *Mutlu yıllar*, s.42), "bembeyaz giysi" (İGÜ, *Kelebek*, s.68), "güzel müzik" (İGÜ, *Okul çantası*, s.71), "kışın parıltısı, acımasız katliam, bir şenliğin sesleri" (İGÜ, *Düşler ülkesine yolculuk*, s.74-75), "rengârenk giysiler, kırmızı burnun" (İGÜ, *Palyaço*, s.79), "güçlü dal" (İGÜ, *Çocuk ve ağaç*, s.82).

b. Belirtme Sıfatları

İsimleri ve diğer sıfatları sayı yönünden tamlayan, yerlerini işaret eden, özelliklerini belli belirsiz olarak bildiren sıfatlar ve soru şeklinde olan sıfatların tümüne birden belirtme sıfatları denir. Belirtme sıfatları varlıklara ait olmayan, "geçici" özelliklerini bildirirler. Belirtme sıfatları 4 gruba ayrılırlar:

⁴⁴T. Kahraman (2005). *Çağdaş Türkiye Türkçesi Dilbilgisi* (3. Baskı). Ankara: Kendi yayını, s.78.

- İşaret sıfatları
- Sayı sıfatları
- Belgisiz sıfatlar
- Soru sıfatları

Neydim'in şiirlerinden örneklerle bu sıfatların nasıl kullanıldığına bakalım:

İşaret Sıfatları

“Görsün bu minik gözler

...

Uzansın bu minik eller

...

Konuşsun bu minik diller

...

Duysun bu minik kulaklar

...

Koşsun bu minik ayaklar”

(**SIÇB**, *Çocuklarımız*, s.36)

“Belki bu evdendir belki şu

Belki bu mahalledendir belki şu

Belki bu kenttedir belki şu”

(**SIÇB**, *Ne önemi var ki*, s.66)

Sayı sıfatları

“Bir biberon

Üç yaşına kadar ağzından düşmeyen.”

“Bir kırlangıç yuvası” (**SIÇB**, *İstersen inanma*, s.15), “üç kişilik martı ailesi, üç kişilik aile” (**SIÇB**, *Martılar ve insanlar*, s.31), “üç kuruş maaş” (**SIÇB**, *Hep sevdim ben babamı*, s.34), “ben bir çocuğum, ben bir anayım, ben bir babayım, bir dakika bin

yıl gelir” (SIÇB, *Kırmızı ışık çocukları*, s.40)...

Belgisiz sıfatlar:

“Herkes bağırp çağırıyordu.”

(SIÇB, *Dilerim yine gelir*, s.37)

“Bir sürü sanal hayvan”

(SIÇB, *Hayvan sever bir çocuk*, s.39)

Neydim’in şiirlerindeki sıfatlar genel olarak duygu ve düşüncelerin çözümünde yardımcı olacak unsurlar olarak yer almaktadırlar.

2.1.12. Sıfat tamlamaları

Neydim’in sıfat tamlamalarını çoğunlukla sıfat-fiil ekleri (-en, -esi, -mez, -ar, -dik (k), -di (ği), -ecek, -miş) ile oluşturduğu görülmektedir:

“Çingirak şingir şingir

Yalnızlığını paylaşan.

...

Kırmızı top

Hop hop hoplattığın.

...

Başlığın, çorapların, patiklerin

Tepe tepe kullandığın.”

(SIÇB, *Sihirli kutu*, s.10-11)

“Gören gözdür değerli olan

Duyan kulaktır, konuşan dildir

Koşan ayaktır, tutan elder

İnsandır o, bunlara değendir”

(SIÇB, *Çocuklarımız*, s.36)

“Üç kişilik martı ailesi
Yuva yaptılar
Karşı evin damında
Televizyon anteninin yanında.

...

Karşı evde üç kişilik aile
Dayalı döşeli salonda
Televizyonun karşısında
Oturuyorlar.”

(SİÇB, *Martılar ve insanlar*, s.31)

“...bir dakikalık özgürlük

...

Ben bir çocuğum
Kırmızı ışıklarda bekleyen
Yarı çıplak, soğuklarda üşüyen.

...

Uykusuz, yatağımı özleyen.

...

Okula hasret, duvarından gözleyen.”

(SİÇB, *Kırmızı ışık çocukları*, s.40)

“Oyunlarda arabaya kısıtığım

...

Uğruna okul kırdığım
Harçlığımla dondurma aldığım”

(İGÜ, *İki gözüm üzümüm*, s.28-29)

“Güzeli yazan parmaklar

Güzele çarpan yürekler

...

Kavgalar

Diliyorum size
Özgürlüğe adanmış
Barışlar
Diliyorum size
Paylaşım
Donanmış”

(İGÜ, *Mutlu yıllar*, s.43)

“Ben hep ağaçlar
Çizdim
Kırmızı yapraklı
Dalları olan
Yeşil kanatlı kuşlar
Kondurdum üstüne
Kimi uçan kimi cıvıldaayan

Ben hep bahçeler
Çizdim
Rengârenk çiçeklerle bezeli
Çocuklar
Çiçeklerden neşeli

Ben hep çeşmeler
Çizdim
Su akan, bal akan, süt akan
Kuzular, kuşlar, çocuklar
Her birinden mutluluk tadan”

(İGÜ, *Ressam*, s.53)

“Çocukluğum
İlk aşkım yüzünden
Dayak yenilen
Ardından ondan aldığım

Kokulu kalemde
Hüzünle burnumu titreten.”

(**SIÇB**, *Bir masal ülkesidir çocukluğum*, s.69-70)

“Ben küçücük bir kızım”

(**SIÇB**, *Hiç hesapsız*, s.48)

Ayrıca “karşı evin damında, karşı evde” (**SIÇB**, *Martılar ve insanlar*, s.31), “karşı çadırdaki, yan çadırdaki, öbür köydeki, arka çadırdaki” (**İGÜ**, *Nerden bilirdim ki*, s.40) gibi örnekler de yer-yön bildiren sıfatlardır.

Neydim’in şiirlerindeki sıfat tamlamaları dizelerdeki içtenliği güçlendirmekte, anlatımı bir tablo halinde canlandırmaktadır.

2.2. Dize ve cümle yapısı

2.2.1. Dize yapısı

Neydim’in şiirlerinde tek sözcüklü dizeler ve kırık dizeler dikkat çekmektedir. Şair, kısa dizelerini birkaç satır uzatıp aynı yüklemle sonlandırmıştır:

“Çocuk sarılmıştı
Annesine
Tut beni anne
Tut beni n’olur
Diyordu.”

(**SIÇB**, *Al benim kanatlarımı*, s.20)

Uzun dizelerinde söylemek istediği şeyi şiirlerin başlıklarıyla örtüşecek biçimde dile getirmiştir:

“Uçmayınca çiçek çiçek
Mutsuz olur bu kelebek
O yüzden söyleyin bana
Nasıl varılır oralara”

(İGÜ, *Kelebekler özgürdür*, s.27)

2.2.1.1. Tek sözcüklü dizeler

Sihirli kutu (SİÇB, s.11) adlı şiirin son dörtlüğüne baktığımızda, tek sözcüklü dizelerdeki anlam yoğunluğu dikkat çekmektedir:

“Bil bakalım
Ne var bu kutuda?
Buldum!
Doyamadığım çocukluğum.”

Böylece şair şiirde önemli olan unsuru ön plana çıkarmaktadır.

Tek sözcüklü dizelere paralellik oluşturan kısa dizelerin kullanımı da aynı etkiyi ortaya çıkarmak için tercih edilmiştir:

“Çocuklar
Çukur kazarlar
Çukurlara su koyarlar
Çukurda kayıklar yüzer”

(İGÜ, *Kahkaha ve çılgılık*, s.64)

2.2.1.2. Dize bölme

Kendi içinde bir tutarlılığa sahip, kompozisyon havasındaki mısra kümelenişleri, dize sıralanışları olan şiirler, düşünceyi yoğunlaştırıcı bir etki sağlamak amacıyla bölünmüştür.

Örneğin, *Bir başıma bırakmayın beni* (SİÇB, s.24) adlı şiirde yalnız kalırsa neler hissedeceğini anlatan bir çocuğun duyguları kırık dizelerle aktarılmaktadır:

“Yalnız kalınca
Korkuyorum
Büzülüyorum
Bir köşeye
Ama
Ana karnına benzemiyor
Sıcaklığı
Kimsenin kalp atışları
Duyulmuyor
Sevinci sevincim
Olmuyor
Üzüntüsü üzüntüm
Oyuncaklarım ses vermiyor
Çığlıklarına
Ne söylesem
Kendim dinliyorum
Yalnızlık zor iş
Bir türlü
Öğrenemiyorum”

Kırık dizeler vasıtasıyla, çocuğun yalnızlığının onu ne kadar derinden sarstığı açıkça belirtilmektedir. Konuşma dilinin doğallığı da şiire yansımaktadır.

“Boş bir lunaparkta / Dönüyor atlı karınca / Soğuk bir kış günü” cümlesiyle başlayan *Mutluluk* (SİÇB, s.58) şiiri, dize kırma biçimiyle üç dizelik olarak yazılmıştır. Bu hâliyle okunduğunda, kış mevsiminin soğukluğunu hissettirmekte ve anlatım tekdüzelikten uzaklaşmaktadır.

Şair bazı şiirlerinde ikiden çok dizede cümleyi bölmektedir:

“Ama
Eğer sadıksanız borcunuza
Benden ödünç aldığınız
Şu dünyayı

Geri verin de bana,
Borcumu ödeyeyim
Gelecek kuşaklara.”

(**SIÇB**, *Eğer sadıksanız borcunuza*, s.67)

“Dedem babaanneme
Sen benim
Balığımsın
Diyor
Anlamıyorum
Bakıyorum bakıyorum
Babaannemi hiç
Balığa
Benzetemiyorum
...”

(**İGÜ**, *Benim babaannem bir balık*, s.18)

“İyi saklamasın
İçinde kötüyü
Güzel saklamasın
Bedeninde cadıyı”

(**İGÜ**, *Mutlu yıllar*, s.43)

2.2.2. Cümle yapısı

Cümle yapısı her edebî eserde anlatımın gücü açısından oldukça önemlidir. Çocuk edebiyatı ürünlerinde öneminin daha da arttığını söylememiz gerekir. Çünkü çocuğun okuduğunu anlayabilmesi, onun kavrayışına uygun sözcük ve cümlelerle mümkündür.

Cümle yapısı dendiğinde nelerden bahsedeceğimizi belirtmek amacıyla bazı önemli tanımlamalara yer vermek istiyoruz:

Leyla Karahan, “Duygu ve düşünceler, cümle adını verdiğimiz birimlerle söz ve yazıya yansır.” diyerek cümlelerin duygu ve düşünceleri şekle sokan, iletilecek anlamı, herkes için ortak hale getiren dil birlikleri olduğunu ifade etmektedir.⁴⁵

Vecihe Hatiboğlu, cümleleri yapı olarak yalın, birleşik, sıralı tümce şeklinde üçe ayırmıştır (Hatiboğlu, 1972: 146).

Hamza Zülfikar yapılarına göre cümle çeşitlerini basit, birleşik, sıralı cümleler olarak sınıflandırmıştır.⁴⁶ Sınıflamasında yüklemi dikkate almıştır.

Dil bilgisel olarak konunun dağılmaması için daha fazla detaya girmeden, iyi bir anlatım için gerekli olan cümle kurulumunun çok çeşitli biçimlerde gerçekleştirildiğini söylemeliyiz. Bu çeşitliliği Neydim’in şiirleri çerçevesinde ele alarak şöyle sıralamaktayız:

2.2.2.1. Yüklem türüne göre cümleler

a. Fiil cümlesi

Muharrem Ergin’e göre, “Cümlenin varlığı için asgarî şart bir çekimli fiildir. Çekimli fiil cümlenin varlığı için lazım ve kâfidir.”⁴⁷

Neydim şiirlerinde fiil cümleleri, kesin bir zaman ifadesi olarak ve okuruna düşüncelerinden izler vererek isim cümlelerinden daha yoğun olarak kullanılmıştır:

“Sabah annen seni
Tertemiz giydiriyor
Bembeyaz giysiyle
Çıkıyorsun
Sokağa”

(İGÜ, *Kelebek*, s.68)

⁴⁵L. Karahan (2000). *Türkçede Söz Dizimi*, Ankara: Akçağ yayınları, s.16.

⁴⁶H. Zülfikar (1995). *Terim Sorunları ve Terim Yapma Yolları*, Ankara: TDK yayınları, s.141.

⁴⁷M. Ergin (1983). *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul: Boğaziçi yayınları, s.376.

“Anne çıkardı kanatlarını
Uzattı yavrusuna”

(**SIÇB**, *Al benim kanatlarımı*, s.20)

“Onunla oynarız
Gülüşür, kıkırdarız”

(**SIÇB**, *Dedem*, s.42)

a. İsim cümlesi

İsim cümlesi, “yüklemi bir isim veya isim grubu olan cümlelerdir.” (Karahan, 2000: 96).

Neydim’in şiirlerinde isim cümlelerine daha az rastlıyoruz:

“Dün sınıfta
Ortalık karmakarışıklı.”

(**SIÇB**, *Dilerim yine gelir*, s.37)

“Baktım siyahsın
Gördüm zeytinsin
Aaa seninki yeşil
Ama seninki mavi

Şehlası da var
Kahverengi de”

(**İGÜ**, *Gözler*, s.21)

“Sana olan sevgim
Ulaşılmaz dağlar kadardır”

(**İGÜ**, *Düşler ülkesine yolculuk*, s.76)

2.2.2.2. Yapılarına göre cümleler

Neydim, şiirlerinde hem basit hem de birleşik cümleler kurmuştur. Bunları bazen ayrı ayrı bazen de birlikte kullanmıştır.

Basit cümlelerde fiil cümlelerinin kullanımı daha yoğundur.

Birleşik cümleler, girişik birleşik cümle özelliğindedir ve fiilimsilerle kurulmuş olup karmaşık yapıda değildirlir.

a. Basit cümle

Bir düşünceyi, bir duyguyu veya bir oluş ve kılışı yargı hâlinde anlatan ve bir tek çekimli fiil ya da ek fiil ile kurulan ve en az bir özne ile bir yüklemden oluşan cümle türüdür.⁴⁸

Özellikle çocuk şiirleri için tercih edilebilecek bu cümleler, Neydim tarafından çokça kullanılmıştır.

Neydim'in şiirlerinden basit isim cümlelerine örnekler:

“Bir masal ülkesidir

Çocukluğum”

(**SIÇB**, *Bir masal ülkesidir çocukluğum*, s.68)

“Dede sen benim kahramanımsın”

(**İGÜ**, *Düşler ülkesine yolculuk*, s.75)

Basit fiil cümlelerine örnekler:

“Gelecek harçlığımla

Rengârenk boyalar alacağım”

(**SIÇB**, *Bilmece*, s.25)

“Öğretmen tahtada

Prizmayı anlatıyor.

...

Öğretmen tahtadan indi

Aslı'yı kucakladı.”

---

⁴⁸Z. Korkmaz (1992). *Gramer Terimleri Sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları, s.20.

(SICB, *Aslı niye ağlıyor öğretmenim?*, s.32)

“Annem bana
Sobaya yaklaşmayı
Yasakladı.”

(SICB, *Bir bilse*, s.33)

Birleşik cümle

Bir temel yargı ile bir ya da birden çok yan yargıdan oluşan; içinde bir temel tümce ile bir ya da birkaç tümceansi, yan tümce, iç tümce bulunan yargılı anlatıma birleşik tümce denir.⁴⁹

Neydim, çocukların anlayabileceği düzeyde birleşik cümlelerden oluşan dizeler de kaleme almıştır:

“Babam bana para verdi
Ben de gidip silgi aldım”

(SICB, *Bilmece*, s.25)

“Korkardı bize mahçup olmaktan”

(SICB, *Hep sevdim ben babamı*, s.34)

“Annem öyle öfkeliydi ki
Bak bak da gör dedi”

(İGÜ, *Hangisi daha kirli?*, s.16)

“Babaannem
Bir daldı
Denize

---

⁴⁹H. Dizdaroğlu (1976). *Tümcebilgisi*, Ankara: TDK yayınları, s.191.

Çok uzaklardan çıkıp
El salladı bize”

(İGÜ, *Benim babaannem bir balık*, s.19)

“Bilir misin ki ben
Sen beni tutarsan uçarım
Bilir misin ki ben
Sen tutarsan gökyüzünden el sallarım”

(İGÜ, *Uçurtma*, s.56)

“Ah bu günü bilseydim
Büyüme hiç istemezdim”

(İGÜ, *Pencere ve ihtiyar*, s.73)

2.2.2.3. Yüklemin yerine göre

Neydim’in şiirlerinde kurallı ve devrik cümleler yer almaktadır. Bu cümleleri genellikle beraber kullandığını da görmekteyiz:

“Bir evren istiyorum
Barışın hüküm sürdüğü,
Bir evren istiyorum
Sevginin yeşerdiği.

Ben bir çocuğum
Sevgi verin bana,

Ben bir çocuğum
Umut verin bana.

Almayın oyuncaklarımı

Anılarım var onlarda,
Atmayın oyuncaklarımı
Aranmasın sokaklarda.”

(SİÇB, *Barış şarkısı*, s.80)

a. Kurallı (düz) cümle

Yüklemi sonda bulunan cümledir.

Neydim’in en sık kullandığı cümlelerdir:

“Dün küstüğüm arkadaşım
Bugün barışıp oynayacaktım.”

(SİÇB, *Siz benim yüreğimdaki depremi anlar mısınız?*, s.57)

“Televizyonda büyükler
Hep yalan söylüyor.
...
Hep kavga ediyor.”

(SİÇB, *Ben dürüstüm öğretmenim*, s.50)

“Ben bir kardan adam yapacağım”

(İGÜ, *Yolculuk*, s.63)

“Çocuklar
Çukur kazarlar”

(İGÜ, *Kahkaha ve çığlık*, s.64)

b. Devrik cümle

Yüklemi başka bir ögeden önce zikredilen cümlelere de devrik cümle adı veriliyor.⁵⁰

Neydim, anlam yoğunluğunu esas aldığı şiirlerinde devrik cümlelerle tavrını harekete dönüştürmektedir:

---

⁵⁰M. K. Bilgegil (1982). *Türkçe Dil Bilgisi*, İstanbul: Dergah yayınları, s.53.

“Hep sevdim ben babamı.”

(**SIÇB**, *Hep sevdim ben babamı*, s.34)

“Bir kapının ardında

Bir çocuk

Ağlıyor durmaksızın.”

(**SIÇB**, *Ne önemi var ki*, s.66)

“Bekliyor bütün herkes

Tutmuş nefesleri”

(**İGÜ**, *Düşler ülkesine yolculuk*, s.75)

Olumsuz devrik cümlelere örnekler:

“Kalkmadı eli hiç bana

Tek bir tokat dışında.”

(**SIÇB**, *Hep sevdim ben babamı*, s.34)

“Kapatmayın onları / Tutmayın onları / Engellemeyin onları / Çekmeyin onları / Bağlamayın onları”

(**SIÇB**, *Çocuklarımız*, s.36)

“Bir daha tutmayacak ipimden

O minik çocuk.”

(**SIÇB**, *Uçan balonun son arzusu*, s.61)

2.2.2.4. Anlamlarına göre cümleler

Neydim olumlu ve olumsuz cümleleri şiirlerinde genellikle bir arada kullanmıştır.

a. Olumlu cümleler

“Sıcacık annemi isterim

Babam da olsun yanında

Yuvam olsunlar benim

Büyütsün sevincimi”

(SİÇB, *Bebeğim ben*, s.62)

“Önünden geçerken elim ayağım dolaşırdı

Beni görür görmez köpeğiniz havlardı”

(İGÜ, *Leylalar’ın evinden geçerken*, s.61)

b. Olumsuz cümleler

“Televizyonda büyükler

Hiç paylaşmayı bilmiyor.

...

Birbirlerini hiç dinlemiyorlar.”

(SİÇB, *Ben dürüstüm öğretmenim*, s.51)

“Kızma bana öğretmenim

Dileğim deprem değildi”

(İGÜ, *Nereden bilirdim ki*, s.41)

c. Soru cümlesi

Neydim hem soru eklerini hem de soru kelimelerini kullanarak oluşturduğu soru cümlelerine şiirlerinde oldukça yer vermiştir.

Şairin soru eki ile kurduğu soru cümleleri:

“Ben nereden geldim

Diye sorduğumda

...

Hiç bebekler lahanaya sığar mı?

...

Benim bohçacı kadına benzer yanım var mı?”

(SİÇB, *Ne santıyorsunuz beni?*, s.19)

“Sen ıslık çalmayı

Bilir misin arkadaş?”

(**SIÇB**, *Sen ıslık çalmayı bilir misin?*, s.22-23)

“İçtin mi gene?”

(**SIÇB**, *Hep sevdim ben babamı*, s.34)

“Siz beni hayvanları sevmez mi sanıyorsunuz?”

(**SIÇB**, *Hayvan sever bir çocuk*, s.38-39)

“Televizyonda büyükler

Hep yalan söylüyor.

Sen de söyler misin öğretmenim?

...

Hep kavga ediyor.

Sen de eder misin öğretmenim?

...

Hiç paylaşmayı bilmiyor.

Sen de bilmez misin öğretmenim?

...

Birbirlerini hiç dinlemiyorlar.

Sen de dinlemez misin öğretmenim?”

(**SIÇB**, *Ben dürüstüm öğretmenim*, s.50-51)

“Yaptın mı ödevini?”

(**SIÇB**, *Çocuk olmanın hoşluğu (!)*, s.54)

“Ama siz bana onların tek tek anılarını anlatabilir misiniz?

...

Siz benim yüreğimdeki depremi anlar mısınız?”

(**SIÇB**, *Siz benim yüreğimdeki depremi anlar mısınız?*, s.57)

“Yarını benden

Beni yarından
Koparmayın
Olur mu?"

(**SIÇB**, *N'olur*, s.79)

"Bilmek istiyor muyum?
İstemiyor muyum?
Bilebilir miyim?"

Bilebilmek
İster miyim?
İstettirilir miyim?"

Yapmalı mıyım?
Yapabilir miyim?
Yapmayı istemeli miyim?"

(**İGÜ**, *Çocuk ve yapabilmek*, s.78)

Soru sözcükleri ile kurulanlar:

"Babam beni öpmedi
Bu gece
Niye ki acaba?"

(**SIÇB**, *Niye ki?*, s.9)

"Bil bakalım
Ne var bu kutuda?"

(**SIÇB**, *Sihirli kutu*, s.10)

"Bilin bakalım ne yapacağım?"

(**SIÇB**, *Bilmece*, s.25)

"Ne mi anlatıyorlar?"

(**SIÇB**, *Martular ve insanlar*, s.31)

“Ne zaman

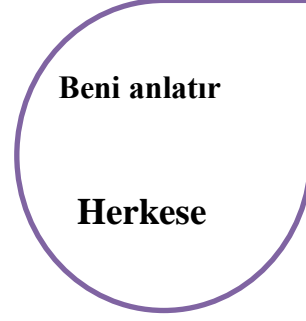
Nerede

Nasıl

Kiminle

Olursam olayım

Onsuz ben ne yapardım”

Onsuz ben ne yapardım”

(**İGÜ**, *Ağzım*, s.14)

“Orada ne yapıyorsun

Diye sordu çocuk

...

Gelirsem benimle oynar mısın

Diye sordu yıldız”

(**İGÜ**, *Çocuk ve yıldız*, s.84)

“Sen ne işe yararsın

Diye sordu çocuk”

(**İGÜ**, *Çocuk ve silgi*, s.87)

d. Ünlem Cümlesi

Soru cümlesi iken ünlem anlatımında kullanılan ifadeler:

“Yalan mı

Kim demiş”

(**SIÇB**, *Kedim*, s.12)

“Kim inanır?”

(**SIÇB**, *İstersen inanma*, s.17)

“Dayak mı
O da ne?”

(**SIÇB**, *Söyleyin yoksa*, s.71)

“Okulum, hoşça kal!
Gözüm arkada gidiyorum
Emin ol!”

(**SIÇB**, *İlkokula veda*, s.76-77-78)

Ünlem ve soru cümlelerinin beraber kullanıldığı *Kimsin sen?* adlı şiire burada yer verebiliriz:

“Hey çocuk!
Kim verdi sana bu keten ayakkabıları?
Onlar benim.

Hey çocuk!
Kim gösterdi sana bizim evi?
Nasıl girersin odama?
Orası benim.

Hey çocuk!
Ne arıyor tahta arabam sende?
O benim.

Hey çocuk!
Nasıl çıkarsın babamın kucağına?
Nasıl okşar babam saçlarını?
Baba benim.

Hey çocuk!

Annem sana niye yumurta pişiriyor?
En sevdiğim rafadan,
O benim.

Hey çocuk!
Üstündeki giysiler de benden çalınmış.
Onlar benim.

Hey çocuk!
Bakışların ne kadar da bana benziyor?
Kim koydu sana benim adımı?
Kimsin sen?"

(İGÜ, *Kimsin sen?*, s.74-75)

2.3. Ses unsurlarından yararlanma

Bertolt Brecht, Attila İlhan ve Özdemir Asaf'ın şiirlerinden etkilendiğini söyleşimizde dile getirmiş olan Neydim, şiirlerinin ses özelliklerini sağlamada onlarla aynı paralelliktedir. Brecht'in keskin dilini, İlhan'ın şiir estetiğini, Asaf'ın sanat anlayışını şiirlerinde kendine özgü üslubuyla çocuklara uygun bir gerçeklikle sunmaktadır.

2.3.1. Kafiye ve redif

Redif, şiirde mısra sonlarında kafiyeden sonra yinelenen aynı ses ve anlamdaki ekler ya da kelimelerdir. Dize sonlarında yer alması ve belli bir düzene sahip olması bakımından kafiye, önemli bir ahenk sağlayıcıdır. Redif ise eş görevli ekler ya da sözcüklerin tekrarıyla sağlandığı için bu noktada kafiyeden daha etkilidir.

Neydim, şiirlerini çocukların yaşamına dönük olarak "çocuklar için özgürlük seslenişi" olarak tanımladığından, redif ve kafiye kaygısı taşımamaktadır.

Bu seslenişte kelimeler de özgürdür ve bu sebeple şiirin sesine yönelik bir müzikalite sağlamak amacıyla kullanılmış uyaklar dikkat çekmektedir.

Şairin kafiye kullanımındaki bu serbestliği, düzenli bir kafiye şemalanışı sağlamamaktadır. Şairin tamamen kendi üslubunu kullanarak oluşturduğu dizelerde yer alan kafiye çeşitlerine bakalım:

a. Tam kafiyeli dizeler

Tam kafiye, bir ünlü ve bir ünsüz benzerliğine dayanmaktadır.

Neydim'in şiirlerinde örneklerini bulabileceğimiz bu kafiye çeşidi, şiire kattığı müzikalite ile dikkat çekmektedir.

“-anım**sa**
-tut**muştu**
-ol**masa**
-unut**muştu**”

(**SIÇB**, *İlkokula veda*, s.76)

“-muştu” eki de her iki sözcükte geçmiş zaman ekleri olarak aynı görevde kullanıldığından ek halinde rediftir.

“-**der**
-**yer**
-**sever**
-**esner**
-**gider**”

(**SIÇB**, *Kedim*, s.12)

“-ok**şar**
...
...
-pat**lar**”

(**SIÇB**, *Sen seç*, s.43)

b. Zengin kafiye dizeler

Zengin kafiye, mısra sonlarında en az üç ses benzerliğiyle oluşan uyaktır. Şairin yer yer kullandığı bu kafiye türüne şiirlerinden örnekler verelim:

“-çocuğum

-bekleyen

-üşüyen

-alın!

-çocuğum

-bekleyen

-özleyen

-abi?

-çocuğum

-bekleyen

-gözleyen

-çocuğum

-beklerim

-sevinirim

-özgürlüğüme”

(SİÇB, *Kırmızı ışık çocukları*, s.40)

c. Tunç kafiye dizeler

“-heyecenlandıran bir **evdi**

-duran bir **devdi**”

(İGÜ, *Leylalar'ın evinden geçerken*, s.61)

Neydim, dizelerin sıralanışında belli bir kurala bağlı kalmamıştır. Dizelerin uzunlukları ya da kısalıkları, kafiye ve redif gibi unsurları kurallara bağlı kalmadan ele almıştır.

3.2.3.2. Tekrarlar

2.3.2.1. Ses tekrarları

a. Ünlü harflerin tekrarı (Asonans)

Asonans, vurgulu hecelerde aynı veya benzer ünlü seslerin tekrarıdır. Birbirine yakın olan kelimelerin bazen izleyen vurgusuz hecelerinde, ünlü harflerin belirgin bir biçimde sıklıkla tekrar edilmesiyle sağlanır. (Çetin, 2004: 241).

Neydim, şiirlerinde ünlü harflerin tekrarlarıyla dizeler arasında hoş bir geçiş sağlamıştır:

“Sıcacık bakışlar isterim
Isıtsın gözlerimi
Alsın götürsün uzaklara
Minicik dertlerimi”

(SİÇB, *Bebeğim ben*, s.62)

Burada bir örnek olarak verdiğimiz dördlükte -ı ve -i seslerinin kullanımı ile bir ahenk sağlanmış, asonans yapılmıştır.

-a sesleri:

“Almayın oyuncaklarımı
Anılarım var onlarda,
Atmayın oyuncaklarımı
Aranmasın sokaklarda.”

(SİÇB, *Barış şarkısı*, s.80)

b. Ünsüz harflerin tekrarı (Aliterasyon)

Alt alta gelen mısraların aynı ünsüzle başlaması aliterasyon olarak adlandırılmaktadır. Neydim’in şiirlerinde bu kullanıma rastlanmaktadır:

“ ...
Görsün bu minik gözler
Güneşin yedi rengini
...
Duysun bu minik kulaklar
Doğanın tüm sesini

(SIÇB, *Çocuklarımız*, s.36)

“
...
Basıyorum düğmesine kedi geliyor
Besliyorum, gezdiriyorum,
...”

(SIÇB, *Hayvansever bir çocuk*, s.38)

“
...
Koşma düşeceksin
Kafanı kıracaksın!
...”

(SIÇB, *Çocuk olmanın hoşluğu (!)*,s.55)

“
...
Kızdı gökkuşağı
Kızardı öfkesinden
...”

(SIÇB, *Gökkuşağı ne renk?*, s.82)

Ses tekrarlarının şairin şiirlerine kattığı canlılık şiirdeki anlam ile bütünleşerek kullanıldığını söylemek mümkündür. Ses akışlarının ifadeyi güçlendirerek şiirsel üsluba zenginlik kattığı görülmektedir.

2.3.2.2.Dize Tekrarları

Neydim’in şiirlerine ahenk katan önemli uygulamalardan biri de tekrarlardır. Bazı dizelerde kelime tekrarları yapılırken, aynı cümlenin tekrarından oluşan dizeler de karşımıza çıkmaktadır.

a. Kelime tekrarlarının yer aldığı dizeler

İki dördlük ve son bölümünün bir beşlikten oluştuğu *Öğretmenim* (SIÇB, s.18) adlı şiirde her dizenin başında yer alan “Öğretmenim” kelimesinin tekrarı ile yükselen bir ahenk oluşturulmuştur.

b. Aynı cümlelerin tekrarından oluşan dizeler

Neydim, aynı cümlelerin tekrarından oluşan dizeler ile şiirlerinde müzikal bir yapı oluşturmaktadır:

“Babam beni öpmedi
Bu gece
Niye ki acaba?”

(**SIÇB**, *Niye ki?*, s.9)

İki altılı bir yedili dizeden oluşan şiirde bu iki cümleye her dize başında yer verilmiştir.

Beş dördlüğün ilk iki dizesinde yer alan “Bil bakalım / Ne var bu kutuda?” (**SIÇB**, *Sihirli kutu*, s.10) soru cümlesi; üç dördlük ve bir altılığın ilk iki dizesinde yer alan “Ben nereden geldim / Diye sorduğumda” (**SIÇB**, *Ne sanıyorsunuz beni?*, s.19) cümlesi; “Sen ıslık çalmayı / Bilir misin arkadaş?” (**SIÇB**, *Sen ıslık çalmayı bilir misin?*, s.22-23) tekrarı üç altılık ve bir sekizlikten oluşan şiirin her mısrasının ilk iki dizesinde yer alıyor.

Aynı şekilde *Nereden bilirdim ki* (**İGÜ**, s.40-41) dört beşlik ve bir dokuzluktan oluşan şiirin, her beşliğinde “Kızma bana öğretmenim / Yeniden bir deprem / Diliyorum ben” tekrar eden dizelerken, bu durum şiirin son bölümü olan dokuzluk kısmında bozulur: “Kızma bana öğretmenim / Dileğim deprem değildi / Dileğim” şeklinde devam eder. “Nereden bilirdim ki” dizesiyle son bulur.

Nereye gitsem (**İGÜ**, s.88-89) adlı şiirin dört dördlüğünün ilk iki dizesi “Nereye gitsem / Oraya geldiler” şeklinde tekrarlanmıştır. Son bölümün ilk dizelerinin başında “Nereye gitsem” ifadesinin tekrarı yer almaktadır:

“Nereye gitsem bilmiyorum
Nereye gitsem diye düşünmüyorum
Nereye gitsem
Hiç ardıma bakmıyorum
Nereye gitsem biliyorum
Hep sevdiklerim peşimde”

Neydim zaman zaman yaptığı tekrarları şiirin akıcılığına uygun olarak ayrı bir bölüm halinde belli mısralardan sonra veriyor:

“Okulum, hoşça kal!
Gözüm arkada gidiyorum
Emin ol!”

(SİÇB, *İlkokula veda*, s.76-77-78)

Sözleriyle şiire başlayan şair, bu dizeleri her dörtlükten sonra tekrarlayarak ilkokulu bitiren bir çocuğun ruh haline özgü bir anlatım oluşturmuştur.

Aynı şekilde *Uçurtma* şiirinde (İGÜ, s.56-57) yer alan;

“Tut beni arkadaşım
İki elinle tut

Sıkıca tut” cümleleri, araya giren farklı sayıdaki dizelerden sonra tekrarlanarak şiirde beş kez yer alıyor. Ayrıca “Sıkıca tut” cümlesinin yazılışı ilk iki tekrardan daha içeride tutularak, çocuğa seslenen uçurtmanın ağzından okuyucuya tutma eyleminin önemi anlatılmak isteniyor.

Aynı şiirde “Bilir misin ki ben” dizeleri, ilk dörtlükte ve ilk beşlikte tekrarlanmaktadır.

Neydim’in dize başı ve sonunda tekrara başvurduğu örnekler de var. Örneğin, *Büyücü* (İGÜ, s.: 49) adlı şiirin her dizesi “Bir üflesem” diye başlayıp “Ne güzel olurdu” diye bitiyor. Sanki şiirin adını oluşturan büyücü kelimesine baktığımızda, bu tekrarlar büyücünün sözleri olarak beliriyor.

Hemen her şiirinde bulabileceğimiz bu örnekleri başarıyla yerleştirmiş olan Neydim, böylece okuyanda söyleyiş güzelliği uyandırmaktadır. Tekrarlanan dizelerin hiçbiri gereksiz değildir. Bizce bu tekrarlar, özellikle çocuğun ilgisini şairin istediği konuya çekmede başarılıdır.

2.4. Biçim

2.4.1. Nazım Birimi

Şiir mısralardan oluşur. Mısraların kuruluşu, kümelenişi nazım birimini meydana getirir. Türk şiirine bakıldığında halk şiirinde ayrı, divan şiirinde ayrı nazım birimleri kullanıldığı görülür. Ancak çağdaş şiirimiz büyük ölçüde serbesttir. Şairler ya istedikleri

sayıda dizeden oluşturdukları bölümler hâlinde yazmaktadırlar şiirlerini ya da hiçbir bölümlenmeye gitmeden dizelerini art arda sıralamaktadırlar.

Şiirleri gözden geçirildiğinde Neydim'in de belirli bir nazım biçimini tercih etmediği, çeşitli dize sayılarına sahip bentler ve üçlük, dörtlük, dize nazım birimleri kullandığı görülmektedir. Şiirlerindeki nazım birimleri arasındaki dize sayısındaki farklılık dikkat çekmektedir: Tek dizeden oluşan *Merhaba bahar* (İGÜ, s.47) adlı şiiri, yirmi bir dizeli tek birimden oluşan *Elveda kumru* (SİÇB, s.21) adlı şiiri örnek olarak gösterebiliriz.

Tablo 1. Tek dizeden oluşan şiirler

Kitap Adı	Şiir Adı	Dize Sayısı
Sen Islık Çalmayı Bilir misin?	Kedim	12
S.I.Ç.B.	Bir başıma bırakmayın beni	19
S.I.Ç.B.	Dostluk	15
S.I.Ç.B.	Dilerim yine gelir	10
S.I.Ç.B.	Elveda kumru	21
S.I.Ç.B.	Ne önemi var ki	14
S.I.Ç.B.	Eğer sadıksanız borcunuza	12
S.I.Ç.B.	N'olur	6
S.I.Ç.B.	Gökkuşağı ne renk?	8
İki Gözüm Üzümüm	Hangisi daha kirli?	12
İ.G.Ü.	Aydede	9
İ.G.Ü.	Bayram şekeri	9
İ.G.Ü.	Kulaklar	8
İ.G.Ü.	Dedem beni severken	8
İ.G.Ü.	Merhaba bahar	4
İ.G.Ü.	Geçmiş gelecek	12
İ.G.Ü.	Bir sabah	12
İ.G.Ü.	Haydi	10

İ.G.Ü.	Leylalar'ın evinden geçerken	8
İ.G.Ü.	Pencere ve ihtiyar	8

Tablo 2. İki dizeden oluşan şiirler

S.I.Ç.B.	Bilmece	Üçerli iki dize
S.I.Ç.B.	Bir bahçe kurun	On yedili dize+dokuzlu dize
S.I.Ç.B.	Mutluluk	Üçlü+dörtlü
İ.G.Ü.	Dilek	Beşli+sekizli
İ.G.Ü.	İki gözüm üzümüm	Sekizli+altılı
İ.G.Ü.	Oyun	İki dörtlük
İ.G.Ü.	Acaba ne?	Dörtlü+on birli
İ.G.Ü.	Yolculuk	Dörtlü+altılı
İ.G.Ü.	Kahkaha ve çığlık	İki yedilik
İ.G.Ü.	Çocuk ve yıldız	Dörtlü+ikili

Görüldüğü gibi iki birimden oluşan, dizelerin de sayıları birbirine eşit olan sadece iki şiir bulunmaktadır: *Oyun* ve *Kahkaha ve çığlık* (İGÜ, s.33;64).

Şiirlerinin nazım birimi ne olursa olsun konu bakımından her zaman bir bütünlük taşıdığı görülmektedir. Çünkü Neydim için önemli olan biçim değildir. Söyleyeceği söz oranında dizeler kurmuştur.

2.4.2.Nazım Biçimi

Şiirlerin dize sayılarının, ölçülerinin ve kafiyeleniş şekillerinin belirli bir nazım birimi temel alınarak gösterdiği özellikler nazım biçimini oluşturmaktadır.

Çocuğun duygu dünyasına hitap eden serbest şiirler de ritmik içyapılarıyla onların ilgilerini çekebilmektedir.⁵¹

Neydim'in şiirlerini serbest nazım biçimi olarak değerlendirmek uygun olacaktır. Serbest nazım biçimi, şairlerin, Türk edebiyatındaki ya da Batı edebiyatındaki belirli nazım biçimlerini birtakım değişikliklere uğratarak kullanmalarının yanı sıra herhangi bir ölçü kalıbına ve uyak örgüsüne bağlı kalmadan, kimi zaman eşit dize sayısı ile kimi zaman da farklı dize sayılarıyla oluşturdukları nazım biçimlerini de kapsar.

Neydim'in şiirlerinde nazım birimleri çeşitli biçimlerde öbekleşerek sabit ve sabit olmayan nazım biçimlerini oluşturmaktadır. Bu bakımdan Neydim'in şiirlerini dize sayılarına göre ele alarak tasnif etmek de mümkün değil. Çünkü şiirlerin dize sayıları bir bütünlük göstermiyor. Örneğin, 10 dizelik tek bentten oluşan *Dilerim yine gelir* (SIÇB, s.37), 9 dizelik tek bentten oluşan *Bayram şekeri* (İGÜ, s.24) gibi şiirlerinin yanında 2+2+2+2'lik *Çaresizlik* (SIÇB, s.46), 4+4+4+4'lük *Pabuçlarım* (İGÜ, s.36-37) ve 6+6+6+6'lük *Ben dürüstüm öğretmenim* (SIÇB, s.50-51) şiirleri de mevcuttur. Genellikle şiirlerinin son dizelerinde yer verdiği eksik ifade kullanımı, şairin söylemek istediklerinin özünü oluşturmaktadır.

Şair, bazı şiirlerinde sözcükleri bir resim hâlinde vermektedir. Böylece şiirin görüntüye dayalı şekli aracılığıyla konuya dikkat çekmektedir: Dizeleri aynı sırada değil de daha içeriden ya da dışarıdan başlatarak (İGÜ, *Dilek*, s.8-9) ya da tek bir dizeyi ayrı olarak yan sayfada yazarak (İGÜ, *Ağzım*, s.14-15), basamaklar halinde dizeler oluşturarak (İGÜ, *26 Ocak'ta kızıma*, s.66), tek dizeli şiirler yazarak (SIÇB, *Karışık hesap*, s.64-65), daha büyük bir yazı boyutu ile şiirini sonlandırarak (SIÇB, *Bana bir bahçe kurun*, s.45; *Hiç hesapsız*, s.49), dizeyi kelimeye kelimeyi de harfe indirgeyerek (İGÜ, *Yaşam boyu dersler*, s.45) biçimsel olarak anlatımı desteklemiştir.

Örneğin, *Dilek* (İGÜ, s.8-9) şiirinde ilk dizeden sonraki dört dizeyi birbirinden daha içeride başlatarak yazmış; diğer sayfada devam eden sekiz dizinin ilk dördünü dışarıdan içeriye, son üçünü tekrar içeriden dışarıya doğru yazmıştır. Bakıldığında bir dalga

---

⁵¹H. Güleç ve H. Geçgel (2005). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Kök yayıncılık, s.117.

görüntüsünü andıran bu dizelerin sıralanışı, okurun kendisini vapurda ya da sahil kıyısında hissetmesine neden olacak kavramlarla aktarılmaktadır: “Çıtır simit, sıcak çay, içten dostlar, deniz hışırtıları, ...”.

“Çocuksu mutluluklar

Diliyorum size

Çıtır simitler

Sıcak çaylar

İçten dostlar”

Yan sayfada şiirin görsel sunumu şöyle:

“Serçe cıvıltıları

Çocuk patırtıları

Kaşık tıkırtıları

Yürek patırtıları

Yaprak kıpırtıları

Deniz hışırtıları

Kedi mırıltıları

Nice yılları”

Ağzım (İGÜ, s.14-15) şiirinde dört dize alt alta soru cümlelerinden oluşmaktayken içeriden başlanan beşinci dize düz bir cümleden oluşmaktadır:

“Ne zaman

Nerede

Nasıl

Kiminle

Olursam olayım”

Yan sayfada ise konuşma balonu içinde yer alan “Beni anlatır Herkese” sözcüğünden “Herkese” kelimesi hem büyük harfle başlamakta hem de yazı boyutu daha büyüktür. Baloncunun altında “Onsuz ben ne yapardım” ifadesiyle konu noktalanmakta ve şiir

sonlandırılmaktadır. Soru işareti “Onsuz ben ne yapardım” ifadesinin sonunda değil de yan sayfada bir konuşma balonu içinde ayrı olarak verilmektedir.

Aydede (İGÜ, s.23) şiirinde Neydim, “Ay” kelime tekrarı ile tek dokuzluktan oluşan dizelerle bir ay çizmek istemekte ve böylece şiirinde anlattığı kavramı görselleştirmeyi amaçlamaktadır:

“Ay
Ay de
Ay dede
Ay dede
Ay dedeme
Ay dedeme de
Ay dede dedeme deme
Ay dedeme dede deme
Ay dede dedeme dede demesinler de”

26 Ocak'ta kızıma (İGÜ, s.6-67) şiirinde Neydim, kızının doğuşunun verdiği mutluluğun tablosu olarak dizeleri adeta dans eder bir görüntü oluşturacak şekilde sıralamaktadır:

“Nar tanesi
Nur tanesi
Babasının bir tanesi
Nerelerden gelir sesi
Annesinin bebişi
Ciğerimin köşesi
Gözümün pırıltısı
Kalbimin çarpıntısı
Ruhumun ışıltısı
Denizlerin çarpıntısı
Kimler gelmiş
Kimler gelmiş

Dördüncü Bölüm

Çocuğa Görelilik İlkesi Bağlamında Değerlendirme

Çocuk edebiyatımıza kazandırdığı şiirlerini içerik ve sunuluş bağlamında incelediğimiz Necdet Neydim'in şiirlerini bu bölümde çocuk edebiyatı ölçütlerini esas alarak değerlendireceğiz. Burada amacımız, şiirlerin dil ve üslup, konu, ileti, karakter, resimler, yazım ve noktalama gibi iç yapı özellikleri ile ilgili olarak 6-12 yaş çocuklara uygun olup olmadığının saptanmasıdır. Dolayısıyla çocuk edebiyatı ölçütlerinin şiirlerdeki kullanımına dikkat çekilerek, ebeveynlere ve eğitimcilere bir nebze de olsa yardımcı olabilmektir. Böylece çocuklarımızı ve öğrencilerimizi yaşlarına uygun ve nitelikli şiirlerle buluşturmak mümkün olacaktır.

Çocuğa görelilik ilkesi, “çocuğun düşlem gücüne seslenen, onu rahatça ve tat alarak okuyup anlayabileceği dili ve anlatım biçimini barındıran ilgi duyabileceği konuları işleyen, onu duygu ve düşünce yönünden besleyen, kurgusu ve olay örgüsü karmaşık olmayıp onu kavrayabileceği bir düzeyde olan, dikkat dağıtıcı ayrıntılardan arıtılmış olan” olarak tanımlanabilir (Sever, 2003:9).

Neydim'in şiirleri ile dünyaya ve insanlara özgü farklı bakış açısı kazanacak olan 6-12 yaş arası çocuk okurların seslenişleridir. Bu sebeple de gerçekçi ve duyarlılık dolu seslenişlerdir.

“Çocuk gerçekliği onun özgürlüğünü, onun eşitliğini tanımlayıp saygı gösterirken bunu çocuğun ‘kendi yaşının gerçekliği’ içinde yapar.”⁵² diyen Neydim, çocuk için ortaya konmuş eserlerin eğitici, öğretici nitelik taşımaktan öte çocukların duygu ve düşüncelerine yer veren ayrı bir yanı olması gerektiğinin vurgusunu yapar.

Çocuğa görelilik ilkesini oluşturan unsurlar şunlardır: Dil ve üslup, konu, ileti, karakter, resimler, yazım ve noktalama.

Bu ilkeleri önce ayrı ayrı ele alıp açıklayarak netleştireceğiz. Sonrasında ise Neydim'in şiirlerinde bu ilkelerin yer alıp almadıklarını ortaya çıkaracağız.

---

⁵²N. Neydim, Sözelti Yola Çıkarken, <http://www.sozelti.com/yolacikarken.html>. (Erişim Tarihi: 05.08.2013).

1. Dil ve Üslup Özellikleri

Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin çocuğa kurduğu dünyayı ona anlatabilmesi için hedeflediği yaş grubuna uygun, anlaşılır biçimde sözcükler seçmesi, cümleler kurması gereklidir.

Oğuzkan çocuk yayınlarındaki cümle ve paragrafların, sözcük ve deyimlerin çocuk okurların okuma yeteneklerine, kavrayış güçlerine ve kelime dağarcıklarına uygun olarak seçilmesi gerekliliği üstünde durur ve şunları ekler: “Öğretici yazı ve kitapların dışında sık sık terim kullanmak yerine kavramları kolay anlaşılır biçimde açıklamak yolu seçilmelidir” (Oğuzkan, 2000: 370).

Hem çocuğun dil gelişimini sağlaması bakımından hem de okuduğu metni anlayıp yorumlayarak dil zevkine ve bilincine ulaşmasını gerçekleştirmesi anlamında dil ve üslubun özenli kullanımı gereklidir.

Dil ve üslup bakımından Neydim’in şiirleri, çocuğa çağın günlük konuşma edinimini kavratacak şiirlerdir. Özellikle tekerlemelerin ve deyimlerin kullanımı Türkçenin gücünü çocuk okuyuculara hissettirmekte ve böylece çocukların okuma isteklerini de artırmaktadır:

“Sözlerinle

Gönül alırsın

Ya da

Kırarsın kalplerini”

(SİÇB, *Sen seç*, s.43)

“Okulum, hoşça kal!

Gözüm arkada gidiyorum

Emin ol!”

(SİÇB, *İlkokula veda*, s.78)

Dizelerde geçen “gönül almak”, “kalp kırmak”, “gözü arkada gitmek” deyimlerinin kullanımlarına dikkat edelim. Yerinde kullanımları ile şiirdeki anlam vurgusu belirginleşmiştir. Ancak “gözü arkada gitmek” deyiminin kullanımı “gözü arkada kalmak” şeklindedir. Şair bu deyimini değiştirerek kullanmıştır.

2. Konu

Çocuğun gerçek yaşamda karşılaşabileceği konuları ele alan eserler kurgulanmalıdır. Çünkü çocukların bilgi ve tecrübeleri azdır. Bu sebeple çocuğun okuduğundan zevk alıp onu yorumlayabilmesi, yorumladıklarını hayatına uygulayabilmesi mümkün olacaktır.

Sedat Sever’e göre çocuk edebiyatında konu, çocuğu metnin anlam evrenine çeken, kitapla ilişkisini sağlayan bir değişkendir. Ele alınan konular, çocuğun ilgi ve gereksinimleriyle ilişkilendirdiği ölçüde önem kazanır. Yazarın metni oluştururken, “Ben ne hakkında söz söyleyeceğim? Yazımda neyin üzerinde duracağım?” sorularına vereceği yanıtlar, metnin yaratılması süreci için bir çıkış noktası olmalı; çocuğa özgü bir yaşam durumunun kurgulanmasına yön vermelidir (Sever, 2003: 110).

Yaşadığı çağın çocuklarının ilgisizliğine olan tepkilerini şiirlerinde dile getiren Neydim, çocukların bu konu ile sıkılmaması için onların dikkatlerini çekecek ve onların değer verdiği her unsuru şiirlerinde ele almaktadır. Örneğin; öğretmen sevgisi, arkadaşlık, uçurtma, uçan balon, bahar mevsimi, bisiklet... Şair bu unsurları çağrışımlarla geliştirmektedir.

Şiirlerinde evrensel bir çocuk sevgisiyle çocukları kucaklayan Neydim, ele aldığı konuların çeşitliliği ile çocukların duygu ve düşünce dünyasına da ışık tutmakta; onların özgürlüğünden, eşitliğinden söz etmektedir.

3. İleti

Şiirin özel bir dili vardır. Özellikle çocuklar için yazılmış şiirlerde bu özel dilin son derece bilinçli kullanılması gereklidir.

İleti kaygısı taşıyan şiirlerin çocuk gerçekliğini dikkate alarak estetik bir çerçeve içinde çocuğa seçenekler sunması önemlidir.

Çocuğun okuduklarından yapacağı çıkarımlar kendisine hazır sunulan bilgi ve tecrübelerden daha etkilidir.

Asım Bezirci, ileti kaygısı ile ilgili şöyle bir ölçüt ortaya koymaktadır:

“...gerçeği göstererek okurları bilgilendirirken duygu, tasarım, özgünlük, güzellik ve teknikten yoksun, salt öğretici kuru bir ahlak ya da siyaset kitabı, bir reçete durumuna düşmeye değil, ideolojiyi eserde –elmadaki şeker gibi- iyice eritmeye, yaşamı imgesel bir kurgu, estetik bir yapı, kişisel bir anlatım ve duyarlıkları bir yaklaşımla vermek gerekir.”⁵³

Buradan yola çıkarak mesaj vermeye yönelik şiirlerin sıradan bir metne dönüşmemesi için, çocuğun sanat ve yazın zevkinin göz ardı edilmemesi gerektiğini vurgulamalıyız.

İleti açısından Neydim’in şiirleri hem çocuğa görelilik hem de yetişkin okuyucular bağlamında ele alındığında çocuğa verilen değer sorgulanması gerektiği, aile içi iletişime önem verilmesinin zorunluluğu, eğitimdeki yanlışlıkların açığa çıkarılmasının aciliyeti gibi çeşitli amaçlar taşımaktadır. Neydim’in şiirlerinde şairin ve okurun yaşam alanının kesiştiği bu amaçları içerdikleri iletiler çerçevesinde şöyle toparlayabiliriz:

- Kişisel ve toplumsal gelişimi destekleyen iletiler.
- Ahlaki gelişimi destekleyen iletiler.
- Edebî altyapıyı sağlayacak olan iletiler.

Şairin seçtiği konular çocukların arkadaşlık ilişkileri ve yaşadıkları çeşitli olaylar (yalnızlık, depresyon, çalışmak, dersler...) üzerinedir.

---

⁵³A. Bezirci (1996). *Sosyalizme Doğru*. İstanbul: Evrensel Basım yayın, s.52.

İletilerin sunuluşu çocukların yetişkinlerle ve yaşadıkları olaylarla olan iletişimlerine dayanmaktadır. Örneğin, kişisel ve toplumsal gelişimi destekleyen iletileri taşıyan *Ben dürüstüm öğretmenim* (SİÇB, s.50-53) adlı şiirde bir çocuğun etrafında şahit olduğu olumsuz davranışları sorgulaması söz konusudur.

Edebî alt yapı kazanan çocuk, edebiyata ilgi duyacak ve okuyacağı eserleri seçme konusunda daha özenli olacaktır. Kazandığı bu yazınsal duyarlılıkla yaratıcılığı da geliştirecektir. Bu bağlamda şairin Türk edebiyatımızın önemli isimlerinden bir kaçının şiirlerini çocuklar için ele alıp onlara göre yazmış olması oldukça önemlidir.

Ayrıca Neydim'in, şiirlerinde kalıp yargılar yerine deyimlere yer vermesi çocuğun estetik dil kullanımını geliştirerek onu şiire yaklaştırmaktadır.

Okurun şiirlerdeki hayata dair detayları duygulanarak, heyecanlanarak edinmesini sağlamak amacıyla Neydim, her şeyi gözlemlediği biçimde, abartmadan, kendine özgü üslubuyla aktarmıştır.

Neydim'in şiirleri eğitcilik, öğreticilik boyutuyla değil sanatsal amaca yönelik olarak, estetik zevk ve düşünce kazandırması bağlamında sorgulayan, eleştiren iletileri daha yoğun olarak içermektedir.

4. Karakter

Çocuğun bakışıyla sunulan karakterler, ona arkadaşlık eden nitelikte olmalıdır. Öğüt vermeyen, sorgulayan, bir birey olarak var olan karakterler çocuğa yakın gelecektir.

Çocuklar için birer model olacakları düşünülürse, kahramanların fiziksel ve psikolojik özelliklerinin açık, seçik ve güçlü olarak anlatılmasının önemi ortaya çıkar (Güleryüz, 2006:163).

Neydim'in şiirlerinde çocuklara yabancı durumda olacak herhangi bir karakter söz konusu değildir. Her çocuk ayrı bir kahramandır ve sosyal çevresiyle bir bütünlük

içinde sunulmaktadır. Farklı sosyal çevreden çocuklarla okurun dünyası genişletilmektedir. Kahramanlar nesne olarak görülmemektedir ve çocuğun gelişim psikolojisine uygun olarak şiirlerinde yer almaktadırlar.

Örneğin *Kırmızı ışık çocukları* (SİÇB, s.40-41) şiirinde yer alan çocukların para kazanmak zorunda oluşu dile getirilmektedir. Böyle yaşamak zorunda bırakılan çocuklara dikkat çekilerek, okul yaşı gelmiş olmasına rağmen okula gidemeyen bu çocukların da hayatımızda yer aldığı anlatılıyor.

Çocuğu yaşadığı sosyal gerçeklikle ele alan Neydim'in karakterleri arasında hayvansevenler olduğu gibi sevmeyenler, ailesiyle rahat ve huzurlu yaşayabilenler olduğu gibi bu ilgiden yoksun olanlar, ağlayanlar olduğu gibi gülenler de yer almaktadır. Ve dinamik özellikleri ile sürekli çocukla iletişim içindedir.

Karakterlerin bu çeşitliliği şairin şiirlerine daha bir gerçekçilik katmıştır. Çocuğa farklı bakış açısı edindirmekte ve onun çevresini genişletmektedir. Bu karakterler aracılığıyla çocuk, anlatılan olay ya da durumla bütünleşir.

5. Resimler

Nazan Erkmek'in de dediği gibi çocuklar için yapılan kitap resimleri, denizin dibindeki loşluğu aydınlatan güneş ışınlarının yansıması gibidir (Aktaran: Sever, 2003: 19).

Bu ışınlar çocukta resimlerle iletişim kurma isteği uyandırmalıdır. Çünkü çocuklar kitabı okumadan önce mutlaka resimlere bakmaktadırlar. Dolayısıyla da resimlerin çocuğun kitabı sevmesinde olumlu etkisi olmalıdır.

Çocuğun dünyasında Berger'in de belirttiği gibi "Görme konuşmadan önce gelir."⁵⁴ Bu sebeple çocuğun görsel algılayışında yaş ve ilgi seviyesine uygun resimler onun kitapla kurduğu iletişimi güçlendirmelidir.

---

⁵⁴J. Berger (1999). *Görme Biçimleri*, (Çev.: Y. Salman). Ankara: Metis yayıncılık, s.17.

Erkmen, resimlerin metni okuyacak çocuğun seviyesine uygun, metnin içeriğiyle bağlantılı, resimleri çizenin de yazar kadar kültürlü ve iyi bir yorumcu olması gerektiğini belirtiyor. Bu bağlamda resimler metnin hazırlık çalışmalarıdır ve çocuğa sanat zevki verebilmesi açısından son derece önemlidir.

Ayrıca resimler iyi ve kolay yorumlanabilmelidir. Resimlerdeki detayların azlığı ya da fazlalığı da çocukların yaş düzeylerine uygun olmalıdır.

Neydim'in kitaplarındaki resimler, 6-12 yaş çocukların görsel yeteneğini geliştirerek estetik duygu kazandıracak niteliktedir.

Kitapların kimi sayfaları renklidir. Örneğin, **Sen ıslık çalmayı bilir misin?** adlı kitabın altmış ve altmış birinci sayfalarında yer alan *Uçan balonun son arzusu* şiiri, mavi sayfalarda yer almaktadır. Okura gökyüzü izlenimini hissettirmektedir.

İki gözüm üzümüm adlı kitapta yer alan *Kahkaha ve çığlık* adlı şiirde, ele aldığı konuya paralel olarak mavi sayfalardadır (s.64-65).

Resim diliyle iletişim görsel bir yorum olarak şiirlere yorum katmaktadır. Böylece resimler bir uyaran olarak çocukta düşünme, düşünme yetilerini harekete geçirmektedir.

Bu resimler, Suzan Aral tarafından çizilmiştir. Aral, ödüllü bir grafik tasarımcısı olarak sade ve çocukların anlamlandırabileceği şekilde şiirlerle bağlantılı çizimler yapmıştır. Ayrıca resimler doğru yerde konumlandırılarak şiirin daha iyi anlaşılması sağlanılmıştır.

Sen ıslık çalmayı bilir misin? adlı şiir kitabında ön ve arka kapağın üst tarafında çocukların bacaklarını görmekteyiz. Bunlar yürüyen çocuklardır ve kimi yalınayaktır; kimi tekerlekli paten, kimi de renkli çoraplar giymiştir. Arka kapağın üst bölümünde çocukların geçişi devam etmektedir. Buraya çarık ve spor ayakkabılı çocukların bacakları da ilave edilmiştir.

Resim 1. *Sen ıslık çalmayı bilir misin?* adlı şiir kitabının kapağı.

Bu resim *Çocuk olmanın hoşluğu (!)* (s.54-55) adlı şiirde tekrar karşımıza çıkmaktadır.

Resim 2. *Çocuk olmanın hoşluğu (!)* adlı şiir.

Çocuklar, ekonomik farklılıkları dikkate almadan birbirleriyle iletişim halindedirler. Maddi anlamdaki eşitsizliklere göre değil samimiyet üzerine beraber olduklarının resmidir bu.

Kitabı açtığımızda şairin hayatından sonra kitabın adının verildiği iç kapak sayfası uçurtmalarla süslenmiştir.

Resim 3. *Sen ıslık çalmayı bilir misin?* adlı kitabın iç kapağı.

Bir sonraki sayfada yer alan Neydim'in "Çocuklar şiirden ve aşktan anlamaz derler..." başlıklı yazısı ucu bıçakla açılmış gibi duran bir kurşun kalem ve silgi resmi ile beraber bitirilmiştir.

Resim 4. "Çocuklar şiirden ve aşktan anlamaz derler..." başlıklı yazı.

Çaresizlik (s.46) adlı şiirde, bir çocuğun yetişkinler tarafından dinlenilmemesi üzerine şikayeti anlatılırken, bu durum yan sayfada kafeste bulunan bir kuş ile resmedilmiştir. Sürekli sorular soran, konuşmayı seven çocuklar dinlenmedikleri için kafesteki kuştan farkları yoktur.

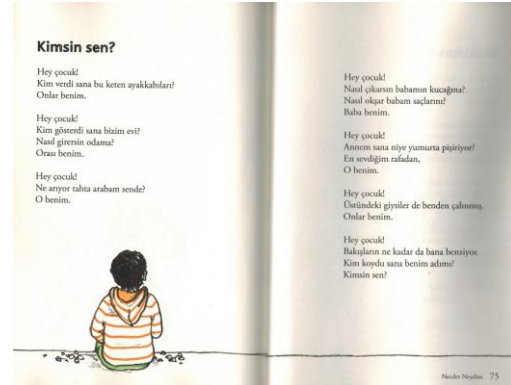

Resim 5. Çaresizlik adlı şiir.

Hiç hesapsız (s.48-49) ve *Kimsin sen?* (74-75) adlı şiirlerde tek başlarına arkaları dönük olarak yer alan çocuklar dikkati çekmektedir. *Hiç hesapsız* şiirinde bir kızın babasına olan sevgisi, babasının dönüşünü elleri arkada bekleyen bir kız çocuğu resmi ile aktarılmıştır. *Kimsin sen?* şiirinde çocukluğun sorgusu yapılmaktadır. Buradaki erkek çocuğu arkası dönük olarak kaldırırma oturmuş görünüyor.

Resim 6. Hiç hesapsız adlı şiir.

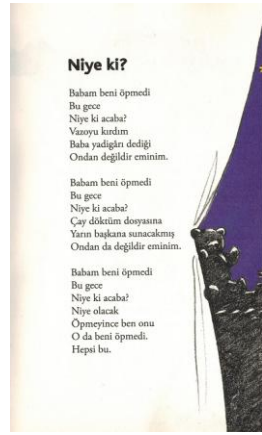

Resim 7. Kimsin sen? adlı şiir.

Genel olarak her iki şiir kitabında da arkası dönük çocuk resimlerinin yüzü görünenlere oranla daha fazla olduğunu görmekteyiz. Bu çizimlerin sebebini Suzan Aral şöyle açıklamaktadır: “Okunan sözler aklımızda çok güçlü imajlar yaratabilir. Araya anlatıda her şeyi temsil etmeye çalışan bir illüstrasyon girerse, bence bu yazıyı destekleyeceğine okuyucunun ancak dikkatini dağıtır. Bu kısa hikâyelerde ve özellikle şiirler için geçerli. Bu yüzden, Necdet Bey’in şiirlerinde çocuklar ve dünyaları daha çok konu olsa

da, çocukların yüzünü az kullanmaya çalıştım. Çocuk görününce yüz/göz olmadan şiirlerin havasını yansıtan imajlar yaratmak istedim.”⁵⁵

Niye ki? (s.9) ve *Bir bilse* (s.33) şiirleri sayfanın kenarında aralanmış bir perde ve perdenin kenarında duran oyuncak ayı ile resmedilmiştir. *Niye ki?* adlı şiirde gecedir, gökyüzü mor renktedir. Yukarıda bir yıldız yer almaktadır. Şiirin içeriğinde yer alan anlatımla uyumludur. *Bir Bilse* şiirinde yer alan aynı resim bu kez sabahın doğuşunu gösterdiğinden turuncu bir güneşle süslenmiştir. Şiirde yer alan “kocaman güneşi kucaklamak” ifadesine paralellik göstermektedir.

Resim 8. *Niye ki?* adlı şiir.

Resim 9. *Bir bilse* adlı şiir.

İki gözüm üzümüm adlı kitabın ön ve arka kapağı ise çeşitli büyüklükteki ve renkteki şekerlerle süslenmiştir. Kitabın kıyısından uzanan çocuğun iki parmağıyla bu şekerlerden birini almak üzere olduğunu görmekteyiz. Çocuklara şeker tadında şiirler sunulacağını hissettiren bu çizim de oldukça başarılıdır (Bk. 10. resim).

⁵⁵20.12.2013 tarihli yazışmadan.

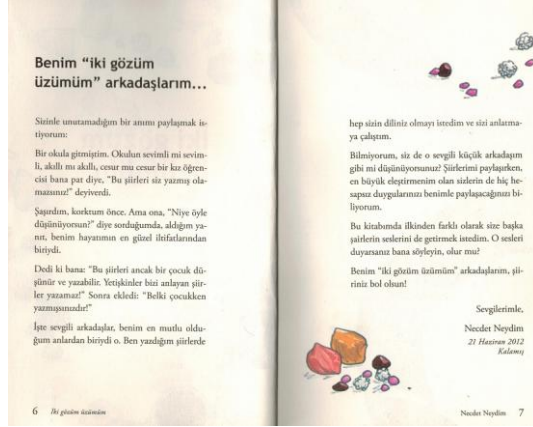
Resim 10. İki gözüm üzümüm adlı şiir kitabının kapağı.

Şairin öz geçmişinden sonra gelen iç sayfada yine bu şekerler yer almaktadır (Bk. 11. resim).

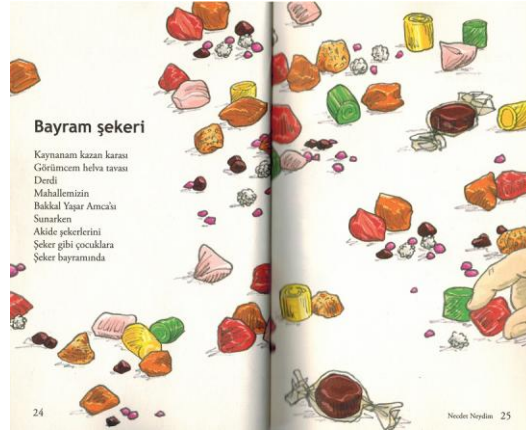
Resim 11. İki gözüm üzümüm adlı şiir kitabının iç kapağı.

Neydim'in "Benim 'İki gözüm üzümüm' arkadaşlarım..." (s.6-7) adlı yazısının son üç paragrafı üstte ve altta olmak üzere birkaç şekerle resmedilmiştir (Bk. 12. resim).

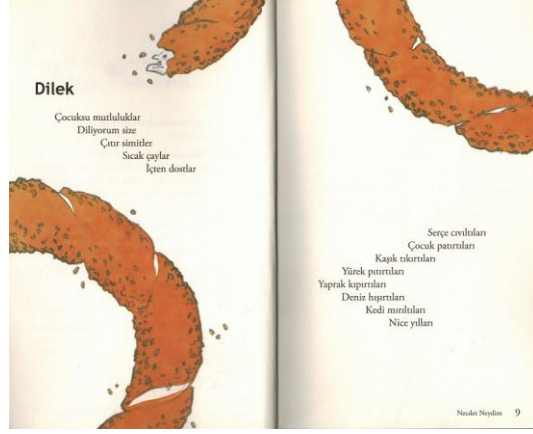
Resim 12. "Benim 'iki gözüm üzümüm arkadaşlarım'..." adlı yazı.

Bu şekerler *Bayram şekerleri* (s.24) adlı şiirde de görülmektedir. Şiirde yer alan çocuklara şeker dağıtan bakkal amca ile etrafa saçılmış şekerler birbiriyle uyumludur.

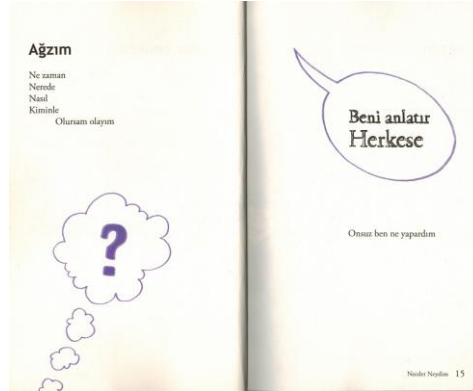
Resim 13. *Bayram şekerleri* adlı şiir.

Dilek (s.8-9) şiirinde okurlarına "çıtır simitler" dileyen şairin şiirini bölünmüş, ısırılmış bir simit görüntüsünde yazması, parçalanmış simit resmi ve dağılmış susamlar ile uyumlu bir görüntü yakalamasını sağlamıştır. (Bk. 14. resim).

Resim 14. Dilek adlı şiir.

Ağzım (s.14-15) adlı şiirde yer alan bir konuşma balonu içindeki soru işareti ve diğer bir konuşma balonu içindeki “Beni anlatır Herkese” dizesi dikkat çeken resimlerdir. *Ağzımızın* önemi vurgulanmak istenilmiştir.

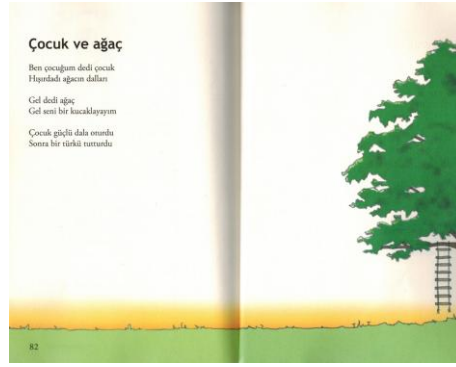
Resim 15. Ağzım adlı şiir.

Kitapta *Kulaklar* adlı şiirin yer aldığı otuz ve otuz birinci sayfalardaki ip atlayan bir kız çocuğu görülmektedir. Şiirde tekerleme tarzında kulaklar anlatılmaktadır. Ancak şu şekilde yorumladığımızda şiir-resim ilişkisi sağlanıyor: Çocuk oyun oynarken bu tekerlemeyi söylüyor olabilir (Bkz. 16. resim).

Resim 16. Kulaklar adlı şiir.

Çocuk ve ağaç (s.82) ile *Çocuk ve yıldız* (s.84) adlı şiirlerin karşısındaki sayfaya ip merdivenli aynı ağaç resmedilmiştir. Şiirin adının hemen üstünde de bir yıldız yer almaktadır.

Resim 17. Çocuk ve ağaç adlı şiir.

Resim 18. Çocuk ve yıldız adlı şiir.

Çocuk ve yıldız şiirindeki ağaç, çimen ve gün ışığı gece olması bakımından daha koyu renktedir.

“Renk, resimli çocuk kitaplarının temel özelliklerinden birisidir. Kitabın cazibesinin artmasının yanı sıra, plastik bir öge olarak da etkin rol oynar. Sıcak renkli cisimler yakında, soğuk renkli cisimler uzakta; koyu tonlu cisimler yakında; açık tonlu cisimler uzakta; parlak cisimler yakında, mat cisimler uzakta sert dokulu cisimler yakında; yumuşak dokulu cisimler uzakta etki yaparlar.”⁵⁶

⁵⁶H. Ö. Mardi (2006). *Çocuk Kitapları Resimlemede Karakter Yaratma*, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, s.145-146.

Neydim'in şiir kitaplarındaki resimler hem renklerin ahenginden hem de zıtlığından faydalanılarak çizilmiştir. Renk ögesinin gerçek dışı kullanımına rastlanmamaktadır.

Kitapları resimleme özellikleri açısından incelediğimiz zaman, şiirlerin çoğunda renkli resimlerin bulunduğunu ve bunların şiirlerin içeriğiyle uyumlu olduğu görülmüştür. Resimler ve şiirler birbirlerini tamamlayıcı özellikte olup çocukların anlayabileceği düzeyde ve özgündür.

6. Yazım ve Noktalama

Yazım ve noktalama işaretlerinin doğru olarak kullanılması dilin kurallarının kavratılmasında önemli ölçüde etkilidir.

Bildiğimiz gibi yazı, söyleneni aktarmakta yetersiz kalmaktadır. Bu eksiklik ancak noktalama işaretlerinin kullanımıyla giderilmektedir.

Öncelikle şiirlerin başlıklarına baktığımızda, büyük harfle başlayan ilk harften sonraki diğer kelimelerin küçük harfle başladığı dikkatimizi çekmektedir. Oysa bu kullanım yazım kuralları dışında kalmaktadır.

Neydim'in **Sen ıslık çalmayı bilir misin?** adlı kitabında yer alan şiirlerinde yazım ve noktalama kurallarına büyük ölçüde dikkat ettiği görülmektedir. İkinci şiir kitabı **İki gözüm üzümüm**'de noktalama işaretlerini kullanmadığı şiirleri de mevcuttur. Kendisi bu konuda "hem küçük harf hem de noktasızlık temel prensibim" diyerek "ritmi okurun bulması için onu özgür bırakmak gerektiği" görüşündedir.

Noktalama işaretlerinden üç nokta, soru ve ünlem işaretlerinin kullanımları şairin duygu ve düşüncelerini daha açık ifade etmesine yardımcı olan unsurlardır. Şair, tamamlamadığı cümlelerin sonuna üç nokta işareti koyarak, kalan bölümü okurun hayal gücüne bırakır, okurun tamamlamasını ister:

"Sıra arkadaşım Aslı'nın

Babası annesine kızmış
Valizini almış...
Aslı ağlıyor...
Aslı ağlıyor...
Aslı ağlıyor
Öğretmenim!”

(**SIÇB**, *Aslı niye ağlıyor öğretmenim*, s.32)

Örneğin, *Ağzım* (**İGÜ**, s.14) adlı şiirde soru işareti kullanımı, soru kelimelerinden sonra değil de aynı sayfanın sol köşesinde beliren bir konuşma balonu içinde kullanılmıştır:

“Ne zaman
Nerde
Nasıl
Kiminle
Olursam olayım”

Şair, özel isimlere getirilen çekim eklerini ayırmak için kesme işaretini kullanır:

“Sıra arkadaşım Aslı’nın”, “Öğretmen tahtada Hititler’i anlatıyor” (**SIÇB**, *Aslı niye ağlıyor öğretmenim*, s.32); “Akdeniz’e nasıl gidilir diye” (**İGÜ**, *Kelebekler özgürdür*, s.26); “Tekke’de leylek / Çatalyol’da örnek” (**İGÜ**, *Dedem beni severken*, s.39), “Ardından Leyla’ya uğrasam / Hadi Berna’yı çağır” (**İGÜ**, *Bisiklet istiyorum*, s.80-81).

Ancak şair, özel isimlere getirdiği yapım eklerini de ayırmaktadır. Örneğin, şiir başlığı olarak yer alan “Leylalar’ın evinden geçerken” (**İGÜ**, s.61) ifadesinde Leylaların şeklindeki yazım doğruyken, şair bunu kullanmamıştır.

“Anka Kuşu’nun yaşadığı” (İGÜ, *Bir masal ülkesidir çocukluğum*, s.70) ifadesinde de kuş kelimesi küçük harfle yazılmalıdır. Ayrıca –nun eki de ayrı yazılmamalıdır.

Bilindiği gibi akrabalık adları bildiren kelimeler büyük harfle başlamaz: Fahriye abla, Ayşe teyze, Münevver nine, Saim amca, Ali enişte. Ancak bazı tarihî ve efsanevî şahsiyetlerde ise akrabalık bildiren kelime sonda olduğu hâlde unvan değeri kazandığı için büyük harfle yazılır: Gül Baba, Susuz Dede, Adile Hala, Gülsüm Bacı, Sultan Ana.

Neydim, şiirlerinde geçen özel isimlerdeki amca kelimesini büyük harfle yazarak, kelimeye unvan değeri yüklemiştir: “Osman Amca’mın” (İGÜ, *Burnum*, s.11), “Mahallemizin / Bakkal Yaşar Amca’sı” (İGÜ, *Bayram şekeri*, s.24).

Aynı şekilde amca kelimesinin kullanımı, edebiyatımızın önemli şairlerinin adlarında da geçmektedir: “Orhan Amca’m” (İGÜ, *Bahar gelince*, s.13), “Sabahattin Amca” (İGÜ, *Bir sabah*, s.55), “Cahit Amca” (İGÜ, *Haydi*, s.58).

Şair *Ne önemi var ki* (SİÇB, s.66) adlı şiirinde geçen millet adlarını büyük harflerle yazmıştır: “Belki Bosnalı’dır, belki Iraklı / Belki Japon’dur belki Patagon / Belki Türk’tür belki Yunan / Belki Amerikalı’dır belki Alman”. Millet adlarından sonra gelen –dır ekini ayrı yazan şair, burada millet adına vurgu yapmak istemiştir.

Hayvanlara verilen özel isimlerin büyük harfle başlaması gerektiğini biliyoruz. Ancak Neydim, *Kedim* (SİÇB, s.12) şiirinde “Kedim tekir” yazımını kullanmıştır.

Orhan Veli Kanık’ın *Güzel Havalarda* adlı şiirinden esinlenip yazdığı *Bahar gelince* (İGÜ, s.13) adlı şiirde “Evkaftaki memuriyetimden” dizesi “Hafhaftaki memuriyetinden” şeklinde eğik olarak yazılarak, bir çocuğun “evkaf” kelimesini telaffuzu ile aktarılmıştır.

Kırmızı ışık çocukları (SİÇB, s.40) şiirinde, mendil satan çocukların sözleri eğik olarak yazılmıştır: “Mendiller, mendil alın!”, “Camını sileyim mi abi?”.

Şiirlerde büyük harflerle yer alan kelimeler dikkatimizi çekmektedir. Örneğin, *Bana bir bahçe kurun* (SİÇB, s.45) şiiri DÜNYA kelimesiyle bitmektedir. Burada şair, şiirinde kurulmasını istediği bahçenin aslında içinde yaşadığımız dünya olduğunun vurgusunu yapmaktadır.

Bir diğer örnek *Hiç hesapsız* (SİÇB, s.49) Őiirini sonlandıran BENİM MİNİK BEBEĞİM! ifadesidir. Őiirde bir kızın dilinden babasına olan sevgisi anlatılmaktadır. Őiirin sonundaki bu söz ile bir babanın kızına sesleniŐi dile getirilmiŐtir. Bűyűk harflerin kullanımı, babanın duyduğu sevginin gűstergesidir.

Neydim'in Őiirlerini çocuđa gűrelik bađlamında ele aldıđımızda, Őiirler gerekli hemen hemen tűm nitelikleri bir bűtűn olarak taŐımaktadır. Őiirlerdeki dil, çocuđun kendine űzgű iĉtenliđiyle kullanılmıŐtır. Cűmleler, çocukların anlamlandıramayacađı kadar uzun ve ađır deđildir. Uсталıkla aktarılan karakterler oldukça zengindir ve ele alınan konular yaŐamla bađdaŐmaktadır. Masalsı unsurlar çocukları hem eđlendirecek hem de dűŐűndűrecek űzelliktedir. Resimler estetik kaygı gűz űnűnde bulundurularak resim sanatı bađlamında 6-12 yaŐ çocuđun algılayıŐına uygundur. Ayrıca resimler, Őiirlerin konusu ile bűtűnleŐerek kavranan iĉeriđin akılda kalıcılıđı sađlanmaktadır.

Noktalama iŐaretleri ve yazım kurallarıyla ilgili olarak belki bir sıkıntı oluŐabileceđi dűŐűncesindeyiz. űzellikle ilkokul çađındaki çocukların bu kullanımları benimseyip uygulamaları söz konusu olabilecektir. Ortaokul dűnemindeki çocuklar ise dil kullanımındaki bu deđiŐiklikleri fark edebilirler.

Sonuç

Necdet Neydim'in şiirleri üzerine yaptığımız bu çalışmada “çocuğun dilselleşmesi”ni amaç edinmiş olan şairin, bu amacı doğrultusunda şiirlerindeki çocuklar bir özne olarak kendilerini ifade edebilmektedirler.

Neydim, çocuklar için yazılmış şiirlerin estetik kaygı ve didaktik mesaj verme dışında çocukların dili olma özelliğini göstermesi gerektiğini şiirleriyle ortaya koymaktadır.

Çocuğa ait değer yargılarının çocuğa özgü duyarlılıkla verilmesi gerektiğini şiirleriyle dile getiren Necdet Neydim, dil ve anlatımdaki samimiliği ile çocuk edebiyatı alanında büyük bir etkiye sahiptir. Çocuğu ve çocukluğu bir özgürlük alanı yaratarak şiirlerinde ele almış olan şairin etkisi çocuğun hayata ve yetişkinlere karşı nasıl cesaretle duracağı bağlamında ortaya çıkmaktadır. Çocuğun bu duruşu, saygı çerçevesi içinde Neydim'in şiirlerinde vücut bulmaktadır.

Çocuklar için yazılacak metinlerde çocuklara ümit, yaşama sevinci, sevgi gibi olumlu duyguların önde tutulması gerekir. Bunun yapılabilmesi, çocukların özlem duydukları ya da onlara huzursuzluk veren durumların onları üzmeden kendilerine gösterilmesi yoluyla mümkün olabilecektir (Dilidüzgün, 2000: 258).

Çocuğa görelilik ilkesini göz önünde bulundurarak yazdığı şiirlerinde zaman zaman şairin çocukların dilinden seslendiğini farkettilik. “Ey büyükler!” dediğinde, “hep sevdim ben babamı” diye eleştirdiğinde, “beni dinlemiyorlar.” diye sitem ettiğinde, “sıcacık annemi isterim” diye üzüldüğünde, “odur hep benim mutluluk paydaşım” diye tanımladığı dede sevgisinde şairin çocuksu ve samimi üslubu okuyucuyu etkilemektedir. Bu üslup çeşitliliği çocuktan hareketle yetişkinlere yöneliktir. Böyle bir yaklaşım, şiirin çocuk için değil çocuk sayesinde yazıldığını göstermektedir. Bu noktadan hareketle şairin çocuk ve çocukluk konuları üzerinde önemle durduğunu, çocuğun dünyasına ait olan herkesi ve her şeyi çocuk gerçekliği bağlamında ele aldığını belirtmeliyiz. Pek çok konu içinde en geniş yeri çocuk sevgisi almaktadır ki çocuğu bir birey olarak görmeden, ona hak ettiği sevginin verilemeyeceği anlatılmaktadır.

Şair, estetik bir kaygı taşımadan oluşmuş şiirlerinde dize tekrarlarıyla kendiliğinden ortaya çıkan ritim ve müzikalite ile çocuklara edebî bir alt yapı sunmaktadır.

Neydim'in şiir kitaplarındaki dikkat çekici bir nokta da **İki gözüm üzümüm** adlı şiir kitabında yer alan Türk edebiyatından önemli şairlerimizin şiirlerinden birer örneği çocuklara uygun bir dille aktarıp onlarla buluşturmasıdır.

Çocuk-şiir-hayat birlikteliğini sunarak çocuğun öne çıkmasını sağlamıştır. Öyküleme, betimleme, iç konuşma gibi anlatım tekniklerinin yanı sıra deyimlerin kullanımı, tekerlemelerin sunuluşu, kısa ve içten söyleyiş özellikleri ile Neydim'in şiirleri çocuğun kendini tanıma ve tanıtmasına yöneliktir.

Hem çocukların hem de yetişkinlerin okuyacağı şiirleri **Sen ıslık çalmayı bilir misin?** ve **İki gözüm üzümüm** adlı şiir kitaplarında toplayarak sunan Necdet Neydim'in çocuk edebiyatı alanındaki başarısı “nasıl bir insan yetiştirmemiz gerektiği” konusu ile de bağlantılıdır. Çok kısa ancak çok önemli bir süreç olan çocukluk döneminin “doyamadan” yaşanmaması için şiirleriyle vurgular yapmıştır.

Neydim'in şiirleri duygu yoğunluğu bakımından çocuk duyarlılığını ve çocuk kalbinin sıcaklığını taşımaktadır.

Çünkü ona göre hayatın en önemli birimi çocuktur. Çocuğun karşısında iktidar pozisyonunda duran yetişkin de hayatın en yanlış tarafını oluşturmaktadır. Çünkü “yetişkinlerin gerçeği, her zaman çocukların gerçeği değildir. Yetişkinler kendi gerçeklerinden yola çıkarak ve onu çocuklara dayatarak doğru bir dünya yaratamaz. Çoğu zaman karşılaştığımız durum şudur: Yetişkinler, kendi yarattıkları gerçekliğin büyümesine kapılıyor, bunun çocukların dünyasını da belirleyeceğini sanıyorlar. İntikam için ellerine verilen silahlar, önyargılar, öfkeler, nefretler... Bilmiyorlar ki, bu yüklenenler onların duygu dünyasından geri alınamazlar. Ve başardıklarında, yitik kuşakların varlığına tanıklık ederiz. Oysa onlar, eğer kendi değil, çocuklarının geleceklerinin gerçekliğini bilerek davranmış olsaydı, yalanları bile, onların geleceğinde olumlu anlam taşırdı, çünkü onların geleceğe dönük umutlarını yitirmemesi için

söylenmiş masumiyetler içerirdi. Şimdi kendimizi masum hissedebiliyor muyuz?”⁵⁷

Çocuğa dair toplum olarak bir rol biçiyoruz ve onun istediğimiz gibi şekillenmesi için çabıyoruz. Bu sebeple de çocuk kendini birey olarak ifade edemiyor. Neydim’in şiirleri de çocuğun toplum içinde nasıl görüldüğünü göstermektedir. Böylece ebeveynleri ve eğitimcileri bu konuda düşündürmektedir. Bu noktada Neydim’in şiirinin en önemli özelliğinden biri olan artık bir daha geri dönemeyeceğimiz bir zamana, çocukluğa gidiş söz konusudur.

Çocuğun bir birey olarak kendisinin farkına varabilmesi için çaba sarf edilmesi ve bu yüzden onların önemsenmesi gerektiğini anlatır Neydim’in şiirleri. Bunu yaparken de şair, doğrudan eleştiride bulunmaz. Sadece sevgi üstüne kurulması ve yaşanılması gereken bir çocukluk için yazmıştır:

“Gören gözdür değerli olan
Duyan kulaktır, konuşan dildir
Koşan ayaktır, tutan elder
İnsandır o, bunlara değendir”

(SİÇB, *Çocuklarımız*, s.36)

---

⁵⁷N. Neydim (2012). Yalanın da Bir Erdemi Olabilir,
<http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1105423&CategoryID=99> (Erişim tarihi: 08.05.2013)

Ekler Listesi

I. Başka Şairlerin Sesleri Bölümünde Geçen Şiirler

GÜZEL HAVALAR

Beni bu güzel havalar mahvetti,
Böyle havada istifa ettim
Evkaftaki memuriyetimden.
Tütüne böyle havada alıştım,
Böyle havada aşık oldum;
Eve ekmekle tuz götürmeyi
Böyle havalarda unuttum;
Şiir yazma hastalığım
Hep böyle havalarda nüksetti;
Beni bu güzel havalar mahvetti.

(Orhan Veli, **Bütün Şiirleri**, YKY, 2003)

KARADUT

Karadutum, çatal karam, çingenem

Nar tanem, nur tanem, bir tanem

Ağaç isem dalımsın salkım saçak

Petek isem balımsın a gülüm

Günahımsın, vebalimsin.

Dili mercan, dizi mercan, dişi mercan

Yoluna bir can koyduğum

Gökte ararken yerde bulduğum

Karadutum, çatal karam, çingenem

Daha nem olacaktın bir tanem

Gülen ayvam, ağlayan narımsın

Kadınım, kısrağım, karımsın.

Sigara paketlerine resmini çizdiğim

Körpe fidanlara adını yazdığım

Karam, karam

Kaşı karam, gözü karam, bahtı karam

Sıla kokar, arzu tüter

Ilgıt ılgıt buram buram.

Ben beyzade, kişizade,

Her türlü dertten topyekün azade.

Hani şu ekmeği elden suyu gölden.

Durup dururken yorulan

Kibrit çöpü gibi kırılan

Yalnız sanat çıkmazlarında başını kaşıyan

Artık otlar, göstermelik atlar gibi bedava yaşayan
Sen benim mihnet içinde yanmış kavrulmuşum

N'etmiş, n'eylemiş, n'olmuşum
Cömert ırmaklar gibi güröl güröl
Bahtın karışmış bahtıma çok şükür.
Yunmuş, yıkanmış adam olmuşum.

Karam, karam.
Kaşı karam, gözü karam, bahtı karam
Sensiz bana canım dünya haram olsun.

(Bedri Rahmi Eyüpoğlu, **Karadut**, İş Bankası Kültür Yayınları, 2002)

ÜÇÜNCÜ ŞAHSIN ŞİİRİ

gözlerin gözlerime değince
felâketim olurdu ağlardım
beni sevmiyordun bilirdim
bir sevdiğin vardı duyardım
çöp gibi bir oğlan ipince
hayırsızın biriydi fikrimce
ne vakit karşımda görsem
öldüreceğimden korkardım
felâketim olurdu ağlardım

ne vakit maçka'dan geçsem
limanda hep gemiler olurdu
ağaçlar kuş gibi gülerdi
bir rüzgâr aklımı alırdı
sessizce bir cıgara yakardım
parmaklarımın ucunu yakardım
kirpiklerini eğerdin bakardım
üşürdüm içim ürperirdi
felâketim olurdu ağlardım

akşamlar bir roman gibi biterdi
jezabel kan içinde yatardı
limandan bir gemi giderdi
sen kalkıp ona giderdin
benzin mum gibi giderdin

sabaha kadar kalırdın
hayırsızın biriydi fikrimce
güldü mü cenazeye benzerdi
hele seni kollarına aldı mı
felâketim olurdu ağlardım

(Attila İlhan, **Yağmur Kaçağı**, İş Bankası Yayınları, 2012)

BİR SABAH UYANMAK

Bir sabah ellerin cebinde çık evinden!

Ceketin iskemleye asılı kalsın.

Bekleyedursun dostun

Kahvede

İşe gitmekten de

Bugünlük vazgeç.

Öylece dolaş çiçek kokan sokaklarında

Güzel şehrinin. Yeniden tat gökyüzünü,

Ağaçlara selâm ver!

Apartımanların halini sor!

Senden başkaları için değil

Bu güzel gün

Mavi gök.

(Sabahattin Kudret Aksal, **Şiirler**, YKY, 1995)

ABBAS

Haydi Abbas, vakit tamam;
Akşam diyordun işte oldu akşam.
Kur bakalım çilingir soframızı;
Dinsin artık bu kalb ağrısı.
Şu ağacın gölgesinde olsun;
Tam kenarında havuzun.
Aya haber sal çıksın bu gece;
Görünsün şöyle gönlümce.
Bas kırbacı sihirli seccadeye,
Göster hükmettiğini mesafeye
Ve zamana.
Katıp tozu dumana,
Var git,
Böyle ferman etti Cahit,
Al getir ilk sevgiliyi Beşiktaş'tan;
Yaşamak istiyorum gençliğimi yeni baştan.

(Cahit Sıtkı Tarancı, **Otuz Beş Yaş**, Can Yayınları, 2013)

FAHRİYE ABLA

Hava keskin bir kömür kokusuyla dolar,
Kapanırdı daha gün batmadan kapılar.
Bu, afyon ruhu gibi baygın mahalleden,
Hayalimde tek çizgi bir sen kalmışsın, sen!
Hülyasındaki geniş aydınlığa gülen
Gözlerin, dişlerin ve ak pak gerdanınla
Ne güzel komşumuzdun sen, Fahriye abla!

Eviniz kutu gibi bir küçücük evdi,
Sarmaşıklarla balkonu örtük bir evdi;
Güneşin batmasına yakın saatlerde
Yıkanırdı gölgesi kuytu bir dereye.
Yaz, kış yeşil bir saksı ıtır pencerede;
Bahçende akasyalar açardı baharla.
Ne şirin komşumuzdun sen, Fahriye abla!

Önce upuzun, sonra kesik saçın vardı;
Tenin buğdaysı, boyun bir başak kadardı.
İçini gıcıklardı bütün erkeklerin
Altın bileziklerle dolu bileklerin.
Açılırdı rüzgârda kısa eteklerin;
Açık saçık şarkılar söyledin en fazla.
Ne çapkın komşumuzdun sen, Fahriye abla!

Gönül verdin derlerdi o delikanlıya,

En sonunda varmışsın bir Erzincanlıya.
Bilmem şimdi hâlâ bu ilk kocanda mısın,
Hâlâ dağları karlı Erzincan'da mısın?
Bırak, geçmiş günleri gönlüm hatırlasın;
Hâtırada kalan şey değişmez zamanla.
Ne vefalı komşumdun sen, Fahriye abla!

(Ahmet Muhip Dıranas, **Şiirler**, YKY, 1999)

II. Susanne Kilian's "Kindsein ist süß?" Adlı Şiiri

Kindsein ist süß?

Tu dies! Tu das!

Und dieses lass!

Beeil dich doch!

Heb die Füße hoch!

Sitz nicht so krumm!

Mein Gott, bist du dumm!

Stopf's nicht in dich rein!

Lass das Singen sein!

Du kannst dich nur mopsen!

Hör auf zu hopsen!

Du machst mich verrückt!

Nie wird sich gebückt!

Schon wieder 'ne Vier!

Hol doch endlich Bier!

Sau dich nicht so ein!

Das schaffst du allein!

Mach dicht nicht tso breit!

Hab' jetzt keine Zeit!

Lass das Geklecker!

Fall mir nicht auf den Wecker!

Mach die Tür leise zu!

Lass mich in Ruh!

(Susanne Kilian, **Lesespaß**, 1989, s.62)

III. Susanne Kilian'ın "Kindsein ist süß?" Adlı Şiirinin Tercümesi

Çocuk olmak güzel mi?

Şunu yap! Bunu yap!

Ona buna elini sürme!

Biraz acele et!

Ayaklarını çek!

Öyle yan oturma!

Tanrım, ne kadar aptalsın!

Öyle tıkınıp durma!

Şarkı söylemeyi kes!

Sen yalnızca aşırımı bilirsin!

Durmadan hoplayıp zıplarsın!

Beni deli edersin!

Hep burnunun dikine gidersin!

Demek yine notun kırık!

Git de bana bira getir artık!

Üstünü başını kirletme!

Durmadan beni meşgul etme!

O kadar yaylanıp durma!

Zamanımı boşa çalma!

Ortalığı batırma!

Canımı da sıkma!

Kapıyı yavaşça kapat!

Beni rahat bırak!

Çocuk olmak güzel mi?

Çocuk olmak berbat!

(Çev.: Dilidüzgün, 2003:64)

IV. Necdet Neydim ile Bir Söyleşi

- Çalışkanlığımızın ürünlerinize yansıdığını görüyoruz. Diğer türler içinde şiirin sizin için daha ağır basan bir yönü var mı?

Aslında şiir çok zor bir alandır. 15 yılda iki şiir kitabı yayımladım. İstesem yirmi iki de olabilirdi; ama çocuğa ve onun edebiyatına duyduğum saygı onu ticari bir nesne olarak görmemi engelledi. Aslolan çok sayıda yazmak değil nitelikli ve kalıcı ürünler vermektir temel kaygım.

Şiirin önceliğini sağlayan şey, en damıtılmış haliyle söyleyebilmektir söylemek istediklerini. Hani dilinize öyle bir tat gelir ki tüm duyularınızla duyumsarsınız tadı. Bir ses kalıverir kulaklarınızda. Bir resim olur gözlerinizden gitmeyen. Şiir tüm sanatları kendinde eritmiştir. Ama zor zanaattır şiir yazmak.

- Şiire yönelmenizde etkisi olan şairler kimlerdir? Okurlarınıza Türk edebiyatı açısından oldukça önemli şairlerin şiirlerini tanıtıyorsunuz. Bunun dışında yabancı bir şairden esinlendiğinizi belirttiğiniz “Çocuk Olmanın Hoşluğu!” adlı şiiriniz dikkatimizi çekiyor. Susanne Kilian’ın sizin için önemi nedir?

Attila İlhan, Cahit Külebi, Özdemir Asaf, Can Yücel, Bedri Rahmi, Nâzım Hikmet, Bertold Brecht, Goethe, Rilke daha adını sayamayacağım onlarca şair. Hepsine sesleri ve sözleri için şükran borçluyum. Kilian çocuktan yana. Şairler tutkularını, aşklarını, umutlarını korkusuzca söyleyenlerdir. Şiir korku barındırmaz, estetik barındırır. Onda bu estetik ve ritim vardı. O şiiri “Çocuk Olmanın Hoşluğu” çocuklar en az iki kere okutuyorlar bana (Bi daha, bi daha diye ayaklarıyla tempo tutuyorlar.). Çocuk sevmediği bir şeyi seviyormuş görünmez dürüsttür. Onların bu tepkisi benim için çok önemli.

- Her iki şiir kitabınızın da hitap ettiği yaş düzeyinin aynı olduğunu söylemek mümkün mü? 8-12 yaş arası şiirlerinizde özellikle çocukların nesneleştirilmesi konusunu önemseyişinizi görüyoruz.

İlk hedef kitlesi olarak 6-12 diyebiliriz. Ama yetişkinler de okuyorlar bunu gözden uzak tutmayın.

- Şiirlerinizde çocukların dili olmayı amaçladığınızı söylemişsiniz. Bu amacınız doğrultusunda günümüz çocuklara verilen değer bir eleştirisini yaparak edebiyatın misyonunu en etkili biçimde kullandığınızı tespitini yapabilir miyiz?

Çocuklar ne yazık ki yetişkinler dünyasının narsist eğilimlerinin tutsağı durumunda. Çocuk olma, çocukluğunu yaşama, kendi tutkularını gerçekleştirme özgürlüklerinin varlığı ne yazık ki yok. Özellikle kız çocuklarına karşı takınılan tavır endişe verici. Çocuk hakları, çocuk eşitliği, çocuk gerçekliği ve çocuk özgürlüğü kavramları bizde çok bilinen kavramlar değil. Çocuk sanki malımızmış gibi ele alınıyor. Bu konuda tepeden tırnağa bir paradigma değişikliğine gereksinme var.

- Şiirlerinizde iyi bir babanın çocuğuna olan sevgisinin nasıl evrensel bir boyuta ulaştığını görüyoruz. Ailenizle ve aile büyükleriyle olan yakın ilişkilerinizin şiirlerinizde kaynak oluşturması çocuklara vermek istediğiniz bazı mesajlarla ilgili olabilir mi?

Ben yoksul bir ailede büyüdüm ama çok zengin büyüdüm. Sevgi dolu babam, bizi büyütmek için elinden gelen özveriye gösteren annem, dedem, dayılarım vardı. Onlarla sarılı olmak benim en büyük zenginliğimdi. Aile elbette çok önemli ama sevgi dolu olmak kaydıyla. Ayrıca ailem benim kendimi gerçekleştirmemde yoksulluk dışında hiçbir engel koymadı. Olanı da ben aştım. O kadar oldu. Hayat armağan edilen bir şey değildir çünkü.

- Çocukların yetişkinlere seslendiği şiirleriniz var. Onlar için düşlediğiniz dünyayı anlatır mısınız? Çocuk şiirinde yetişkinlere bir pencere açma sebebiniz çocuklar için düşlediğiniz dünyaya bir cevap alabilmek için mi? Çocuklar için yazılacak şiirlerde önemle belirtmek istediğiniz husus nedir hocam?

Çocuğun özgürlüğü, eşitliği, gerçekliği. O önemli bir değer ve kendi içinde çok büyük potansiyeller taşıyor. Onun kendi olmasına izin vermek gerekir.

- Mustafa Tuncel'in **Elveda Kumru** adlı öykü kitabına bir gönderme niteliğinde olan Elveda Kumru adlı şiiri yazma tercihiniz ne olmuştur? Neden özellikle Mustafa Tuncel'den yola çıktığınızı açıklar mısınız?

Tuncel'in **Elveda Kumru** kitabını incelemiş ve çocukluğumdan esintiler bulmuştum. Özellikle kumru. Benim penceremde kumru odamın içinde de kırlangıç yuvası vardı. Çağrışımlar açısından önemliydi.

Kaynakça

- Akalm, İ. S. (1965). *Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: VarlıkYayımları.
- Aksaçlıoğlu, A. G. ve Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin Televizyon İzlemeleri ve Bilgisayar Kullanmalarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 21 (1), s.3-28.
- Aksan, D. (2007). *Her Yönüyle Dil Ana Hatlarıyla Dilbilim*, Ankara: TDK Yayınları.
- Aksoy, Ö. A. (1993). *Deyimler Sözlüğü* (1. Baskı). İstanbul: İnkılâp Yayınevi.
- Aktulum, K. (1999). *Metinlerarası İlişkiler*, Ankara: Öteki Yayınevi.
- Alpay, M. ve Anhegger, R. (1975). *Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Kitapları*, İstanbul: Cem Yayınevi.
- Aydoğan, B. (2010). Mehmet Emin Yurdakul'un Çocuk Şiirleri, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19 (2).
- Banguoğlu, T. (1990). *Türkçenin Grameri*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Baymur, F. ve Demiray, K. (1957). *Çocuk Edebiyatı Antolojisi*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Berger, J. (1982). *Görme Biçimleri*, Ankara: Metis Yayınları.
- Bezirci, A. (1996). *Sosyalizme Doğru*, İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- Bilgegil, M. K. (1982). *Türkçe Dilbilgisi*, İstanbul: Dergah Yayınları.
- Bilkan, A. F. (2005). Çocuk Edebiyatı -Kavram ve Mahiyet-, *Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, Sayı 104-105, s.7-17.
- Coşkun, M. V. (2006). *Türkçenin Çağdaş Sorunları*, İstanbul: Divan Yayınevi.
- Ciravoğlu, Ö. (2000). *Çocuk Edebiyatı*, 4. Baskı, İstanbul: Esin Yayınevi.
- Çetin, N. (2004). *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Ankara: Öncü Kitap Yayınları.
- Çılgın, A. S. (2007). *Çocuk Edebiyatı*, 1. Baskı, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Çukur, D. ve Delice, E. (2011). Erken Çocukluk Döneminde Görsel Algı Gelişimine Uygun Mekân Tasarımı, *Aile Toplum ve Eğitim-Kültür Araştırma Dergisi*, 7 (24), s.25-36.
- Dayıoğlu, G. (1987). "Çocuk Edebiyatı", *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*, İstanbul: GökyüzüYayımları.
- Delioğlu, M. (2009) "Resim Hayal Gücünün Somut Halidir" Söyleşi. *Patika Kültür Sanat edebiyat Dergisi*, S. 64, s.108-109.

- Dilçin, C. (1997). *Türk Şiir Bilgisi*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Dilidüzgün, S.(2000). Çocuk Kitaplarında Yazınsal Nitelik, *I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu*, Ankara.
- Dökmen, Ü. (1994). *Okuma Becerisi, İlgisi ve Alışkanlığı Üzerine Psiko-Sosyal Bir Araştırma*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Enginün, İ. (2001). *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, İstanbul:Dergah Yayınları.
- Ergin, M. (1981). *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul: Bayrak Basım Yayınları.
- Gemalmayan, R. Y. (2012). Çocuğun İmgelemi ve Görsel Dilin Önemi, *III. Ulusal Gençlik ve Çocuk Edebiyatı Sempozyumu*, Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi.
- Gencan, T. N. (2007). *Dilbilgisi*, Ankara: Tek Ağaç Yayınları.
- Güleç, H. & Geçgel, H. (2005). *Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Gürel, Z. (2001). *İkibine Doğru Çocuk Edebiyatımız*, Ankara: Çocuk Edebiyatı İhtisas Kütüphanesi Yayını.
- Güleryüz, H. (2002). *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Hatipoğlu, V. (1982). *Türkçenin Sözdizimi*, Ankara: AÜDTCF Yayınları.
- Hepçilingirler, F. (2003). *Öğretenlere ve Öğrenenlere Türkçe Dilbilgisi*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Karahan, L. (2006). *Türkçe'de Söz Dizimi*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve Eğitim*, Ankara: Engin Yayınevi.
- Kaya, İ. (2007). "Çocuk Kitabı Resimlerinde Estetik Boyut", *II. Ulusal Gençlik ve Çocuk Edebiyatı Sempozyumu*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Kıbrıs, İ. (2006). *Çocuk Edebiyatı*, Tekağaç Eylül Yayınları, Ankara.
- Korkmaz, Z. (1992). *Grammer Terimleri Sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları.
- (2003). *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, Ankara: TDK Yayınları.
- Mardi, H. Ö. (2006). *Çocuk Kitapları Resimlemede Karakter Yaratma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Nas, R. (2004). *Örneklerle Çocuk Edebiyatı*, Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.
- Neydim, N. (2011). *İki gözüm üzümüm*, İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- (2007). *Sen ıslık çalmayı bilir misin?*, İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- (2003). Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Tarihine Sosyolojik Değişimler Açısından Genel Bir Bakış, *Çoluk Çocuk*, Şubat, s.30-31.

- (2003). *Çocuk ve Edebiyat – Çocukluğun Kısa Tarihi / Edebiyatta Çocuk Figürleri* (1. Baskı). İstanbul: Bu Yayınevi.
- Oğuzkan, F. (2001). *Çocuk Edebiyatı*, Ankara: AnıYayıncılık.
- Okay, Orhan (1991). *Kültür ve Edebiyat Dünyamızdan*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Özel, İ. (1991). *Niçin Şiir Okuruz? Şiir Okuma Kılavuzu*, Çıdam Yayınları, İstanbul.
- Özer, A. (2007). *Çocuk Kitaplarındaki Resimlerin Çocuğa Göreliği*, Ankara: AÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Pekmezci, H. (1996) İlköğretim Ders Kitaplarındaki Resimlerin Çocuğun Görsel Eğitime Etkileri. *Türkiye ve Almanya'da İlköğretim Ders Kitapları* (Edt.: H. Coşkun, İ. Kaya, J. Kuglin). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi ve Ankara Alman Kültür Merkezi.
- Polat, M. S. (2002). *Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Şiirlerinde Çocuk Teması*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Pulat, Ali (1999). Çocuk Edebiyatı Kavramı ve Bu Kavram Etrafında Yapılan Tartışmalar, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (3), s.173-193.
- Püsküllüoğlu, A. (2004). *Türkçe Deyimler Sözlüğü* (1. Baskı). Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Sever, S. & Dilidüzgün, S. & Neydim, N. & Aslan, C. (2007). (Ed. Güneş, Z.) *İlköğretimde Çocuk Edebiyatı*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AOF Yayınları.
- Sever, S. & Dilidüzgün, S. & Öztürk, A. & Adıgüzel, H. Ö. (2010). (Ed. Güneş, Z.) *Okulöncesinde Çocuk Edebiyatı*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AOF Yayınları.
- Sever, S. (2010). *Çocuk ve Edebiyat*, İzmir: Tudem Yayınları.
- (2009). Resimli Kitaplar Çocukların Gelişimine Nasıl Katkı Sağlar?, *Okulöncesinde Çocuk Edebiyatı* (Editör: Zeliha Güneş). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- (2004). *Çocuk ve Edebiyat*, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sivri, M. (2007). Çocuğa Şiirde Öğreticilik Sorunsalı, *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*, (Hazırlayan: Sedat Sever). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Şimşek, T. (2004). *Çocuk Edebiyatı*, Erzurum: Suna Yayınları.
- Şirin, M. R. (2006). *Dersimiz Çocuk*, İstanbul: İz Yayıncılık.
- TDK *Türkçe Sözlük* (2005). Ankara: TDK Yayınları.

- Uçar, T. F. (2004). *Görsel İletişim ve Grafik Tasarım*, İstanbul: İnkılâpYayınevi.
- Uygur, N. (1985). *İnsan Açısından Edebiyat*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yalçın, A. & Aytaş, G. (2002). *Çocuk Edebiyatı*, Ankara: AkçağYayınları.
- Yavuz, K. E. (2004). *0-12 Yaş Dönemi Çocuklarda Duygusal Zeka Gelişimi*, Ankara: Ceceli Yayınları.
- Yavuzer, H. (2001). *Çocuk Psikolojisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Yalçın, O. (1953). *Çocuk Resminin Dili*, İstanbul: Bir Yayınevi.
- Yetkin, S. K. (1978). *Edebiyat Üzerine Denemeler*, Ankara: İş Bankası Yayınları.

İnternet Kaynakları

- Aksaçlıoğlu, A. G. & Yılmaz, B. (2007) .Öğrencilerin Televizyon İzlemeleri ve Bilgisayar Kullanmalarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Etkisi, *Türk Kütüphaneciliği*, 21(1).http://www.bby.hacettepe.edu.tr/yazaryayin.asp?yaz=Ay%FEe%20G%FCI*Aksa%E71%FDo%F0lu(Erişim tarihi: 21.06.2013)
- Atmaca, A. E. (2006). İlköğretim Ders Kitaplarında Görsel Tasarım ve Resimleme. *Milli Eğitim Dergisi*. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/171/171/24.pdf> (Erişim tarihi: 18.02.2013)
- Weber, A.(2009). Wie die Textgrammatik zur Lernergrammatikwird – oder auchnicht. *EDusa*, University of Pretoria. http://www.sagv.org.za/edusa/edusa_4-09-2/weber_09_2.pdf (Erişim tarihi: 05.10.2013)
- Hazard, P. (1932). Çocuk Edebiyatı, <http://www.geocities.com/nevsehir3nolu/cocukkitablari.htm> (Erişim tarihi: 10.03.2013)
- Önkaş, N. A. (2009). Çocuk Edebiyatı Kitaplarında Şiirin Yeri, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi İlke*. (23). http://turkoloji.cu.edu.tr/html/nao_cocuk_edebiyati_siir.htm (Erişim tarihi: 14.09.2013)
- Tanışlı, D. ve Özdaş, A. (2006). *Validity and reliability of patern test. 1. Avrupa Uygulamaya Dayalı ve Uygulayıcı Araştırma Konferansı*. http://bildiri.anadolu.edu.tr/papers/bildirimakale/634_524g71.doc (Erişim tarihi: 28.05.2013)

